

ОТЧЕТ НА СЕМ

2023 Г.

СЪДЪРЖАНИЕ

МОНИТОРИНГ И АНАЛИЗИ	9
ПАРЛАМЕНТАРНИ ИЗБОРИ ЗА 49-ТО НАРОДНО СЪБРАНИЕ.....	9
МЕСТНИ ИЗБОРИ	14
БЪЛГАРСКОТО НАЦИОНАЛНО РАДИО.....	22
Мониторинг на предаването „Политически некоректно“	22
Мониторинг на предаването „12 + 3“	23
Мониторинг по спазване на условията на индивидуална лицензия за програма Хоризонт	25
Шестмесечен отчет на генералния директор на БНР за периода 01.11.2022 г. – 31.04.2023 г.	26
БЪЛГАРСКАТА НАЦИОНАЛНА ТЕЛЕВИЗИЯ.....	31
Мониторинг за спазване на лицензионни условия в БНТ1	31
Шестмесечен отчет на генералния директор на БНТ за периода юли – декември 2022	33
Шестмесечен отчет на генералния директор на БНТ за периода януари – юни 2023 г.	35
ФОКУСИРАНИ НАБЛЮДЕНИЯ	37
Побоят над Християн Пендиков и честването на 151 г. от рождението на Гоце Делчев в Република Северна Македония	37
Отразяване на земетресенията в Турция и Сирия в периода 06 - 10 февруари 2023 година	40
Случаят с насилие над 18-годишно момиче от Стара Загора	42
Показното убийство на Алексей Петров	46
Метежът на ЧВК „Вагнер“ в Русия.....	48
Футболните протести срещу БФС на 16.11.2023 година	52
Войната „Хамас“ - Израел.....	54
Предавания и реклами с гадатели, магове, екстрасенси и т.н.	56
Аудио-визуални медийни услуги със специализиран филмов профил.....	57
Риалити форматите „HELL’S KITCHEN“, „Един за друг“, „Кошмари в кухнята“, „Като две капки вода“ в програма НОВА ТЕЛЕВИЗИЯ	63
Риалити форматите „Ергенът“ и „SURVIVOR“ в програма БТВ	66
Спазване на чл. 75, ал. 10 от ЗРТ	70
ДЕЙНОСТИ ПО ЧЛ. 125В ОТ ЗАКОНА ЗА РАДИОТО И ТЕЛЕВИЗИЯТА.....	71
ЛИЦЕНЗИРАНЕ И РЕГИСТРИРАНЕ	73
Лицензиране	73
Регистриране	74
Вписване на услуги по заявка	75

АДМИНИСТРАТИВНО НАКАЗАТЕЛНА ДЕЙНОСТ	77
ПРАВНА ДЕЙНОСТ.....	77
Административно-правна дейност	77
Процесуално представителство	78
Кодекс за поведение за защита на децата.....	78
Промени в Закона за радиото и телевизията във връзка с промените в Закона за авторското право и сродните му права.....	79
Междуведомствена работна група към Комисията за регулиране на съобщенията за подготовка на Зид на ЗЕС.....	80
Дейности по Закона за достъп до обществена информация (ЗДОИ).....	81
ДАННИ ЗА ДЕЛА НА ЕВРОПЕЙСКИТЕ ПРОИЗВЕДЕНИЯ В ЛИНЕЙНИ И НЕЛИНЕЙНИ МЕДИЙНИ УСЛУГИ.....	81
Линейни медийни услуги.....	81
Нелинейни медийни услуги	82
ДОСТЪПНОСТ НА УСЛУГИТЕ НА ДОСТАВЧИЦИТЕ	83
МЕДИЙНА ГРАМОТНОСТ	86
МЕЖДУНАРОДНА ДЕЙНОСТ	88
Групата на европейските регулатори за аудиовизуални медийни услуги (ERGA):.....	88
Европейската платформа на регулаторните органи (EPRA).....	91
Друга информация във връзка с международната дейност на СЕМ	92
ФИНАНСОВА СТАБИЛНОСТ НА СЕМ.....	94
Отчет за касовото изпълнение на бюджета на Съвета за електронни медии към 31.12.2023 г.	95
Изпълнение на бюджетната сметка.....	95
ДЕЙНОСТИ В ОБЛАСТТА НА ЧОВЕШКИТЕ РЕСУРСИ.....	98
ДЕЙНОСТИ ПО АДМИНИСТРАТИВНО ОБСЛУЖВАНЕ	99
ИНФОРМАЦИОННИ ДЕЙНОСТИ.....	101
ПРОБЛЕМИ ПРИ ПРИЛАГАНЕТО НА ЗАКОНА ЗА РАДИОТО И ТЕЛЕВИЗИЯТА ...	102

Отчетът на Съвета за електронни медии (СЕМ) предоставя информация за дейността на регулатора през 2023 г. в изпълнение на правомощията му по Закона за радиото и телевизията.

Периодът включва реализиране на две **специализирани наблюдения**, свързани с предизборни кампании – първото: за избор на народни представители на 2 април 2023 г., второто – за избори на общински съветници и кметове на 29 октомври 2023 г. и балотаж на 5 ноември 2023 г.

Съгласно изискванията на Закона за радиото и телевизията и Изборния кодекс, Съветът за електронни медии и Централната избирателна комисия сключиха споразумения, уреждащи принципите и параметрите на двете наблюденията.

Експертите на СЕМ проследиха съответствието на предизборното поведение на доставчиците на медийно съдържание с медийното и с изборното законодателство при провеждането на кампаниите. Отчетено е спазването на основни професионални стандарти, изискванията за обективност, равнопоставеност и баланс в програмите при представянето на политическите претенденти и при отчитане на многообразието на мненията. В случаите на нарушаване на правилата Съветът своевременно сезираше Централната избирателна комисия. Така за предсрочните избори на 2 април 2023 г. до ЦИК са изпратени 19 сигнала, а за изборите за местна власт – 22.

През последните години (от 2021 насам) регулаторът започна реализиране на един проект – проследяване на медийните нагласи на аудиторията по време на избори. Социологическите изследвания, осъществени от EXACTA Research Group, проследяват последователно интереса на избирателите към предизборно съдържание по време на изборите за 46-то, 47-мо, 48-мо, 49-то Народно събрание, включително и по време на избори на президент и вицепрезидент, както и за местна власт.

Представителните проучвания търсят отговори на въпросите от кои медии се информират гражданите; на обществените радио и телевизия ли се доверяват повече или на частните; традиционните медии ли са предпочитани или тези, базирани в интернет; какво следят в хода на кампанията избирателите и с интерес и любопитство или с отегчение и умора наблюдават поведението на участниците. Изследват се и въпроси относно разпознаването на безплатно и платено съдържание, както и огласяването на междинните данни от екзит-половете преди края на изборния ден. Резултатите от социологията са публично достъпни на сайта на СЕМ: <https://www.cem.bg/controlsbg/23>.

Наблюдения за изпълнение на условията на издадените лицензии за доставяне на аудио-визуална медийна услуга БНТ1 на Българската национална телевизия и за доставяне на радиослужба ХОРИЗОНТ на Българското национално радио са осъществени през април 2023 г.

Реализирани са **множество фокусирани наблюдения, свързани с отразяването на конкретни събития** като: земетресението в Турция и Сирия; побоят над Християн Пендиков и честването 151 г. от рождението на Гоце Делчев в Република Северна Македония; случаят с насилие над 18 годишно момиче в Стара Загора; убийството на Алексей Петров; войната „Хамас“ – Израел; футболните протести на 16.11.2023 г.

Риалити предавания; предаванията с гадатели, магове, екстрасенси; телевизионни програми със специализиран профил – филмов, също попадат в обхвата на мониторинга през 2023 г.

Звукът на рекламите е предмет на периодични проверки. Законът за радиото и телевизията предвижда задължение за доставчиците на медийни услуги да спазват Единния стандарт за регулация на нивата на звука в рекламата, приет в индустрията. През февруари

2023 г. Съветът за електронни медии проведе и работна среща с Асоциацията на българските радио- и телевизионни оператори (АБРО) във връзка със зачестилите сигнали на зрители. СЕМ запозна представителите на АБРО с резултатите от проверките, част от които показват завишени нива на звука на търговските съобщения в някои телевизионните програми.

Обобщените данни от наблюдението на телевизионни и радиопрограми през 2023 г. сочат:

МОНИТОРИНГ НА ТЕЛЕВИЗИОННИ ПРОГРАМИ					
№	Наименование	Обем в часове	№	Наименование	Обем в часове
1	БНТ 1	1787	26	АГРО ТВ	85
2	БНТ 2	146	27	АЛФА ТВ/ ALFA TV	530
3	7/8 TV	843	28	БЪЛГАРИЯ 24	1435
4	BG + (БГ +)	60	29	БСТВ	544
5	BLOOMBERG TV BULGARIA	398	30	ВТК	58
6	БТВ	2409	31	ЕВРОКОМ	1446
7	BTV ACTION	72	32	ЕВРОНЮЗ БЪЛГАРИЯ	1118
8	BTV CINEMA	72	33	КИС 13	70
9	BTV LADY	30	34	ТВ ПЛАНЕТА	200
10	BULGARIA ON AIR	884	35	ПЛАНЕТА ФОЛК	5
11	НОВА ТЕЛЕВИЗИЯ	3285	36	ПЛОВДИВСКА ТЕЛЕВИЗИЯ ТРАКИЯ	2
12	NOVA NEWS	775	37	СКАТ	1321
13	ДИЕМА	100	38	ТВ 1	280
14	ДИЕМА ФЕМИЛИ	35	39	ТЕЛЕВИЗИЯ СТЗ	336
15	KINONOVA	33	40	ТЕЛЕВИЗИЯ ШУМЕН	136
16	СИТИ ТВ	115	41	ТЯНКОВ ФОЛК ТВ	49
17	DSTV	9	42	ФЕН ФОЛК ТВ	64
18	HIT MIX MUSIC	84	43	ФОЛКЛОР ТВ	30
19	MOVIESTAR	61	44	ФОКС КРАЙМ	168
20	SOUL & PEPPER	40	45	ФОКС ЛАЙФ	168
21	SPORTAL	98	46	АСТІОН.ВОХ	168
22	THE VOICE TV	115	47	СІНЕ.ВОХ	168
23	TIANKOV FOLK	7	48	СОМЕДУ.ВОХ	90
24	TV ZAGORA (ТВ ЗАГОРА)	476	49	СІНЕМАНИА/ СІНЕМАНИЯ	35
25	TVN	67	50	НОСТАЛГІЯ/ NOSTALGIA	61
Общо часа – 20 568					

МОНИТОРИНГ НА РАДИОПРОГРАМИ

№	Наименование	Обем в часове	№	Наименование	Обем в часове
1	Хоризонт	1992	15	Радио 1	238
2	Христо Ботев	70	16	Радио Енджой / N-JOY	228
3	БНР Радио Благоевград	180	17	Радио The Voice	30
4	БНР Радио Видин	130	18	Радио Веселина	151
5	БНР Радио Кърджали	130	19	Радио Витоша	554
6	БНР Радио София	242	20	Радио Енерджи	130
7	Радио Бургас	187	21	Радио К2	52
8	Радио Варна	192	22	Радио Меджик ФМ	63
9	Радио Пловдив	189	23	Радио Сити	240
10	Радио Стара Загора	181	24	Радио ФМ+	60
11	Радио Шумен	172	25	Радио Фокус	470
12	БГ радио	139	26	Радио Фреш	258
13	БТВ радио	156	27	Radio NovaNews	75
14	Дарик радио България	1032			
Общо часа – 7 541					

ОБЩО: 50 броя телевизионни програми – 20 568 часа;

ОБЩО: 27 броя радиопрограми – 7 541 часа.

Програми на Българската национална телевизия – 1 933 часа;

Програми на Българското национално радио – 3 665 часа.

Надзор на аудио-визуално съдържание на нелинейни услуги – 278 часа.

НАДЗОР НА АУДИО-ВИЗУАЛНО СЪДЪРЖАНИЕ НА НЕЛИНЕЙНИ УСЛУГИ И ПЛАТФОРМА ЗА СПОДЕЛЯНЕ НА ВИДЕОКЛИПОВЕ

№	Наименование	Обем в часове	№	Наименование	Обем в часове
1	sega.bg	41	11	radiocast.bg	11
2	factor.bg	9	12	boulevardbulgaria.bg	11
3	fakti.bg	60	13	bgnes.bg	3
4	novini.bg	12	14	fakti.bg	3
5	blitz.bg	15	15	dnevnik.bg	3
6	pik.bg	51	16	novini.bg	3
7	armymedia.bg	11	17	actualno.com	3
8	tvbats.bg	11	18	gospodari.com	3
9	rnews.bg	11	19	dir.bg	3
10	bstv.bg	11	20	vbox7.com	3
Общо часа – 278					

Измерени нива на звука на програмите, с цел проверка на изпълнението на чл. 75, ал. 10 от ЗРТ

ДМУ	ПРОГРАМА	ДАТА / час	
ИНВЕСТОР ТВ ЕООД	Bloomberg TV Bulgaria (Блумбърг ТВ България)	21.04.2023_ 12:00-13:00	
		21.10.2023_ 21:00-22:00	
		21.10.2023_ 22:00-23:00	
ДАРИК РАДИО АД	Дарик радио България	30.09.2023_ 10:00-11:00	
ТВ1 БЪЛГАРИЯ ЕООД	TV 1	02.06.2023_ 20:00-21:10	
БТВ МЕДИА ГРУП ЕАД	Б ТВ	29.04.2023_ 20:00-21:00	
		29.04.2023_ 21:00-22:00	
		10.05.2023_ 23:00-24:00	
	bTV Cinema	04.02.2023_ 21:00-22:00	
		05.02.2023_ 22:00-23:00	
НОВА БРОУДКАСТИНГ ГРУП ЕООД	Нова телевизия	01.01.2023_ 18:00-19:00	
		26.01.2023_ 19:00-20:00	
		26.01.2023_ 20:00-21:00	
		26.01.2023_ 19.30-20.30	
		27.01.2023_ 10:00-11:00	
		29.04.2023_ 20:00-21:00	
		29.04.2023_ 21:00-22:00	
	Диема	04.02.2023_ 21:00-22:00	
		05.02.2023_ 22:00-23:00	
		18.09.2023_ 21:00-22:00	
		19.09.2023_ 12:00-13:00	
	KINONOVA	04.02.2023_ 21:00-22:00	
		05.02.2023_ 22:00-23:00	
		02.01.2023_ 21:00-22:00	
		16.01.2023_ 21:00-22:00	
		16.01.2023_ 22:00-23:00	
		23.01.2023_ 21:00-22:00	
		23.01.2023_ 22:00-23:00	
		09.04.2023_ 15:00-16:00	
		10.05.2023_ 22:00-23:00	
		Диема Фемили	07.04.2023_ 17:00-18:00
	07.04.2023_ 19:00-20:00		
	10.04.2023_ 08:00-09:00		
	play.nova.bg	tvshow_benibirakma_1	
		tvshow_benibirakma_2	
	РАДИО ВЕСЕЛИНА ЕАД	The Voice TV	11.02.2023_ 21:00-22:00
			11.02.2023_ 22:00-23:00
			13.02.2023_ 10:00-11:00
			13.02.2023_ 11:00-12:00

ТЕЛЕВИЗИЯ ЕВРОКОМ ООД	ЕКидс	04.02.2023_08:00-09:00
		04.02.2023_09:00-10:00
		05.02.2023_17:00-18:00
		05.02.2023_18:00-19:00
		06.02.2023_07:00-08:00
		06.02.2023_08:00-09:00
ПРО КИДС ООД	Супер Туунс (Super Toons)	04.02.2023_08:00-09:00
		04.02.2023_09:00-10:00
		05.02.2023_17:00-18:00
		05.02.2023_18:00-19:00
		06.02.2023_07:00-08:00
		06.02.2023_08:00-09:00
ДЪ УОЛТ ДИСНИ КЪМПАНИ БЪЛГАРИЯ ЕООД	Foxcrime/ Star Crime	04.02.2023_21:00-22:00
		05.02.2023_22:00-23:00
брой ДМУ	брой програми	общо часове
9	13	53

Спазването на авторските и сродните на авторското права също е част от надзора, осъществяван от СЕМ през отчетния период. В тази връзка на среща през май 2023 г. организацията на автори и композитори МУЗИКАУТОР, организацията на продуценти и изпълнители ПРОФОН и Съветът за електронни медии потвърдиха намерение за търсенето на по-ефективни методи за защита на авторските и сродни на авторското права и засилване на контрола по отношение на правомерното използване на музикално съдържание от доставчиците на медийни услуги.

Множество индикирани през годините проблеми, свързани с упражняване на журналистическата професия и с дейността на медиите в по-широк смисъл, провокираха Съветът да организира редица събития, като:

Дискусия на тема „Автоцензурата - проблем на българската журналистика?“. Повод за разговора е проучване за свободата на словото на Асоциацията на европейските журналисти, което отчете в края на 2022 година ръст на автоцензурата сред журналистите. Според данните в изследването, най-голям външен натиск върху репортерите оказват политици, държавни институции, икономически субекти и рекламодатели. Повече за събитието: <https://www.cem.bg/displaynewsbg/899>.

Дискусия на тема „Търговското слово в медиите“, на която се дискутираха законовата рамка за представянето на търговско слово, забранените търговски съобщения, представянето на каузи и търговски марки в редакционното съдържание – проблемни и добри практики. Обсъдени бяха предизвикателствата, с които се сблъскват и медиите, и рекламодателите, въпросите за редакционната свобода и независимостта на доставчиците при включване на търговски съобщения в създаваните от тях медийни услуги; автоцензурата – има ли такава и води ли до информационен дефицит; конкуренцията с рекламата в интернет и промотирането на продукти и услуги от инфлуенсъри – зони, които не са регулирани от закона. Повече за събитието: <https://www.cem.bg/displaynewsbg/905>.

Кръгла маса на тема „Филмопроизводството в България“ с участие на представители на Министерство на културата, ИА Национален филмов център, Българската национална телевизия, организации на продуценти, сценаристи, режисьори. Повече за събитието: <https://www.cem.bg/displaynewsbg/924>.

Кръгла маса на тема „Медийна грамотност“, в която експерти от Министерство на културата, Министерство на образованието и науката, доставчици на медийни услуги, саморегулаторни органи, сдружения на медии и на журналисти обсъдиха политиката и развитието на медийната грамотност в България. Повече за събитието: <https://www.cem.bg/displaynewsbg/925>.

През отчетния период Съветът **отвори врати** за всички любопитни към дейността на регулатора – на 1 март и 1 ноември, членовете на СЕМ се срещнаха с граждани и студенти, като ги запознаха със спецификите на мониторинга, ежедневната си дейност и особеностите на регулацията на медиите.

Важен акцент в дейността на регулатора е защита на детската аудитория. В началото на 2023 г. влезе в сила **Кодексът за поведение по чл. 17а от Закона за радиото и телевизията**. Документът е изготвен съвместно с представители на СЕМ, АБРО, БНТ и БНР и предвижда мерки за оценка, означаване и ограничаване на достъпа до предавания, които са неблагоприятни или създават опасност от увреждане на физическото, психическото, нравственото и/или социалното развитие на децата. Регулярните и фокусираните наблюдения на медийни услуги винаги следят и за съответствие с изискванията на Кодекса.

Съветът за **първи път възложи изследване за потреблението на медийно съдържание от деца**. Изследването е реализирано от Сова Харис в периода 6 – 19 ноември 2023 г. и обхваща 1305 деца на възраст 3-18 години; 1305 родители на деца на възраст 3-18 години; 230 родители на деца на възраст 0-2 години. Резултатите от него показват, че най-масовият тип медия, която децата потребяват, остава телевизията, като преобладаваща част от тях (67%) гледат телевизия всеки ден. Голям е дялът на домакинствата (45%), в които телевизорът е включен дори и никой да не го гледа, което потенциално излага децата на медийно съдържание, независимо дали е ефективно или фоново. Най-често използваното електронно устройство от деца е смартфонът. Мобилните устройства като смартфон/ таблет/ лаптоп се ползват за гледане на видеа (92%), гледане на филми и/или сериали (61%) и за чатове, писане с приятели (34%). Социалните мрежи (YouTube, Facebook, TikTok, Instagram) са най-често посещавани. Резултатите от изследването показват и че родителите не са достатъчно запознати със съдържанието, което потребяват децата им, независимо дали гледат телевизия, играят видео игри на конзола или играят на телефона или таблета си. Проучването е достъпно на страницата на СЕМ на адрес: <https://www.cem.bg/controlbg/1507>.

Друг основен аспект от дейността на Съвета за електронни медии е **лицензирането, регистрирането и вписването на доставчици на медийни услуги**.

Към 31.12.2023 г. регулираната от СЕМ среда включва:

В радиосектора: 55 доставчици на медийни услуги, които притежават индивидуални лицензии за доставяне на 75 програми чрез наземно аналогово радиоразпръскване. 18

регистрирани доставчици на радиоуслуги създават същия брой радиопрограми за разпространение чрез кабелни мрежи.

В сектора на аудио-визуалните медийни услуги: 94 регистрирани (за разпространение по кабел и сателит) български доставчици, които създават 126 телевизионни програми. 5 доставчици на аудио-визуални медийни услуги създават 8 програми, които се разпространяват чрез мрежите за наземно цифрово радиоразпръскване.

Вписаните доставчици на *нелинейни медийни услуги* към 31.12.2023 г. са 66. като СЕМ продължава последователните си усилия за насърчаване на лица, доставящи услуги по заявка към вписване и осъществяване на мониторинг на дейността им.

През 2023 г. няма вписани нови доставчици на *платформи за споделяне на видеоклипове*.

Следва по-подробна информация за дейността на СЕМ през 2023 г.

МОНИТОРИНГ И АНАЛИЗИ

ПАРЛАМЕНТАРНИ ИЗБОРИ ЗА 49-ТО НАРОДНО СЪБРАНИЕ

Специализираният мониторинг за извънредните парламентарни избори на 02.04.2023 г. обхваща 14 програми на обществени доставчици на медийни услуги – 13 от които се създават и предоставят за разпространение от националните обществени доставчици Българската национална телевизия (БНТ) и Българското национално радио (БНР) и 13 програми на търговски доставчици на медийни услуги – 11 телевизионни и 2 радиопрограми.

Времевият период на наблюдение е съобразен с програмните схеми на медиите и с препоръките на ОССЕ (сутрешни радио- и телевизионни предавания и вечерен телевизионен прайм тайм). За програмите на БНТ и БНР е проследено изпълнението на Споразуменията, сключени на основание чл. 189, ал. 4 от Изборния кодекс.

Специализираният мониторинг отчита както количествени (обеми времетраене), така и качествени параметри, включително участието на жените и мъжете в кампанията. Наблюдението е върху медийното поведение по време на предизборната кампания (от 3 до 31 март), в деня за размисъл (1 април) и изборния ден (2 април).

Целите на наблюдението са да се установи как доставчиците на медийни услуги отразяват предизборната кампания на политическите партии и коалиции от партии, независими кандидати, спазвайки нормите на Изборния кодекс (ИК) и Закона за радиото и телевизията (ЗРТ) в дейностите си по информиране на гражданите.

Данните очертават както редакционното/ журналистическо, безплатно съдържание, така и агитацията – платена и безплатна, в рамките на програмите и наблюдаваните часови пояси. Регистрира се също така обемът и жанровете по отделните предавания, в които има предизборно съдържание. Отчита се наличието на жестов превод.

Предизборната кампания за поредните извънредни парламентарни избори се развива слабо през първите три седмици в програмите на доставчиците на медийни услуги и относително се динамизира в по-голяма степен в последната седмица преди вота. Кампанията започва официално в деня на националния празник 3 март, но според някои наблюдатели тя е

перманентна, защото неуспехът да се състави стабилна изпълнителна власт през последните две години поддържа напрежението на политическото състезание.

За изборите на 02.04.2023 г. гражданите гласуват смесено – с машини и с хартиени бюлетини, като резултатите се отчитат и чрез видеонаблюдение. Включването и на аудио-визуален елемент като гаранция за честността на изборите е изцяло нов момент в изборния процес, който предполага, че тази своеобразна онлайн „медийна услуга“ ще допринесе за по-високо доверие към вота.

Предварителните социологически сондажи показват, че интригата на този вот се решава между два субекта – ГЕРБ и ПП-ДБ, които имат почти изравнена подкрепа от електората.

Друга особеност на изборите през април са предложенията на някои политически субекти за провеждането на редица референдуми – за еврото (ВЪЗРАЖДАНЕ), за президентска република (ИТН), за „джендър“ идеологията (БСП), които са замислени с цел по-голяма мобилизация на гражданите в предизборната кампания.

Според някои наблюдатели, служебното правителство, назначено от президента Румен Радев, не е неутрално и заема категорична страна срещу един от субектите – коалицията ПП-ДБ. Според други анализатори, служебната власт успешно преследва престъпните групи, които купуват вот и опорочават изборния процес.

Специализираният мониторинг показва отчетливо, че по-малките и несистемни партии пълноценно използват времето за безплатни предизборни форми/дебати в програмите на обществените доставчици на медийни услуги. Някои представители на тези политически субекти нарушават добрите нрави в своите изяви пред БНР и БНТ, за което СЕМ неколкратно сезира по компетентност ЦИК. На тези извънредни парламентарни избори става ясно за пореден път, че допускането на представители на несистемни партии до национален ефир и праймтайм на телевизиите и радиoproграмите създава риск от разпространението на съдържание, което погазва добрия тон и пропагандира насилие над определени групи хора.

Предизборната кампания за извънредните парламентарни избори на 2 април 2023 г. преминава в наблюдаваните медийни услуги без ярки сблъсъци на идеи и възгледи, без запомнящи се дискусии, без лидерски дебати, без ярко открояващи се визии за бъдещото управление и развитие на страната. За сметка на това двама лидери на несистемни партии стават „звезди“ на реч на омраза и погазване на добрите нрави. Възползвайки се от законовата възможност да получат ефир в най-гледаното време в програмите на обществените доставчици (БНТ, БНР), те успяват да прокарат свои виждания за необходимостта от насилие и дори смъртно наказание срещу определени хора и групи.

В условия на множество дефицити в кампанията, няколко доставчика „раждат“ своеобразни иновации в медийната надпревара – например, програма БЪЛГАРИЯ 24 агитира за гласуване с „Не подкрепям никого“ по начин, по който се агитира за политически субект. В друга програма, БТВ например, вместо дискусии между представители на политическите субекти, за поредна кампания дебати се провеждат между експерти, застъпващи различни възгледи. В трети програми (БСТВ, АЛФА ТВ), отново вместо дебати се провеждат разговори между съмишленици. Еднопосочността на посланията и комфорта на интервюто като жанр доминират за пореден път и в тази предизборна кампания.

Специализираният мониторинг констатира сливане на журналистика и политическа агитация, която тенденция се наблюдава не само в програмите, лансиращи само един политически субект (като 7/8 TV, БСТВ, АЛФА ТВ), но и в политематични медийни услуги. Аудиторията няма интерес от размиването на границата между редакционно съдържание и

агитационно, защото безкритичното възприемане на политическите речи и еднопосочните пропагандни послания не помага на обществото да реши своите проблеми с намиране на така необходимото ясно политическо водачество.

Наблюдението за пореден път отчита неравнопоставено представяне на двата пола в предизборното медийно съдържание (74% от участниците са мъже срещу 26% жени).

Допълнителна информация за обществените БНТ и БНР:

Отразяването на **предизборната кампания в програмите на БНТ** е регламентирано в Споразумение¹, подписано на 28.02.2023 г. между обществения доставчик и 21 политически субекта.

Наблюдението регистрира наличие на следните видове предизборно съдържание:

- редакционно (рубриката „Вашият глас“, новини и репортажи в „По света и у нас“, дискусии в „Референдум“ и „Панорама“);
- бесплатно агитационно (диспути, встъпителни и заключителни клипове, интервюта в „Още от деня“);
- платено агитационно (клипове, интервюта в предаванията „Денят започва“, „Денят започва с Георги Любенов“ и „Говори сега“, предизборни репортажи и рубрики „Това съм аз“ и „Какво, кога, как“ в „Гласовете на България“).

Разпространените предизборни форми в ефира на БНТ1 са в съответствие с разпоредбите на Изборния кодекс. Съдържанието, свързано с изборите, е обозначено с каш „Избори 2023“. Агитационните форми съдържат гласовото послание, съпроводено с текстово изображение, че купуването и продаването на гласове е престъпление, а платените такива са маркирани с надпис „Платена форма“.

Общият обем предизборно съдържание е 140 096 сек.

Основната предизборна форма са интервюта с кандидатите в сутрешните блокове и в „Още от деня“, както и репортажи от прояви на партиите и коалициите, включени в специално създаденото предаване „Гласовете на България“.

Встъпителни клипове са излъчени на 03.03.2023 г. след обедната емисия „По света и у нас“, а заключителни – на 31.03.2023 г. след късните новини.

Всички предвидени в Споразумението безплатни диспути са осъществени, с изключение на два – на 15-ти и 29.03.2023 г. От правото си на участие са се отказали представители на „ИМА ТАКЪВ НАРОД“, „ГЛАС НАРОДЕН“, „БСП ЗА БЪЛГАРИЯ“, „ПРОДЪЛЖАВАМЕ ПРОМЯНАТА – ДЕМОКРАТИЧНА БЪЛГАРИЯ“, НДСВ, ДПС, КП „ЗАЕДНО“.

С напредването на кампанията предизборните участия се засилват, като в последната седмица преди изборния ден започва разпространението на платени агитационни клипове в сутрешния блок и след „Гласовете на България“. Трябва да бъде отбелязано, че за разлика от кампанията за предишните избори на 02.10.2022 г., сега предаването „Гласовете на България“ е без водещ и по този начин е премахнат рискът зрителите да възприемат водещи на новини в изцяло агитационно съдържание.

Като цяло кампанията протича в рамките на добрия тон, но наблюдението регистрира и редица случаи на неспазване от страна на кандидат депутати на правилата в Споразумението,

¹ В документа са посочени времевите интервали и предаванията, в които могат да бъдат включени форми на предизборна кампания.

при които има употреба на език на омразата и накърняване на добрите нрави (нарушение на чл. 183, ал. 4 от ИК, за което по компетентност е сезирана ЦИК).

За пореден път БНТ1 продължава да привлича целия обем платени форми и голяма част от безплатните форми за агитация за сметка на БНТ2.

Най-голям обем ефирно време е отделено за интервюта с кандидати (79950 сек.), след това за участие в диспути (39995 сек.), за предизборни репортажи/хроника (16096 сек.), за клипове² (2145 сек.) и най-малко за другите форми – рубриците „Това съм аз“ и „Какво, как, кога“ (1910 сек.).

Съгласно Споразумението, БНТ предоставя ефирно време за безплатни и платени форми на предизборна кампания, като към безплатните спада участието в „Референдум“ и „Панорама“. В този случай наблюдението отчита известно противоречие: от една страна БНТ не обозначава тези предавания с „Купуването и продаването на гласове е престъпление“ и затова в доклада това съдържание е идентифицирано като „редакционно“, но тъй като в Споразумението се квалифицира като „безплатна форма на кампания“, водещите дават възможност на кандидатите да споменават номера на бюлетината и да отправят предизборни обръщения към зрителите. Така се размива границата между редакционното (журналистическото) съдържание и агитационното. Същевременно предоставянето от обществения доставчик на възможност за платени предизборни интервюта поставя журналистите в неудобното положение на обслужващ персонал на кандидатите.

Спрямо редакционното (34746 сек.), агитационното съдържание (105350 сек.) в програма БНТ1 е три пъти повече, като 56,3 % от него (59315 сек.) е платено, а 43,7 % (46035 сек.) - безплатно.

Отразяването на предизборната кампания и участието на кандидатите се осъществява при стриктно спазване на принципите на равнопоставеност, на правилата, регламентирани в Споразумението и на жребия за последователност, изтеглен от ЦИК.

Безплатни встъпителни клипове са представили само 5 партии и коалиции, а заключителните клипове са три пъти повече (14 бр.) – вероятно предизборните щабове в хода на кампанията са преценили, че е добре да използват и тази възможност за изява в ефира на БНТ, предвидена в ИК. Малките политически субекти се възползват от още един инструмент, за да отправят своите послания до избирателите – медиен пакет по чл. 178 от ИК. За съжаление, някои кандидати – представителите на БНО-НД и „ИСТИНАТА И САМО ИСТИНАТА“, злоупотребяват с ефирното време, като демонстрират агресивно и скандално поведение, често използват реч на омразата и дори призовават към насилие срещу определени групи от хора. При всички случаи на нарушаване на добрия тон водещите на предаванията реагират адекватно и се опитват, доколкото могат, да противодействат на провокациите и да възстановят нормалните обстановка и ред.

В тази кампания, както и при предишните, ранният начален час на диспутите (16:00) не предполага висока гледаемост, но въпреки това повечето политически субекти се възползват от правото си на участие.

Наблюдението не констатира участие на кандидати за народни представители, които са и водещи на предавания. Няма данни за провеждане на негативна кампания срещу някоя от

² Общо платени и безплатни встъпителни и заключителни клипове.

партиите и коалициите. Повечето от лидерите на партиите, които са избрали БНТ1 за кампанията, се включват чрез безплатните и платени интервюта и участие в дискуссионните формати на „Референдум“ и „Панорама“, някои от клиповете също са с тях. Кампания за предпочитанен вот не е констатирана.

Вотът зад граница е отразен по-скоро чрез репортажи за организацията и подготовката от изпълнителната власт, както и няколко преки включвания на доброволци от чужбина.

В последната седмица от кампанията (от 25.03.2023 г.) БНТ1 въвежда рубриката „Вашият глас“ в централната емисия „По света и у нас“, в която дава трибуна на обикновените хора, които за пети пореден път в рамките на две години ще гласуват на избори за парламент, да изкажат своето мнение по темите, свързани с държавата, необходимостта от редовно правителство, качествата на народните представители. Тук са представени хора от всички възрасти, включително студенти и млади предприемачи.

На интернет страницата на БНТ <https://bnt.bg/sporazumeniya-za-izbori-286pages.html> в раздел „Избори 2023“ са публикувани всички договори, справки и Споразумението с партиите и коалициите. Новините са на адрес: <https://bntnews.bg/izbori2023>.

В резултат на извършеното наблюдение може да се направи извод, че при отразяването на предизборната кампания по повод изборите за народни представители на 02.04.2023 г. БНТ напълно и пълноценно изпълнява задълженията на обществен доставчик на медийни услуги, като спазва принципа на равнопоставеност, установения регламент и правила в Споразумението, както и разпоредбите на ИК и ЗРТ.

Предизборната кампания в програма ХОРИЗОНТ на БНР може да се определи като не особено активна. В сравнение с предходната кампания за изборите през октомври 2022 г., агитационното съдържание е по-ограничено – както безплатното, така и платените форми. За разлика от предходната кампания, в която има възможност за безплатни интервюта на лидери на партии и на водачи на листи, през 2023 г. освен встъпителни и заключителните клипове, единствената друга възможност за безплатно агитационно съдържание е участието в планираните 4 безплатни диспути в програма ХОРИЗОНТ. Предвидени са и четири платени диспути, но не са реализирани – осъществено е само едно интервю поради явяване на един участник. Семплото присъствие на партийните лидери в тази кампания ясно се вижда не само в по-малкото платени суми за агитация, но също така и в броя на участниците дори в безплатните форми.

В тази кампания двама участници привличат внимание при всяко свое участие в националните медии във времето, което законът им е предоставил за агитация. Това са Венцислав Ангелов от партия НАРОДНА ПАРТИЯ ИСТИНАТА И САМО ИСТИНАТА и Боян Расате от партия БЪЛГАРСКИ НАЦИОНАЛЕН СЪЮЗ - НОВА ДЕМОКРАЦИЯ. Двамата използват абсолютно всяка възможност за изява в национален ефир, като във всяко тяхно участие поведението, изказът и идеите, които изразяват, са еднотипни и напълно се припокриват. Въпреки усилията на медията да не допуска съдържание, което накърнява честта и доброто име на кандидатите и което призовава към насилие - двамата участници не се съобразяват с изискванията, реда и условията за включване в безплатните форми.

И за предсрочните избори през 2023 г. Българското национално радио отново отваря сайт за изборите, този път със заглавие „Парламентарни избори 2023 г. с БНР“ с подробна информация за вота. Съдържанието на сайта пряко кореспондира със съдържанието в програмите на БНР, като има и допълнителни линкове и полезна информация за избирателите.

И за тази предизборна кампания БНР работи в партньорство с агенция Галъп Интернешънъл Болкан, като общественият доставчик има поръчани и финансирани две социологически проучвания. Данните от тях са представени на 10-ти и на 30 март 2023 г. в актуалните предавания на програма ХОРИЗОНТ и в новините.

Всички регионални програми на БНР излъчват своите предизборни безплатни диспути, както е предвидено в подписаното Споразумение. Единствено РАДИО БУРГАС е реализирало и втори безплатен диспут за водачите на листи във 2-ри МИР на парламентарно представени партии от 48-то НС, което е новост за тази кампания. В диспутите най-голям брой участници е имало в РАДИО БУРГАС - тринадесет, следван от РАДИО ВИДИН - десет и РАДИО БЛАГОЕВГРАД и РАДИО СТАРА ЗАГОРА – девет, а най-малко участници РАДИО ВАРНА – двама.

Според подписаното Споразумение за всички програми са предвидени платени предизборни диспути, по два за РАДИО БУРГАС И РАДИО СОФИЯ, три за всички останали регионални програми и четири за БНР - РАДИО КЪРДЖАЛИ. Общият брой платени диспути за програмите е двадесет и шест и нито един не се реализира, за сравнение с миналите избори - те са били двадесет и пет, от които са осъществени шест. Това още един път потвърждава умората и нежеланието на кандидатите да водят по-активна кампания. Във всички регионални програми са излъчени платени форми, представящи приоритетите на отделните кандидати за депутати, с изключение на РАДИО СОФИЯ, където не се наблюдава предизборна кампания. В регионалните програми на БНР е констатирано платено съдържание, което е с по-малко времетраене, в сравнение с предходната кампания.

Целят доклад от специализираното наблюдение на изборите за народни представители е публикуван на сайта на СЕМ:

https://www.cem.bg/files/1682585258_doklad_izbori_2_april_2023.pdf

МЕСТНИ ИЗБОРИ

Специализираният мониторинг на медийното съдържание по време на предизборната кампания за общински съветници и за кметове на 29 октомври 2023 година обхваща 13 програми на двата обществени доставчика на медийни услуги – на Българската национална телевизия (БНТ) 2 програми, на Българското национално радио (БНР) - 11 програми; както и 13 програми на търговски доставчици на медийни услуги - 11 телевизионни и 2 радиопрограми; 10 нелинейни услуги.

Наблюдението е върху медийното поведение по време на предизборната кампания (от 29 септември до 05 ноември), в дните за размисъл (28 октомври и 4 ноември), изборния ден и балотажа (съответно 29 октомври и 5 ноември). Мониторингът отчита количествени (обеи времетраене) и качествени параметри (теми, субекти, послания, жестов превод и т.н.), включително участието на жените и мъжете в кампанията. Данните очертават редакционното/ журналистическо съдържание, както и агитацията – платена и безплатна, преди двата тура на местния вот. Отчита се наличието на жестов превод в предизборно съдържание.

За програмите на обществените доставчици е проследено изпълнението на Споразуменията, сключени на основание чл. 189, ал. 4 от Изборния кодекс.

Специализираният мониторинг констатира, че предизборната кампания за местния вот се провежда в условия на засилена политическа конфронтация на национално равнище между управляващи и опозиция (от една страна ГЕРБ, ПП-ДБ, от друга ВЪЗРАЖДАНЕ, БСП, ИТН), както и между отделните участници в централното управление (между ГЕРБ и ПП-ДБ). По време на кампанията се състоят протести на енергетици срещу закриването на въглищните централи у нас и последвалият ги първи вот на недоверие в Народното събрание към правителството на акад. Николай Денков по въпроса за енергетиката (12-13.10.2023 г.). Медиите отразяват в началото на кампанията как предизборното противоборство на политическите субекти се възползва от парламентарната трибуна, преди народните представители да излязат във ваканция заради изборите. Всъщност, някои парламентарно представени партии издигат за местния вот депутати за кандидати за кметове и общински съветници, с цел гражданите да могат да припознаят и овластят съответните политически сили и на местно равнище.

Политическото противопоставяне неочаквано ескалира на 27 октомври – ден преди деня за размисъл, когато ЦИК отменя гласуването с машини за местния вот, защото Министерство на електронното управление (МЕУ) не е предоставило в определен срок документ, с който дава съгласието си за удостоверяването на машините. Върховният административен съд е сезиран, но поради липсата на дежурни съдии в събота и неделя, се произнася след първия тур - в понеделник, 30 октомври, когато връща машинния вот за втория тур. Преди обаче ЦИК да отмени машинния вот, представители на парламентарно представени партии (ГЕРБ, ДПС, БСП, ИТН, ВЪЗРАЖДАНЕ) огласяват и коментират информация за доклад на ДАНС с опасения за манипулация на изборите.

Междувременно възниква проблем и с това кой е разрешил транспортирането на машините за гласуване към секционните комисии в страната. От ОИК-София се противопоставят на решението на ЦИК и приемат да предоставят документацията за вота и машините в секциите в столицата. Изявление прави министър - председателят акад. Николай Денков, който в деня за размисъл се обръща с призив към ЦИК да преосмисли решението си. В София, Варна и Русе се състоят протести на граждани в защита на машинния вот, които са отразени в медиите.

Реално скандалът с отмяната на машините за изборите за общински съветници и кметове на 29.10.2023 г. сблъсква позиции на няколко държавни институции (МС, МЕУ, ДАНС, ЦИК, НС) и слага негативен отпечатък върху активността на гражданите по време на вота. В медиите случаят с машините е сравняван с т.н. „Костинбродска афера“, която избухва през 2013 година в деня на размисъл по време на парламентарни избори. Тогава с помощта и на една телевизионна програма (ТВ7) се разпространяват внушения за фалшифициране на изборите от страна на управляващите тогава, но съдът решава окончателно, че няма изборна измама. Сегашният скандал с машините получи негативни определения в наблюдаваното медийно съдържание - „извънредното изборно положение“, „драма с машините“, „криза“, „черен лебед“, „посегателство към изборния процес и към демокрацията“, „криминален акт“, „ченгесарско мероприятие“, „национално предателство“ и т.н.

В международен контекст, по време на първите дни на кампанията избухва война между военната групировка „Хамас“ и Израел, след като на 07.10.2023 г. въоръжени групи от Газа нахлуват на територията на еврейската държава, за да убият хиляди мирни граждани и да вземат заложници. Терористичната атака на „Хамас“ срещу Израел отключва военно противопоставяне в Близкия изток, което е риск за избухване на по-голям военен конфликт в

региона и света. Темата се отразява и на медийното съдържание във връзка с изборите като кандидатите за местното самоуправление и редица наблюдатели на политическите процеси взимат отношение по въпроса. Геополитиката навлиза в предизборното съдържание за местна власт и като маркер, особено в периода преди балотажа, за да мобилизира твърдите ядра (леви-десни) в електоратите на съперничаещи си партии (това се отнася особено за вота в София).

Изборите за общински съветници и кметове пренареждат новините в наблюдаваните медии и редица регионални проблеми навлизат в съдържанието, което по традиция е преимуществено ориентирано към проблемите на централно равнище – изпълнителна и законодателна власт. В последните години присъствието на регионални теми в медийното съдържание се отчита предимно през отразяването на криминални прояви или инциденти по места и почти липсва задълбочено вглеждане към живота извън големите градски центрове. Предизборната кампания за местните избори стана благоприятен повод за насочване на вниманието на публиката повече към интересите и потребностите на местните общности в страната, независимо че и на този вот проблемите на национално равнище отместват тези в регионите на страната или поне стават призма, през която се пречупват локалните желания и планове на гражданите. Темата за съдбата на т.н. управленска сглобка или не-коалиция перманентно присъства по време на кампанията за вота на 29.10.2023 и в седмицата преди балотажа на 05.11.2023 г.

За изборите гражданите гласуват на първи тур само с хартиени бюлетини, на втория тур смесено – с машини и с хартиени бюлетини, като резултатите се отчитат и чрез видеонаблюдение. Включването и на аудио-визуален елемент като гаранция за честността на изборите се прилага за втори път в изборния процес у нас. Преди втория тур и след него избрани откъси от видеонаблюдението влязоха с редица негативни сюжети в наблюдаваното медийно съдържание, което освети лоши практики в работата на избирателните секции по места. Седмицата между двата тура на изборите е белязана от репортаж на журналистките от БНТ Татяна Йорданова и Тереза Кънчева за видеонаблюдението в секциите, който разкрива как членовете на СИК във врачанското село Малорад отбелязват предпочитания за кандидати за общински съветници от селото (случаят доби известност под названието „чичо Цено“). В материала става дума още за приемане на некоректно попълнени бюлетини в Кърджали, други нередности при броенето на бюлетините в Белоградчик, Криводол и Сливен, както и опит за побой в секция в Борован. Двете журналистки споделят, че са прегледали записите на близо 1600 секции, като във всяко едно видео има около 3 часа материал. В последните 2 дни на кампанията преди балотажа в програма НОВА ТЕЛЕВИЗИЯ е излъчено разследване на журналистката Мариета Николаева за купуване на гласове и регистрации по постоянен адрес от общински съветник в гр. Перник. Разследване на Марин Николов от БТВ очертава пък размерите на изборния туризъм в малките населени места в Пазарджишко, Видинско, Кюстендилско, Врачанско. Активната роля на медиите по време на избори се изразява не в осигуряването от страна на доставчиците на комфортна агитационна среда за участниците във вота (най-вече в резултат на размитата граница между редакционно съдържание и агитация), а в критичната и подплатена с фактология и обективни данни работа на журналистите на терен в страната. Репортерските разследвания и огласяването за порочни практики по време на избори е една от най-добрите публични защити на демократичните права на гражданите.

Мониторингът отчита в наблюдаваното медийно съдържание провеждането на редица предизборни дебати между кандидати за кметове и общински съветници. Трябва да бъде отбелязано, че някои кандидати предпочитат участие в определени медии – например, дебатът

в „Денят започва“ на БНТ1 между кандидат-кметове на София е пренебрегнат от Васил Терзиев ПП-ДБ-СС и Антон Хекимян ГЕРБ/СДС за сметка на участие в ДАРИК РАДИО БЪЛГАРИЯ, където се провежда първият словесен двубой между двамата, отразен и в редица нелинейни услуги. За съжаление на публиката, готвеният съвместно дебат в праймтайма на БНТ1 и БТВ в седмицата преди балотажа между двамата кандидати за кмет на Столична община, не се състоява поради отказ от страна на Васил Терзиев, който отново отива в ДАРИК РАДИО БЪЛГАРИЯ за среща с опонента си Ваня Григорова, която пък не се отзовава на поканата му. Неслучайно редица наблюдатели подчертават, че не само кандидатите за местна власт, но и всички политици в цялост, предпочитат „контролираната комуникация“ с гражданите – пиара вместо диалога. Чуват се и гласове, че реално журналистите и водещите на предизборните дебати са по-добре подготвени по проблемите на местните общности от самите кандидати за изборни места.

Организацията на редица дебати най-вече в програмите на обществените доставчици на медийни услуги БНТ и БНР се характеризира с едновременното участие на кандидати от различни населени места и за различни позиции (кмет, общински съветник, районен кмет, кмет на кметство), което прави трудна възможността за сравнения или за сблъсък на позиции, тъй като гостуващите в медиите нямат пресечни интереси. Като добър пример може да се посочи РАДИО СОФИЯ (БНР), където се организират редица дискусии между кандидати за районни кметове в София по отделно за всеки район.

Други положителни практики, които трябва да бъдат отбелязани и за местния вот (отчетени и на предходни избори):

- провеждането по поръчка на БТВ на експресни социологически проучвания от „Маркет линкс“ и „Алфа Рисърч“ за нагласите на гражданите по общини и за тяхното виждане относно най-наболелите проблеми в града (Благоевград, Бургас, Пловдив, Перник, Варна, Плевен, Русе, София);

- собствена кампания за увеличаване на избирателната активност в НОВА ТЕЛЕВИЗИЯ и NOVA NEWS, където известни българи от средите на изкуството и културата насърчават хората да пуснат своя глас в урните.

Политическият сблъсък в София на втория тур между Ваня Григорова и Васил Терзиев стана повод за редица намеци за произхода на единия кандидат в балотажа, което в известна степен подхрани не само сексистки коментари, но и такива почиващи на етнически характер (в това число и политически скечове в 7/8 ТВ). В интервю за предаването „Пресечна точка“ в НОВА ТЕЛЕВИЗИЯ на 02.11.2023 г. избраният за общински съветник в столицата Васил Калановски от ПП-ДБ прави коментар относно предстоящия балотаж, касаещ произхода на Ваня Григорова: *„Винаги съм считал, че смесицата, генната смесица между различни етноси винаги ражда визуално красиви резултати. Само че ние в неделя, колкото и симпатична да е госпожата, не отиваме на конкурс за манекенки, независимо колко са устати, а за избор на кмет на София“*. Изказването му е оставено без реплика от водещата.

Мониторингът констатира, че хора от ромски произход участват в медийното съдържание при отразяването на акции на МВР срещу купения вот. Често, но не винаги, журналистите уточняват, че акциите са в квартал, населен с роми. В новините на 02.11.2023 г. се излъчва репортаж, в който става ясно, че член на СИК в град Видин е бит, тъй като е заснел видеоклип как един и същи хора гласуват по няколко пъти. От репортажа става ясно, че участниците в сбиването са от ромски произход, но деянието е определено не като свада, а като престъпление срещу изборния процес. В изборния ден в седемдесет и втора секция в квартал „Нов път“ едни

и същи хора гласуват по няколко пъти, влизат по повече от един, членове на комисията поставят печати върху предварително подготвени бюлетини – това е заснето с телефон от К. Петров, който е в състава на комисията. Той опитва да спре случващото се, но е пребит. Анализатор в медиите подчертава, че този мъж е истинският герой на тези избори, защото физически е понесъл бой в името на честността на вота.

В началото на кампанията една от темите, на които се акцентира, е за доверието на гражданите в медиите с оглед кандидатирането за кмет на София на дългогодишния ръководител на новините на БТВ Антон Хекимян, който преминава от сферата на журналистиката в политиката и по-точно става кандидат за кмет на столицата от ГЕРБ/СДС. Наблюдението на програма БТВ във връзка с отразяването на предизборната кампания за местния вот установи спазване на професионалните стандарти на журналистиката.

Двама от водещите на предавания в ЕВРОКОМ са и кандидати на тези избори – Мария Мусорлиева (Балотаж“) е кандидат за общински съветник от „Граждани за общината“, а Иван Търпоманов („Политика и спорт“) - за районен кмет на Нови Искър от ПП „Правото“.

Специализираният мониторинг отчита в кампанията за местния вот и редица нарушения, за които е сезирана ЦИК – болшинството от сигналите са за непубликувани договори между доставчиците на медийни услуги и политическите субекти, от които да бъде ясно кое аудио- и аудио-визуално съдържание е платено/безплатно агитационно или журналистическо. Друг значим проблем (постоянен по време на избори) е изнасянето на данни от екзитпола преди финала на изборния ден, за което СЕМ отново сезира ЦИК.

Проверка от СЕМ на сайтове на радиопрограми на търговските доставчици, някои от които със специализирани музикални профили, показва, че за тези местни избори множество радиостанции имат сключени договори за платена агитация, независимо размера на сумите (Радио Веселина, Мелоди, БГ Радио, Енджой/ N-Joy, БТВ Радио, Авторадио, Радио Енерджи, Радио ФМ+, Радио Фреш, Радио 1, Радио Сити, Радио The Voice, Радио Витоша, Фолк радио, Радио Микс, Зетра, Зи-рок/ Z-Rock, Вероника, Бумеранг FM, Катра ФМ, Пауър ФМ).

Специализираният мониторинг констатира, че аудио-визуалното съдържание в нелинейните медийни услуги във връзка с избори се увеличава, но в същото време вписаните доставчици на услуги по заявка не изпълняват напълно нормите на Изборния кодекс. Възможно е пропуските да се дължат на липса на опит какво трябва да бъде поведението на медиите по време на предизборни кампании. Мониторингът констатира, че рядко в нелинейните услуги се публикуват договори или информация за договори за платена или безплатна агитация или ако се публикуват това се случва късно или се публикуват обобщени данни както за текстовата част, така и за аудио- и аудио-визуалното съдържание. Липсва при агитиране задължителния атрибут „купуването и продаването на гласове е престъпление“, заедно с „платено съдържание“ (ако такова е налично). Не се спазват забраните за огласяване на резултати от екзитпол преди финала на изборния ден.

Допълнителна информация за обществените БНТ и БНР:

Отразяването на предизборната кампания за изборите на общински съветници и кметове на 29.10.2023 г. в БНТ се характеризира с равномерно присъствие на предизборни форми през целия период в предвидените предавания в Споразумението. Същото се отнася и за редакционното съдържание в новините и актуално-публицистичните предавания „Референдум“ и „Панорама“. Изключение правят само платените клипове, които по принцип

започват да се излъчват в по-голям обем в последните няколко дни на кампанията. Продължава тенденцията БНТ1 да привлича почти целия обем платени форми, но този път БНТ2, поради наличието на регионални телевизионни центрове (сравнително близки като разстояние за кандидатите по места), също успява да усвои немалко ефирно време за безплатни форми за агитация (диспути). Наблюдава се и обратното – екипи на БНТ1 също посещават регионите и осъществяват местни дебати в сутрешния блок.

Политическите субекти не използват всички безплатни и платени форми на предизборна агитация, регламентирани в Споразумението. Най-голям обем ефирно време е отделено за участие в диспути (104841 сек., от които 83740 сек. безплатно агитационно съдържание и 21101 сек. редакционно), след това за интервюта с кандидати (76085 сек., от които 43805 сек. платена форма, 26250 сек. безплатно агитационно, и 6030 сек. редакционно). За предизборни репортажи/хроника, без да се включват тези в новините (редакционно съдържание) са отделени 3535 сек., за клипове (2170 сек., от които 1220 сек. платена форма и 950 сек. безплатни встъпителни/заключителни) и най-малко за рубриката „Това съм аз“ – 130 секунди. В Споразумението са предвидени и още „други форми“ - „Избирателят пита“, която по същество е интервю и времетраенето ѝ в доклада е отчетено към „интервюта“ и „Говори сега“, която въобще не е осъществена.

Чрез формата на платено предизборно интервю „Избирателят пита“ (предполага се, че въпросите са изпратени предварително от зрителите – избиратели) общественият доставчик поне формално намира решение на възникналата при предишните кампании ситуация журналистите да са поставени в услуга на кандидатите.

Много от кандидатите за общински кмет са и водачи на листи за общински съветници, много от тях при участията си съобщават и номера си за предпочитаност.

Общо агитационното съдържание в настоящата кампания за местни избори е 159630 секунди - 4,5 пъти повече от редакционното, което е 34046 секунди.

Това се дължи на по-големия обем диспути в БНТ1 в тази кампания – както специално и самостоятелно проведени, така и включени в рамките на традиционните предавания. Спрямо предходната кампания за извънредните парламентарни избори през април, сега по-голямата част от агитационното съдържание - 69,5 % (110940 секунди) е безплатно, а 30,5 % от него (48690 секунди) - платено.

Отразяването на предизборната кампания и участието на кандидатите се осъществява при стриктно спазване на принципите на равнопоставеност, на правилата, регламентирани в Споразумението и на жребия за последователност, изтеглен от ЦИК. Водещите на предаванията успяват да поддържат нормална среда за провеждане на диспутите, при малкото възникнали проблеми реагират бързо и адекватно на създадалата се ситуация. Наблюдението не констатира негативна кампания срещу някоя от партиите и коалициите. Участието на жените като кандидати и политически представители в кампанията е пет пъти по-малко, отколкото на мъжете, но в редакционното съдържание като експерти участието на двата пола е изравнено.

На интернет страницата на БНТ (<https://bnt.bg/mestni-izbori-2023-230pages.html>), раздел „Местни избори 2023“ са публикувани: Споразумение с партиите и коалициите; справка за заявени и платени изборни форми, декларация за присъединяване към споразумението с БНТ и график за предизборни участия в „Още от деня“. Новините, свързани с предизборната кампания, са на интернет адрес: <https://bntnews.bg/tema/mestni-izbori-2023-824tema.html>.

БНТ отразява предизборната кампания при стриктно спазване на професионалните стандарти. Чрез собствено журналистическо разследване на действията на СИК в общини и

населени места, където и преди е имало проблеми при изборите, е установено незаконно подправяне на бюлетини от СИК в с. Малорад, Врачанско. Излъченият материал предизвиква широк резонанс, прокуратурата се самосезира. Няма данни за нарушения на ЗРТ. В резултат на изложеното може да се направи извод, че при отразяването на предизборната кампания по повод изборите за кметове и общински съветници на 29.10.2023 г. и балотажа на 05.11.2023 г., Българската национална телевизия чрез програмите си пълноценно изпълнява обществената си функция, като спазва принципа на равнопоставеност, установения регламент и правила в Споразумението, както и разпоредбите на ЗРТ и ИК (отклонение от нормативната уредба е допуснато с обявяването на резултатите от екзитпол преди 20:00 часа на първи и втори тур).

Предизборната кампания за изборите за общински съветници и за кметове на 29.10.2023 г. в програма ХОРИЗОНТ на **БНР** протича нормално и без проблеми. По традиция предизборната кампания в радиопрограмата се открива с безплатни предизборни аудиоклипове, излъчвани след новините в 18:00 ч. в първия ден на кампанията на 29 септември и се закрива отново със заключителни клипове след новините в 18:00 ч. в последния ден от кампанията на 27.10.2023 г. Редът за излъчването на клиповете се определя чрез предварителен жребий, изтеглен от ЦИК за всички участници в изборите. В настоящата кампания въстъпителни клипове имат 7 партии и коалиции, като единствено ДПС и ВЪЗРАЖДАНЕ са от парламентарно представените. Заключителни клипове имат 10 партии и коалиции, като освен посочените две партии, този път клип има и местната коалиция за кмет на София с участието на ПП-ДБ.

През цялото време кампанията е определяна от всички анализатори и журналисти като вяла, скучна и безинтересна, без големи скандали и без много „окаляне“ на противниците. Програмата полага усилия да компенсира липсата на платено съдържание и ограниченията, които законът предвижда, чрез редакционно съдържание и повече експертни разговори. В първата половина от кампанията дори редакционното предизборно съдържание е много ограничено и сведено главно до обвързване на националните теми с предстоящите местни избори. В първите десетина дни доминираща тема са протестите на миньорите и енергетиците. Тези две теми напълно „изяждат“ всички други теми, включително и за изборите, като се търси и политическа проекция именно заради предстоящите местен вот.

Последвалият вот на недоверие, внесен за обсъждане и гласуване по средата на предизборната кампания отново изтрива всички останали теми от дневния ред. За програма ХОРИЗОНТ това трябва да се разбира и съвсем буквално, тъй като обсъжданията преди самото гласуване се излъчват пряко по националното радио, което означава отпадане от ефир на планираните предавания, гости и теми. Ведно с това всички последвали разговори отново са изцяло доминирани от темата за вота на недоверие, политическите словесни престрелки и очакваното влияние върху местния вот. Част от анализаторите подозират умишленост в тези действия и виждат внасянето на вота на недоверие като част от предизборната кампания на някои партии.

В последната седмица от предизборната кампания преобладават организационните теми във връзка с изборите, междупартийните отношения, както и все по-често присъствие на новини и материали за акции на МВР срещу битовата престъпност и нарушаване на изборните права на гражданите, както и случаите с т.нар. „изборен туризъм“, много характерен за местните избори. Кулминацията на предизборната кампания е в последния ѝ ден, дори може да се каже последните часове на официалната кампания, когато се разразява скандалът с

машините, решението на ЦИК за отмяната им и последвалите протести. БНР отделя цялото време до деня на изборите именно на тази тема, включително с извънредно предаване в деня за размисъл. През цялата кампания, но особено често в края, има разговори с официални представители на ЦИК с допълнителна информация за избирателите.

Отново трябва да бъде отбелязано отсъствието в ефир на политическите лидери на големите партии, както и отсъствието на основните претенденти за кметските места на големите градове, включително и столицата, въпреки предоставената възможност за безплатно време – и в диспутите, и в предвидените възможности за интервюта. Изключение прави единствено интервюто в дните преди балотажа с един от двамата участници, стигнали до втори тур.

И в тази кампания основните участници са предимно от по-малки партии, непознати за широката аудитория участници. И в тази кампания единствената партия, която използва пълноценно предоставената възможност за изява – платена и безплатна, е партия ВЪЗРАЖДАНЕ, като кандидатът за кмет на град София Деян Николов взема дейно участие във всички предоставени форми за това. Общественият доставчик спазва принципите на равнопоставеност между участниците в програмата. Не са констатирани кандидати за общински съветници или кметове, които да са и водещи на предавания. В рамките на предизборната кампания не е констатирано наличието на положителна или негативна кампания за някой от участниците в местния вот. Не е констатирано наличие на реч на омраза или дискриминация. Формата, която най-често се използва в предизборното съдържание, е интервюто и/или дискусия, често също протичаща до голяма степен във вид на последователни кратки интервюта с участниците. Партийните лидери отново отсъстват в предизборното съдържание. Гражданите са включени основно чрез анкети или пряко включване в ефир във времето на предаването „Хоризонт за Вас“, което продължава да се излъчва и по време на кампанията. Не е отделено специално време или рубрика, посветени специално на малцинствата в страната. Ромите присъстват основно в новините и репортажите във връзка с акциите на МВР срещу битовата престъпност и нарушаване на изборните права на гражданите, но без да са посочвани специално като малцинство или изобщо етническата принадлежност на участниците в материалите. Единствено от посочването на кварталите и/или населените места, известни с това, че са населени предимно с ромско население, става ясно за слушателя, че са ромски квартали. По темата с представянето на ромите в политиката и изборния процес в страната говори Огнян Исаев, журналист и активист за правата на ромите у нас, във времето след първия тур на местните избори. Не може да се посочат други рубрики или предавания, специално посветени на някоя малцинствена група в страната. По отношение на младежите може да се посочи разговор с млади активисти – студенти, представляващи „Лигата на младите гласоподаватели“, които успяват да организират и дебат между петима от претендентите за кметското място за София. И за местните избори Българското национално радио отваря специална страница в интернет с цялото предизборно съдържание от ефира на програмата, както и допълнителна информация и полезни връзки за изборите.

Повече информация за специализирания мониторинг на изборите за общински съветници и кметове:

https://www.cem.bg/files/1701674711_doklad_mestni_izbori_2023.pdf

БЪЛГАРСКОТО НАЦИОНАЛНО РАДИО**МОНИТОРИНГ НА ПРЕДАВАНЕТО „ПОЛИТИЧЕСКИ НЕКОРЕКТНО“**

В наблюдавания тримесечен период (ноември 2022 г. - януари 2023 г.) са излъчени 22 издания на предаването „Политически НЕкоректно“ в програма ХОРИЗОНТ. Мониторингът констатира разискването на широк спектър от въпроси, свързани с политиката и икономиката. Политическите процеси в страната са най-широко коментирани. „Излъчването на ново правителство – първи, втори, трети мандат“ е темата, която преобладава като обем в съдържанието за целия период. Критичната позиция, изразяваща неудовлетворение от невъзможността на партиите да съставят кабинет, е доминираща. През месец януари 2023 г. се появяват и мнения в подкрепа на нови избори. Външнополитическите и икономически теми като „Отношенията между Европа и Турция“, „Напрежението между София и Скопие“ и „Включването на България в Шенген“, „КОП 27 конференция 2022“, „Световният икономически форум в Давос“ са споменати само частично с малък обем излъчено съдържание. Темата за „Връщането на хартиената бюлетина“ претърпява развитие в трите наблюдавани месеца - през месец ноември доминира критичната позиция, изразяваща мнения ПРОТИВ връщането на хартиената бюлетина, в декември месец отново доминират критичните мнения срещу връщането на хартиената бюлетина, като са се увеличили неутралните мнения, а през януари, преобладава мнението В ПОДКРЕПА на хартиената бюлетина, което според участниците ще доведе до увеличаване на избирателната активност. Темата „Спирала от избори“ присъства и в трите наблюдавани месеца по нея се изказват основно експерти, четирима политици и двама журналисти. Изразените мнения разглеждат темата от няколко страни – поведението и комуникацията между партиите, участието на президента в процеса, външнополитическото влияние и евентуалното развитие от нови избори. Темата с войната в Украйна е разгледана през месеците ноември и януари от гледна точка на предоставянето на оръжия от страна на България с позиции основно от експерти, а в месец декември акцентът е поставен върху сигурността на Европа в контекста на войната в Украйна. Темата „Аферата Джемкорп“ е развита в коментар на автор в предаването през ноември, който изразява критична позиция срещу лидерите на ПП заради меморандума с Джемкорп. През месец януари темата е доразвита като са дадени повече гледни точки на експерти по казуса. Отново доминираща е критичната позиция относно меморандума. По темата „Влизането на България в Шенген“ се наблюдава баланс на мненията в различни издания през декември. Критичното мнение, изказано през ноември от Петър Витанов, БСП, срещу управлението на служебната власт и на партиите във връзка с желанието на страната ни да бъде част от Шенгенското пространство, не е споделено от госта Вежди Рашидов от ГЕРБ през януари, като се говори за пълната готовност на страната ни да влезе в Шенген. Наблюдението регистрира теми, по които натежава критичната позиция, която води до определени нагласи и убеждения в една посока. Това са въпросите с неприемането на еврото, задкулисието в политиката и морала на политическите субекти в страната ни, казусът „Гешев“ - за контрола над главния прокурор и съдебната реформа, затварянето на въглищните централи, скандалът НЕКСО, както и темата със свободата на словото в медиите. Еднопосочността в разгръщането на коментарите по тези теми създават усещане за пропагандни внушения. В същото време, съществува вероятността и тези теми, подобно на горепосочените, да са развити в следващ период. Темата за свободата на словото и за свободното говорене в радиото присъства през цялото време като доминира

мнението, че предаването е свободна територия за изказване както на гражданите, така и на гостите. В изданията, водени от журналиста Петър Волгин, се защитава позицията, че се налага цензура за „неудобни“ мнения, не стихват опитите за заглушаване на определени гласове и не се толерира наличието на различните гледни точки.

Наличието на коментар на водещия в събота „оцветява“ предаването и то става авторско, което преимуществено критикува либералната ценностна система и съответните припознаващи я политически субекти. Мониторингът отчита следването на една основна линия на иронизиране и порицаване на политическите представители, които биват определени като „проатлантически (или евроатлантически) настроени“. По този начин негативно се фокусира вниманието на аудиторията само срещу едни политически участници, които са обект на критика през целия наблюдаван период. Тези политически послания се подсилват и от изразените от гостите критични мнения. Гостите, водещият и авторите на рубрики, рядко изказват противоположни становища по обсъжданите теми. Мониторингът отчита, че Петър Волгин активно изразява собствена позиция, прокарвана във всички издания, на които е водещ, и тя е критична към партиите на „умнокрасивитета“, към „неуки и невъзпитани“ политици. В поредица от авторски материали в рубриката „По ръба“ също присъства авторова позиция срещу „политическите шарлатани“ и подписаните газови договори (споменават се казусът „Николай Павлов“ (бивш шеф на „Булгаргаз“) и меморандума „Джемкорп“). Наслагването на негативизъм и неудовлетвореност създава трайна тенденция в предаването, която ражда предпоставки за оформяне на нагласа на нетърпимост към определени политически идеи и субекти. Едновременно с това обаче, в съдържателно отношение, липсват изрични директни призови за нетърпимост или насилие срещу конкретни личности или представители на политически сили. По отношение на участниците, наблюдението отчита отново превес на представители на гражданското общество и неправителствени организации, заедно с експерти, журналисти, хора от академичните среди. Изцяло липсват представители на местната и съдебната власт, както и на президентството. Изпълнителната власт е представена само от един участник.

Участие в предаването за трите месеца взимат политиците: Костадин Костадинов (05.11.2022 г.); Николай Хаджигенов „Ние идваме“ (06.11.2022 г.); Христо Иванов „Демократична България“ (20.11.2022 г.); Стефан Янев „Български възход“ (27.11.2022 г.); Росен Желязков ГЕРБ-СДС (4.12.2022 г.); Крум Зарков БСП (11.12.2022 г.), Асен Василев „Продължаваме промяната“ (08.01.2023 г.), Александър Симов от БСП (15.01.2023 г.), Татяна Дончева (22.01.2023 г.) и Вежди Рашидов (28.01.2023 г.). Предвид всеобщата критичност срещу партиите и политиците, се разпространява мнението, че те са „шарлатани“, „мошеници“. Преобладаващите позиции са критични и негативни спрямо коментираните процеси, събития, личности. Предаването основно предоставя на слушателите позицията/ коментарите по актуални теми от обществения живот на авторите/ журналисти и техните избрани гости.

Повече за наблюдението може да бъде прочетено тук: <https://www.cem.bg/controlbg/1457>

МОНИТОРИНГ НА ПРЕДАВАНЕТО „12 + 3“

Извършеното наблюдение на предаването „12+3“ в програма ХОРИЗОНТ за периода от 12.12.2022 г. до 12.01.2023 г. за спазване на принципите, заложиени в чл. 6, чл. 8, чл. 10, чл. 11 и чл. 17 от Закона за радиото и телевизията констатира следното: В предаването са предложени

много и разнообразни теми за слушателите. Политическите теми са актуалните за страната към момента на излъчването, като те се проследяват в развитие и следват естествения ход на развитие. Така например вътрешнополитическите теми са представени в доклада подробно с нюансите, с които присъстват в предаването – темата преминава от неуспешното гласуване на първия предложен кабинет от ГЕРБ към обсъжданията за втория, предложенията на партията, получила втория мандат и съответно прогнозите и предположенията за третия. Темата е развита с политически представители на различни партии – парламентарно представени и извънпарламентарни, като обикновено тези събеседници се придържат към общата позиция на партията си. Освен тях, са предложени разговори с различни експерти – политолози, социолози и други, като е представен широк спектър от позиции и мнения, като тук е включен и единственият представител на президентската институция в качеството му на експерт. Теми, за които не се изисква задължително наличие на плурализъм, нито се предполага наличие на такъв – култура, изкуство, социалните теми, отделната тема за празниците и традициите заради специфичния период на наблюдение и други подобни, присъстват в отделните издания – представени са много премиери на театрални постановки, изложби, книги, концерти и други културни събития. Теми, които са обединени в категорията „Други“ също са такива, които не изискват и не предполагат друга гледна точка. Те са по-скоро в сферата на любопитни, интересни факти или еднократни събития. Други международни теми също обединяват различни сюжети, които не засягат пряко страната ни. Макар че в настоящата реалност е трудно да се каже, че събития в която и да е точка на света не засягат страната ни по никакъв начин, то темите в тази категория са такива, които не влияят пряко на страната ни – тук са конфликтите в Бразилия, изборите в Полша, ситуацията с развитието на Covid-19 в Китай и др.

Наблюдението показва наличие на разнообразни и различни гледни точки по повечето от предложените политически и икономически теми в предаването. Присъстват политически лица, представители на третия сектор – НПО и граждански организации. Има силно присъствие на експерти в различни области, които предлагат на слушателите палитра от мнения, прогнози и анализи. Изключения правят няколко теми, по които са представени само единични мнения по важни политически и икономически проблеми - Румен Овчаров за забраната за износ от Лукойл; Румен Петков за санкциите срещу Русия и българо-руските отношения; Деян Николов и Виктор Папазов от „Възраждане“ за референдума срещу еврото. В репортажа за НЕКСО липсва информация за позицията на фирмата и дали е отказан коментар от тяхна страна. Общественият доставчик БНР в предаването „12+3“ предоставя социално значима информация – политическа, икономическа, културна, научна, образователна. Предаването отразява различните идеи и убеждения в обществото чрез плурализъм на гледните точки по политическите и икономически теми в предаването. В рамките на наблюдението не е констатирано наличие на съдържание, което да подбужда към насилие или омраза, насочени към група лица или член на група, или публично да подбужда към тероризъм по смисъла на Наказателния кодекс. Предвид разностранните мнения, изразени в предаването, може да се направи извод, че е гарантирано правото на свободно изразяване на мнение, правото на информация и защита на личната неприкосновеност на гражданите. В предаването не е установено съдържание, което внушава нетърпимост или което да противоречи на добрите нрави, което да възхвалява или оневинява жестокост или насилие, което подбужда към ненавист въз основа на расов, полов, религиозен или национален признак.

Повече за наблюдението може да бъде прочетено тук: <https://www.cem.bg/controlbg/1457>.

МОНИТОРИНГ ПО СПАЗВАНЕ НА УСЛОВИЯТА НА ИНДИВИДУАЛНА ЛИЦЕНЗИЯ ЗА ПРОГРАМА ХОРИЗОНТ

Мониторингът реализира проверка на програма ХОРИЗОНТ за изпълнение на условията от издадена Индивидуална лицензия за доставяне на радиоуслуга № 1-063-01-01 за периода от 17 до 30 април 2023 г. Наблюдението отчита, че общественият доставчик изпълнява изискванията, заложи в индивидуалната лицензия № 1-063-01-01 по отношение на почти всички програмни характеристики.

Новини - не по-малко от 11 % от дневното програмно време и не по-малко от 8 % от дневното програмно време да бъде за новини с регионална тематика. За двете седмици резултатът се движи между 12,9 % до 13,6 %, за регионалните новини – от 12,8 % до 18,4%. Извод – лицензионното условие за новини се изпълнява за наблюдавания период.

Актуални предавания – не по-малко от 35 % от седмичното програмно време, като не по-малко от 4 % от седмичното програмно време да бъде за актуални предавания с регионална тематика. За първата и втора седмица отчетеният процент актуални предавания от седмичното програмно време е 47,9 %. Регионалната тематика заема 9,6 % първата седмица и 10,2 % втората седмица. Отчита се изпълнение на условието.

Образователни предавания трябва да бъдат реализирани в рамките на актуалните предавания и съобразно структурата и формата на програмата. Индивидуалната лицензия не посочва количествено изискване за конкретен обем образователни предавания. Наблюдението отчита изпълнение на условието на базата на тематичния анализ на съдържанието и неговия обем.

Културни, научни, религиозни и др. предавания – не по-малко от 1 % от седмичното програмно време, като тематиката следва да се реализира в рамките на актуалните предавания и съобразно структурата и формата на програмата. БНР изпълнява заложените параметър за културни, научни, религиозни и др. предавания с 15,8 % за първата седмица на наблюдението и 16% за втората седмица от наблюдението. Условието е изпълнено.

Детски и младежки предавания – не по-малко от 1 % от седмичното програмно време, като тематиката се реализира в рамките на актуалните предавания и съобразно структурата и формата на програмата. Наблюдението отчита изпълнение на условието – първата и втората седмица по 1,1 %.

Предавания, предназначени за български граждани, за които българският език не е майчин - не е посочен задължителен обем. В рамките на наблюдението от две седмици не е констатирано наличието на предаване с подобни характеристики.

Едновременно с проверката за изпълнение на програмните характеристики, мониторингът осъществи за първи път и отчитане на участниците и водещите по пол, предвид поетите ангажменти на СЕМ към Националния съвет за равнопоставеност на жените и мъжете към Министерски съвет. Резултатите по предавания, които най-общо показват силно изразеното присъствие на жените като водещи в актуалните предавания на програма ХОРИЗОНТ, както и по-силно мъжко присъствие сред гостите в предаванията.

ШЕСТМЕСЕЧЕН ОТЧЕТ НА ГЕНЕРАЛНИЯ ДИРЕКТОР НА БНР ЗА ПЕРИОДА 01.11.2022 Г. – 31.04.2023 Г.

Шестмесечният отчет за дейността на Българското национално радио (БНР) за периода от 1 ноември 2022 г. до 30 април 2023 г. е предоставен на Съвета за електронни медии от генералния директор.

Отчетът е разгледан и приет на заседание, проведено на 20.06.2023 г.

Основни акценти в документа:

КИБЕРАТАКА

Силен отпечатък върху работата на БНР слага инцидентът с информационната система на медията от 13.12.2022 г., който е последван от управленско решение за пълно изключване на сървъри и компютри от мрежата - с цел предотвратяване на по-големи загуби. Прокуратурата е започнала разследване на кибератаката. Независимо от пораженията, правото на информация на аудиторията на БНР е защитено – журналистите и екипите успяват да преодолеят затрудненията в работния процес. Компютърният срив става причина впоследствие за множество подобрения в организацията, техническото оборудване и дейността на националната медия.

„През месец декември БНР преживя най-големия технически срив в историята си. След като системата „Далет“ беше заразена и стана негодна за използване, в ХОРИЗОНТ спешно беше инсталирана заместваща програма, а екипите бяха снабдени с преносима флаш памет. Независимо от трудностите, екипите не позволиха слушателят да разбере колко много са усилията да се осигури качествено съдържание, точни и навременни новини“.

РЕЙТИНГ

В шестмесечния отчет присъства информация и за мястото на националното радио в българската медийна среда за периода. *„Източник: GARB Audience Measurement Bulgaria. Аудиторен дял. Обща аудитория 15-69 г. Общият пазарен дял на БНР нараства от 17.34% за 2022 г. (средно на месец) до 17,95 % за януари-февруари 2023 г. (средно на месец)... Месечно покритие % (Reach). Обща аудитория 15-69 г. Програма ХОРИЗОНТ е на 1 място по месечно покритие за 2022 г, както и за началото на 2023 г. Програма „Хоризонт“ е с най-стабилни показатели, като амплитудни отклонения за месечно покритие сред ТОП 5 радиопрограми. ТОП 5 радиопрограми. Отчита се ръст на ХОРИЗОНТ за периода януари 2023 г. – февруари 2023 г. спрямо осреднените данни за 2022 г... БНР група. Отчита се ръст при повечето програми от групата на БНР за периода януари - февруари 2023 г. спрямо осреднените данни за 2022 г.“*

„По статистиките на Getius, сайтът на БНР е с пазарен дял от 26 % - забележителен ръст от април 2023, когато пазарният му дял е бил 20 %. Сайтът на БНР е на 10-о място сред водещите онлайн медии у нас. В класацията по интернет компании, които имат новинарски сайтове, порталът на БНР е на 13-о място, скок с цели пет места напред“.

Трябва да бъде подчертано, че в предоставения документ за периода се вижда, че ръководството на БНР полага еднакви усилия както за развитието на линейното радиосъдържание, така и за обогатяването на нелинейните медийни услуги и тяхното кадрово обезпечаване, включително с млади попълнения.

„От 1 март 2023 БНР започна да представя новините си на жестов език за хората с увреден слух. Всеки понеделник, сряда и петък обществената медия публикува на сайта си и в социалните медии видео с новините от обедната емисия... До момента има увеличаваща се аудитория до 5000 рийч и над 800 ангажираност на всеки отделен епизод“.

„Новосъздаденото направление „Аудио-визуални програми“ успешно изгради собствено дигитално студио и стартира през март с три коментарни продукции. Бяха подготвени за реализация 10 нови видео подкаста...“

„През март 2023 г. стартира IX майсторски клас по радиожурналистика на БНР Академия“.

Относно целенасочената работа на журналистите по предотвратяване на фалшивите новини и дезинформацията, в Отчета е изтъкнато, че дейността на БНР по проверка на фактите е разширена, като в нея се включват 60 журналисти от цялата страна. Те са обучени да разпознават дезинформацията и да разкриват фалшивите твърдения с помощта на дигитални инструменти. Интересът на аудиторията към истинските факти е повишен, следствие на съвместното разпространение на проверките в сайта на радиото и в ефира на програмите.

ХОРИЗОНТ

„През отчетния период се открояват две журналистически попадения, с които БНР и ХОРИЗОНТ бяха първи източник на информация за останалите медии. Едното беше интервюто на Ирина Недева с Джеймс О`Брайън, ръководител на Комитета по санкциите към Държавния департамент на САЩ за санкциите „Магнитски“. Второто беше информация на репортера Николай Христов за акцията, при която на територията на България беше открита картина на Джаксън Полък...“

От гледна точка на тематичните линии и информационното отражение на текущите събития в страна и чужбина, Отчетът е по-лаконичен и не предоставя съществени данни за развитието на отделните предавания, за предизвикателствата пред журналистическите екипи в следване на професионалните стандарти, за усилията по осигуряването на плурализъм и множественост на възгледите в ефир. Подчертано е, че „Стратегическите и творчески приоритети на програма ХОРИЗОНТ са: - програмата да е близо до публиката в цялата страна; - защита на безпристрастните новини, отразяващи всички гледни точки, възгледи, мнения; - единни новини, присъствие в социалните мрежи и приложения; - развиване на умения чрез програма за обучение, кариерно развитие и стаж; - борба с пропагандата и дезинформацията; - разширяване на мрежата от репортери в цифровата общност“.

ХРИСТО БОТЕВ

За програма ХРИСТО БОТЕВ в Отчета е посочено отбелязването на 175-та годишнина от рождението на патрона на програмата, 150-годишнината от гибелта на Васил Левски и 145-годишнината от Освобождението на България с юбилеен концерт.

„Радиотеатърът създаде радиодраматургичните проекти „Хипоприказка“ (за деца) и „Агнес, жената на Уил“ (за възрастни). Завършена и излъчена бе мащабната реализация на знаковия за XX век роман на Михаил Булгаков „Майстора и Маргарита“ в 4 части, адаптирани за радиотеатър. Бяха излъчени творбите „Баня“ на Владимир Маяковски и „За едно явление в електричеството“ на Антон Павлович Чехов. Реализира се поредната серия от 10 епизода за българските поети на XX и XXI век „Спасени думи“.

„През отчетния период музикалните състави имаха 18 концертни изяви“.

МЕЖДУНАРОДНО СЪТРУДНИЧЕСТВО

В отчета се посочва, че „Генералният директор на БНР Милен Митев беше избран за член на Радиокomiteта на Европейския съюз за радио и телевизия (EBU) с двугодишен мандат (2023 – 2025 г.) по време на редовната сесия на Радиоасамблеята на съюза, която се състоя в Атина, Гърция на 27 и 28 април“.

„От началото на 2023 г. БНР стана пълноправен член на SOPEAM – Постоянната конференция на средиземноморските аудиовизуални оператори. SOPEAM обединява обществени радио и телевизионни оператори от 24 страни, заедно с професионални и културни асоциации, международни организации, висши училища, независими оператори и регионални институции“.

„За поредна година БНР участва в Коледния ден на Еврорадио, като излъчи на живо и на запис 15 концерта от 12 държави в периода от 18 до 30 декември 2022 г.“

„В периода от ноември 2022 г. до април 2023 г., общо пет опери бяха излъчени на живо по програма ХРИСТО БОТЕВ: откриването на сезона в Миланската Скала с „Борис Годунов“ от Мусоргски и четири постановки от сезона на Метрополитън: „Часовете“ от Кевин Пугтс, „Федора“ от Умберто Джордано, „Норма“ от Белини и „Тоска“ от Пучини“.

„Всички национални и регионални програми на БНР се включиха в инициативата, подета от Радио 3FM – част от Нидерландското обществено радио и телевизия NPO, в знак на подкрепа и солидарност с жертвите на опустошителните земетресения в Турция и Сирия. На 15 февруари в ефира на над 50 европейски радиостанции прозвуча едновременно песента „Хора помагат на хората“ в изпълнение на Бърди“.

„По случай Международния ден на жената 8 март, по програма ХРИСТО БОТЕВ на БНР бяха излъчени няколко концерта от съвместната оферта с класическа музика на Еврорадио, създадена специално за отбелязване на празника, с участието на жени композитори, солисти и дириженти“.

„Радио България“ възстанови предаванията на български чрез единственото по рода си всекидневно радиопредаване за българите по света „България днес“. Започнало през октомври 2022 г., към 30 април 2023 г. предаването показва много добър прием сред слушателите. От началото на април 2023 г., освен на уебсайта на БНР, предаването „България днес“ се публикува и е достъпно за слушане в подкаст платформата binar.

РЕГИОНАЛНИ ПРОГРАМИ НА БНР

Регионалните центрове на медията продължават да бъдат успешни културни институти, които привличат местните общности за редица инициативи и събития.

„С организационната подкрепа на Програмна дирекция успешно бе реализиран първият по мащаба си проект с финансовата помощ на Министерството на културата, част от националната програма за отбелязване на 150 години от гибелта на Апостола на свободата Васил Левски. Екипът на Радио Варна организира дигитална фотоизложба с неизвестни на широката публика писма между двама от най-близките приятели и съратници на Левски. Посланието на изложбата е закодирано в реда на постерите, като всеки от тях съдържа каре с транскрибиран текст и QR код, чрез който може да се чуе текста, озвучен от журналисти на Радио Варна. Екипът на Радио България създаде серия от публикации за Апостола на 10 чужди езика, а Радио Бургас проведе радио състезание по история за ученици

от 10 клас, чиято кулминация беше концерт на 28 февруари. Радио Бургас организира и регионален конкурс за детска рисунка „Левски през моите очи“.

Ето и още избрани акценти от Отчета за регионалните програми на БНР:

РАДИО БЛАГОЕВГРАД

„В младежкото предаване „Тийн зона“ автори и водещи са средношколци от гимназиите в града. От началото на годината техният ментор, редактор в медията, разшири екипа с участието на младежи от Регионалния младежки център в гр. Брезник, които сами подготвят своя рубрика „На ме Не ми пука“. Първите теми бяха свързани с финансовата, с политическата грамотност на младите хора и с фалишивите новини. При голям интерес премина и конкурсът, организиран от предаването „Човекът, който ме вдъхновява“, в който се включиха ученици от цялата страна“.

„В юбилейната за Радиото на Югозапада 2023 година бяха инициирани редица събития с мотото „Споделено с приятели“, посветени на 50-годишнина на медията.

Подготвиха се предавания и поредица от интервюта, посветени на 90-годишнината от рождението на Кирил Стефанов, главен художествен ръководител на Ансамбъл „Пирин“. Почетени бяха 125-годишнината от рождението на Дико Илиев и 90-годишнината от рождението на Борис Карадимчев. Чества се 60-ият рожден ден на композитора Светослав Лобошки“.

„Ниското възнаграждение на журналистическия труд доведе до голямо текучество и липса на квалифицирани кадри. Остарялата техника и автомобилен парк са многогодишен съпътстващ проблем“.

РАДИО БУРГАС

„Международният ден на радиото беше обединен с годишнина от началото на войната в Украйна. Радиото разказа историите на бежанци, намерили мира в страната ни, както и историите на хора, които им помагаша в първите дни на тяхното бягство от бомбите. Медията информира и за всички кампании след земетресението в Турция“.

„Изборите също бяха сред водещите теми за медията. За първи път БНР-Бургас предложи на слушателите (и зрителите във Фейсбук) лидерски дебат с местните водачи на основните партии, който предизвика широк интерес сред аудиторията“.

„Изключително голям интерес отбелязва предаването „Истории за доброто“, което обръща специално внимание на хора в неравностойно положение“.

РАДИО ВАРНА

„След закупуването и инсталирането на нов софтуер беше осъществен първият запис на албум с използването на облачни технологии при едновременна работа от Варна и София, което открива неограничени възможности за съвместни дейности от разстояние“.

За програмата са отбелязани три важни теми, залегнали в актуалните предавания – изборите за 49 НС, животът на украинските бежанци по Черноморието и екологичните проблеми в региона.

РАДИО ВИДИН

„Продължи практиката на изнесените студия в различни населени места, което намери широк отзвук сред жителите и институциите. Така медията влиза реално в

ежедневието и осъществява пряка връзка между местна власт и хората. Сайтът на Радио Видин вече не се разглежда като паралелна електронна медия, а се работи за един общ мултимедийен продукт“.

БНР-РАДИО КЪРДЖАЛИ

„През отчетния период Радио Кърджали излъчваше 21-часова всекидневна програма. От нея собствената програма е 18 часа, а три часа дневно се комутира програма на Радио България на турски език. Засилено беше производството на видео съдържание, което доведе до рязко покачване на трафика към профилите на Радио Кърджали в социалните платформи и към канала му в YouTube, като отделни репортажи достигнаха до няколко милиона гледания“.

РАДИО ПЛОВДИВ

„В новините и водещите информационни предавания на Радио Пловдив централно място заемаха събитията, свързани с помощта на държавата, местната власт и доброволците за нормализиране на живота в наводнените пет карловски села. Наред с тях бяха и информацията за усилията да бъдат завършени или възобновени „замразените“ инфраструктурни обекти на Пловдив, сред които ремонтите на възлови за града булеварди и транспортни връзки, както и строежа на двата стадиона на професионалните футболни клубове „Ботев“ и „Локомотив“. С преки включвания слушателите проследиха тържественото откриване на „Колежа“, където се завърна ПФК „Ботев“, както и първия футболен мач на новия стадион между „Ботев“ и „Левски“.

„С джаз концерт на „New York Standards Trio“ в Първо студио беше открит сезон на „Камерна сцена Пловдив“, а със съдействието на Генералното консулство на Република Турция в Пловдив се проведе и камерния концерт „Музикални диалози“ с произведения на наши и турски композитори. Радио Пловдив беше домакин на зимното издание на Международния музикален фестивал за класическа музика „Тримонтиада“, посветен на Украйна в знак на солидарност с украинския народ, воюващ за свободата си с руския агресор“.

РАДИО СОФИЯ

„През месец ноември започна излъчването на иновативния аудио и видео формат „Нашата кола във вашия квартал“, част от инициативата „Вашият квартал е нашата кауза“ на сутреиния блок на програмата. Всяка седмица в този първи по рода си формат кметове на райони и кметове с различни ресори, както и общински съветници се качват в брандирания автомобил на Радио София и заедно с водещия на „Събуди се София“ преминават през проблемите точки на съответния административен район, за да дискутират казусите, които екипът е синтезирал през седмицата. До края на месец април 2023г. са реализирани 14 епизода. Сред гостите бяха кметовете на районите „Студентски“, „Възраждане“, „Искър“, „Слатина“, „Средец“, „Панчарево“, „Връбница“, „Лозенец“, „Красна поляна“, „Изгрев“, „Искър“ и др. За важните стратегически и дългосрочни проекти, плановете за 2023 г. и наболелите проблеми на града, говори арх. Ангел Джоргов, заместник-кмет на столицата с ресор „Обществено строителство“.

„От 1 април стартира едночасовата рубрика „Софийски разкази“ – съвместна продукция на програма „Радио София“ и „Бохемска София“, в която Виктор Топалов споделя любопитни истории за културния живот на столицата от Освобождението до Втората

световна война, като умело пресъздава духа на стара София с разкази за творците, свързали съдбата си с града в полите на Витоша. До момента са реализирани 5 издания, като всяко разкрива непознати моменти от живота и творчеството на най-прочутите творци. Сценарият съдържа сведения на съвременници, които придават несравнима автентичност на разказа“.

РАДИО СТАРА ЗАГОРА

„През ноември се организира изнесено предаване за Празника на райската ябълка в село Хрищени, като зарадва слушателите с великолепни изпълнения на фолклорни групи от региона. Изнесени предавания през януари – в Сливен, а през март – в Ямбол, срещнаха изпълнители, ценители и слушатели на българската народна музика. Успешно беше организиран XXIV Национален конкурс за българска народна песен „Славейче“, с участието на 120 деца от цялата страна“.

РАДИО ШУМЕН

„През отчетния период Радио Шумен навърши 50 години и отбеляза юбилея с поредица от инициативи... Кулминацията на тържествата бе празничният концерт „Без радио не мога“, който се проведе на 01.02.2023 г. в зала „Арена – Шумен“. Концертът бе посетен от повече от 2 000 души, сред които слушатели на Радио Шумен от Силистра, Търговище и Разград“.

ГЛАВНА РЕДАКЦИЯ „РАДИО БЪЛГАРИЯ“

„Радио България“ възстанови предаванията на български чрез единственото по рода си всекидневно радиопредаване за българите по света „България днес“. Започнало през октомври 2022 г., към 30 април 2023 г. предаването показва много добър прием сред слушателите. От началото на април 2023 г., освен на уебсайта на БНР, предаването „България днес“ се публикува и е достъпно за слушане в подкаст платформата binaр... За първи път от 40 години насам, в резултат на проект, реализиран от главна редакция „Радио България“, бяха възобновени записите на музикални произведения, представящи песенното творчество на българските турци“.

БЪЛГАРСКАТА НАЦИОНАЛНА ТЕЛЕВИЗИЯ

МОНИТОРИНГ ЗА СПАЗВАНЕ НА ЛИЦЕНЗИОННИ УСЛОВИЯ В БНТ1

Извършена е проверка за изпълнението на програмните характеристики, заложи в Индивидуална лицензия за доставяне на аудио-визуална медийна услуга с наименование БНТ1 на обществения доставчик Българската национална телевизия. Прегледано е разпространеното съдържание от в двуседмичния период 17-30.04.2023 г.

Новини: Според лицензионните условия, новините трябва да са не по-малко от 5,1 % от дневното програмно време; не по-малко от 15,6 % от общото програмно време на новините трябва да бъде за новини с регионална тематика; не по-малко от 0,7 % от новините трябва да бъдат придружени с жестов превод.

Обемът новини за първата седмица се движи между 6,6 % до 20,8 %, а за втората седмица между 7 % до 14,6 % на дневна база. Периодът се характеризира с извънредни емисии новини във връзка с директни предавания от консултации при президента и лидерски срещи между парламентарно представени формации. Регионалните новини за първата седмица се движат между 5,1 % до 26 %, втората седмица – между 8,7 % до 22,8 %. В седем дни от двуседмичния период лицензионното условие за регионални новини не се изпълнява поради излъчването на директни включвания от събития на централните власти. Жестовият превод в новините се движи между 38,8 % и 66 % за първата седмица и 50,7 % до 70,6 % за втората седмица, което изпълнение е много над заложения в лицензията параметър. Условието в лицензията на БНТ1 по отношение на обема новини и жестов превод се изпълняват във всички дни на двете проверявани седмици. Делът на регионалните новини в някои от делничните дни е недостатъчен.

Актуални предавания: Лицензионното условие за актуалните предавания е за не по-малко от 16,6 % от седмичното програмно време. За първата седмица изпълнението е 30,2 %, а за втората седмица 34,3 %.

Образователни предавания: Предаванията с образователен елемент трябва да бъдат не по-малко от 3,7 % от седмичното програмно време. За първата седмица изпълнението е 5,4%, за втората седмица 7,8 %. Лицензионното условие е изпълнено.

Културни, научни, религиозни и други предавания: Лицензионното условие относно културни, религиозни и др. предавания е за не по-малко от 4,7 % от седмичното програмно време. Изпълнението за първата седмица е 12 %, за втората 14,5%.

Детски и младежки предавания: Лицензионното условие за БНТ1 относно детски и младежки предавания е за не по-малко от 7,6 % от седмичното програмно време. Изпълнението първата седмица е 9,9 %, втората седмица е 8,1 %.

Относно предаванията с месечни параметри – развлекателните и тези, подпомагащи интеграцията на групи в неравностойно положение и рискови групи – наблюдението констатира, че обосновано може да се твърди, че при запазване на двуседмичната тенденция се изпълняват условията - развлекателните предавания през двете седмици са 8,4 % при условие от 4 % от месечното програмно време. Интеграционните предавания са 4,2 % при лицензионно условие от 1,8 % от месечното време.

Изводът е, че с изключение на регионалните новини, БНТ спазва програмните характеристики, залегнали в лицензията на БНТ1. Мониторингът отчита като значим прогрес за програмата новото познавателно предаване „Това го знам“, насочено към детската и младежката аудитория.

За първи път заедно с проверката за изпълнените на програмните характеристики, е направено и изследване относно представянето на двата пола – жени и мъже като водещи и гости в актуалните предавания на БНТ1. Наблюдението отчита в 33 предавания равен брой водещи мъже и жени по 31, при гостите 437 мъже и 209 жени или това са 68 % мъже гости в програма БНТ1 срещу 32 % жени в период от две седмици 17-30 април 2023 г.

ШЕСТМЕСЕЧЕН ОТЧЕТ НА ГЕНЕРАЛНИЯ ДИРЕКТОР НА БНТ ЗА ПЕРИОДА ЮЛИ – ДЕКЕМВРИ 2022 Г.

В изпълнение на Договора за възлагане на управление на БНТ, генералният директор е представил Отчет за програмната дейност, технологичното обновление и финансово състояние на Българската национална телевизия за периода от месец юли до месец декември 2022 г.

Отчетът е разгледан и приет на заседание, проведено на 07.03.2023 г.

Документът е структуриран съобразно създаваните програми, дейността на регионалните телевизионни центрове (РТВЦ), развитието на дигиталните платформи, финансите и организацията на работа в БНТ.

Представена е положителната и устойчива тенденция в дейността на медията в областта на създаваното политематично програмно съдържание и достоверността на разпространяваната информация: *„През втората половина на 2022 г. продължихме да работим за утвърждаване на репутацията на Българската национална телевизия (БНТ) и за повишаване качеството на програмното съдържание, с оглед удовлетворяване на очакванията и потребностите на аудиторията ни. Асоциирането на обществената телевизия като източник на навременна, достоверна и проверена информация, както и на интересно културно съдържание, музикални и религиозни предавания, филми и развлекателни формати, и не на последно място – образователните проекти, остана ключов приоритет“.*

Отчетът откроява основните акценти в дейността на обществения доставчик за периода:

- създадени са 3 нови предавания:
 - в БНТ1 това са „С БНТ завинаги“, своеобразен приемник на „БНТ на 60“ и „Това го знам“, забавно-образователна тийнейджърска викторина;
 - в БНТ2 – „Зигзаг. БГ“, детско музикално предаване;
- реализирани са 2 филмови проекта: сериалите „Вина“ и „Войната на буквите“;
- разпространено е значимо за аудиторията спортно събитие от международно значение - Световното първенство по футбол в Катар;
- реализирани са традиционните за края на годината - обзор „Събитията на 2022: Война на световете“ и новогодишна програма в две части;
- технологично са надградени и усъвършенствани интернет сайтът BNTNEWS.BG (онлайн продължение на „По света и у нас“) и мобилното приложение BNT NEWS - важен приоритет в стратегията на БНТ за развитие в областта на дигитализацията.

Посочени са предизвикателствата пред журналистите в БНТ за втората половина на 2022 г. - предизборната кампания за президент и Народно събрание на 2-ри октомври, церемонията по откриването на газовия интерконектор с Гърция, кончината на английската кралица Елизабет Втора, откриването на 48-то Народно събрание (НС) и дебатите при избора на Председател на НС, наводненията в Каравелово, масштабната акция по издирването на малкия Александър от Перник и др. С цел проследяване хода на събитията и своевременно информиране на зрителите, при реализираните предавания на живо нееднократно се налага промяна на традиционната програмна схема.

От началото на новия телевизионен сезон през есента на 2022 БНТ налага все по-голямо виртуално съдържание в новинарските си емисии, въведен е QR кода „Чуй новините“, който прави връзка между ефирното съдържание и новинарския сайт. Изтъкнат е и приносът за програмата на преките включвания и разработки от телевизионните центрове и от кореспондентите в страната.

От месец октомври 2022 г. новинарската емисия в 18:00 ч. е с жестомимичен превод. Такъв е въведен и в публицистичното предаване „Още от деня“. От 18-ти декември е променена визията на централната новинарска емисия „По света и у нас“, за да бъде отделено по-голямо пространство на екран за жестомимичния преводач.

Програмно съдържание – БНТ1. В отчета са представени вътрешните и външните продукции на медията, като е отбелязано, че *„Оригиналната, стойностна и висококачествена продукция е мисия на БНТ. В тази посока утвърдените линии и часови слотове за информация, публицистика, култура, кино, музика и забавление повишиха както интереса, така и доверието към обществената телевизия“*.

Посочва се, че повечето предавания запазват своята роля и развитие в програмите. В някои продукции има промени - във втория си сезон шоуто „Музика безкрай“ е с водещ певецът Богдан Томов, нов водещ има и предаването „Туризм. БГ“ - Благой Бойчев. Форматът на предаването „Събота вечер с БНТ“ е обновен: във втората част на фокус са актьорите от „ШиЗи Импро Театър“, които водещият предизвиква да импровизират върху теми, задавани в момента в студиото, а „По света и... у вас“ е рубрика, в която се представя обзор на избрани актуални за седмицата теми от страната и света, придружени от кратки сатирични коментари.

Програма БНТ2 – култура и образование. Според документа, *„БНТ2 се превръща в разпознаваем и предпочитан канал от зрителите, които търсят културно и целенасочено образователно съдържание, историческа информация и ценна, специфична филмова продукция. Аудиторията на този уникален за българския пазар канал е високообразована и с по-взискателен телевизионен вкус“*.

Програмата има редица успешни културни и образователни предавания. В отчетния период са подготвени и излъчени 200 иновативни информационно-образователни елемента с модерна визия, активни кампании с деца, свързани с национални чествания и годишнини, лятна образователна програмна линия в помощ на ученици, учители и родители и др.

През октомври в „С БНТ на училище“ отново е излъчена образователната програма „На фокус: VII клас“, с която за всеки седмокласник е осигурен равен и безплатен достъп до образование.

Всяка неделя сутрин програма БНТ2 продължава да предава директно „Неделна литургия“ от храмовете в София, Варна и Благоевград. Излъчванията от София имат и жестомимичен превод, който се извършва от богослови, осигуряващи максимално добър и точен превод в ефир.

В отчета си за второто шестмесечие на 2022 г. от БНТ отбелязват, че *„Втората половина на 2022 г. беше наситена с много на брой спортни събития, апотеоз на които бе Световното първенство по футбол в Катар, в края на годината. Отразяването му бе истинско предизвикателство за екипите на БНТ, които се справиха блестящо в условията на пряка конкуренция с другата национална телевизия“*.

БНТ излъчи 200 часа ефир от световното първенство – преки предавания на мачовете и студиата към тях, както и обзорни предавания в сутрешните и обедните часови пояси“.

През отчетния период телевизията е излъчила и четири срещи на националния отбор по футбол - две в турнира на УЕФА „Лига на нациите“ – с Гибралтар и със Северна Македония, и две контролни срещи – с Кипър и Люксембург, както и 10 европейски и световни първенства в едни от най-гледаните олимпийски спортове – лека атлетика, плувни спортове, баскетбол, борба, художествена и спортна гимнастика, футбол за жени, конен спорт. Предаванията са обединени в кампания „Спортно лято по БНТ3“, която е стартирала на 18-ти юни и е

продължила до 23-ти септември. За този период спортно-развлекателният канал на обществения доставчик е излъчил над 300 часа преки предавания от гореспоменатите спортни състезания.

БНТ не е успяла да се пребори с търговските медии за правата на следващите две европейски първенства по футбол през 2024 и 2028 година, но се надява, при наличие на необходимите финансови ресурси, да придобие правата за следващото Световно първенство през 2026 година.

В отчета се подчертава, че въпреки изключително трудната среда на директна конкуренция с търговските телевизии за придобиване на спортни права, БНТ полага огромни усилия за закупуване на големи спортни събития, които биха предизвикали обществен интерес.

Развитие на интернет платформите и дигитално съдържание - „В рамките на отчетния период работата по уеб и мултимедийното съдържание беше съсредоточена основно върху обновлението на онлайн платформите (*bntnews.bg/bntsport.bg*, новинарското приложение *BNTnews* и *bnt.bg*)“.

В ход е работа по създаване на по-добра синергия между ефир и дигиталните канали на телевизията. Специално е изградена платформа **you.bnt.bg**, която освен с директен достъп, може да бъде достигната и чрез сканиране на QR код в ефир. Продължава развитието на Podcast и YouTube поредицата за култура – „Арт детектив“, както и YouTube канала на БНТ.

ШЕСТМЕСЕЧЕН ОТЧЕТ НА ГЕНЕРАЛНИЯ ДИРЕКТОР НА БНТ ЗА ПЕРИОДА ЯНУАРИ – ЮНИ 2023 Г.

Съветът за електронни медии разгледа на 26.09.2023 г. и шестмесечния отчет на генералния директор на БНТ за първата половина на 2023 година. При гласуването не се постигна необходимото мнозинство за вземане на решение за приемане или неприемането му.

В него БНТ откроява постиженията на вписаната нелинейна услуги BNTNEWS.BG и с дигиталното развитие на обществената медия. „От януари обновеното приложение *BNT NEWS* дава възможност за аудиострийм на БНТ1. Чрез него хората с нарушено зрение и тези, които са в движение, могат да слушат на живо ефира на БНТ1 или да го слушат във фонов режим, докато използват други програми на своите мобилни устройства“.

Подобно на БНР и обществената телевизия е сформирала екип от журналисти за проверка на фактите и за предотвратяване на дезинформацията. „Екипът на БНТ по проверка на факти започна своята същинска дейност през м. март 2023 г. с материали, които публикува на новинарския сайт *bntnews.bg* и излъчва в емисията „По света и у нас“ в 20:00 часа. От м. юни 2023 г. проверката на факти на БНТ се обособи в рубриката „БНТ проверено“ на сайта *bntnews.bg*“. „Като обществена медия, БНТ разпознава борбата с дезинформацията като част от мисията си...“

Във връзка с предоставянето от страна на България на убежище на хиляди бежанци от Украйна, БНТ започна излъчване онлайн на новини на украински език. Това решение на медията се част от проект, за който е отбелязано: „Работата с българите зад граница е един от приоритетите ни през настоящата година. БНТ започна да реализира български новини на украински език, с цел повече информация за България за украинските бежанци, които избират да се интегрират в страната ни и за българите в Украйна, които не знаят добре

езика на прародината си, но се интересуват от нея. Проектът предвижда емисии новини на английски, както и на румънски, сръбски и руски език. Новините на английски ще са насочени към потомствените българи в САЩ, които не владеят добре български език. По този начин БНТ ще заинтригува младите хора с българско самосъзнание да узнаят повече за България“.

Предвид дългогодишния дефицит на оригинални детски и младежки предавания в програмите на БНТ, трябва да бъде отбелязано, че в отчетния период на екран започва да се излъчва ново българско познавателно предаване за ученици „ТОВА ГО ЗНАМ“. „През отчетния период в ефира на БНТ започна нова телевизионна поредица, насочена към една от най-специфичните целеви групи – тази на юношите. С нов забавен формат с образователен характер „Това го знам“ БНТ повиши гледаемостта си в неделните следобеди и привлече аудитория в часови пояс, обичайно запазен за публицистични предавания и анализи. изкуство, традиции и обичаи, логически задачи. „Това го знам“ е съвместна продукция на Българската национална телевизия и продуцентската компания „Панда видеос“ и се осъществява с официалната подкрепа на Министерството на образованието и науката. Предаването стартира на 15-и януари 2023 г. и за първите шест месеца от годината излъчихме 23 броя“. Независимо от старта на това младежко предаване в линейната услуга БНТ1, обществената медия продължава да бъде длъжница на малките зрители относно оригинална българска продукция (онлайн и в ефир).

Предаването за разследваща журналистика „СЛЕДИТЕ ОСТАВАТ“ през първото полугодие на 2023 година се излъчва по програмна схема в последния петък от месеца, от 22:00 ч. в БНТ1: „Голям зрителски интерес и широк медиен отзвук предизвика разследването за колектровете, излъчено в две части на 27 януари и 17 февруари 2023 г... Голям зрителски интерес предизвика и друго разследване в две части, излъчени на 28 април и 26 май 2023 г. – за състоянието на БДЖ и НКЖИ. В това разследване се разкрива, че 3500 км от общо 4000 км релсов път в България са в окаяно състояние и са опасни за движението на влаковете, при положение, че Европа дава 2 милиарда евро за ремонт и модернизация на жп инфраструктурата“.

В отчета е отбелязано по отношение на предаването „Денят започва с Георги Любенов“ - „Рубриката на проф. д-р Петър Стоянович - „Живите архиви“ е сред най-гледаните за деня в програмата на БНТ1, а често и в национален ефир, като редовно отчита най-добри резултати за съответния часови пояс“. В същото време, за едно от изданията на това предаване, БНТ е санкционирана от СЕМ. С Наказателно постановление № РД-10-9/20.04.2023 г. е наложена имуществена санкция от 3000 лева за нарушение на чл. 17, ал. 2 във връзка с чл. 10, ал. 1, т. 6 от ЗРТ, за това, че в предаването „Денят започва с Георги Любенов“, проф. Стоянович в противоречие с добрите нрави, заявява в национален ефир, че едва ли не в България през 80-те години на ХХ век е било нормално и приемливо малки момичета да предлагат сексуални услуги и това е възприето от водещия на предаването безкритично и без коментар.

В отчета на БНТ се посочва и привличането на обществени фондове за информационната и публицистична продукцията на медията. „Продължи съвместната ни работа за популяризиране на оперативните програми с Министерството на труда и социалната политика и с Министерството на транспорта“.

„През периода завърши оценяването на два проекта, с които БНТ участва в открити процедури на ЕС - консорциум в рамките на CIRCOM Regional, с тема: Създаване на новинарска лаборатория, която да разработи нови новинарски формати и вторият:

„Изборът на Европа“ със 17 предавания, включително широко участие на четирите регионални телевизионни центъра. Проектите са класирани в допълнителния списък на ЕК и ЕП“.

„В рамките на отчетния период са изготвени предложения за финансиране, координират се и се управляват следните проекти: 1. „Информационна кампания за новата кохезионна политика на ЕС“. Проектът е разработен и подаден в края на 2021 г. за участие в конкурс на Европейската комисия, от която е одобрен за финансиране през м. юни 2022 г. на стойност 374 000 евро. Дейностите се осъществяват съвместно с Дирекция „Новини и актуални предавания“. Проектът запази и разви седмичната рубрика „Европейци“, стартирала по предишен проект на БНТ. Подготвени, заснети и излъчени са филми в предавания на БНТ. Крайната дата за изразходване на средствата по проекта е 7 юли 2023 г. 2. В началото на 2022 г. беше разработено участието на БНТ като партньор в международния проект „Bulgarian-Romanian Observatory of Digital Media (BROD)“, по който започна създаването на регионален ХЪБ за откриване на дезинформация за България и Румъния. В проекта участват 13 партньори от България, Румъния, Гърция, Франция и Словакия. Договорът с ЕК беше подписан през м. септември 2022 г., след което стартираха дейностите по неговото изпълнение. Създаден е екип в БНТ за наблюдение на информационния поток за наличие на фалшиви новини. За отчетния период са извършени 8 проверки на факти и са подготвени и излъчени репортажи за тях в информационните предавания на БНТ. 3. В подготовка са нови проектни предложения за участие в конкурси на фондация „Агора“ с финансиране от „Америка за България“ и с краен срок за представяне на готов формуляр м. август 2023 г. През м. април 2023 г. бе сключен договор за разработка на нов софтуер за отчитане на възнагражденията за авторски и сродни на авторските права за излъчените в програмите на БНТ защитени аудио-визуални произведения...“

ФОКУСИРАНИ НАБЛЮДЕНИЯ

ПОБОЯТ НАД ХРИСТИЯН ПЕНДИКОВ И ЧЕСТВАНЕТО НА 151 Г. ОТ РОЖДЕНИЕТО НА ГОЦЕ ДЕЛЧЕВ В РЕПУБЛИКА СЕВЕРНА МАКЕДОНИЯ

СЕМ проведе фокусирани тематични наблюдения на аудио- и аудио-визуални медийни услуги за отразяване на:

- 1) побоят над Християн Пендиков в Охрид, Република Северна Македония (РСМ)
Период на наблюдение: 20-27 януари 2023 г.
- 2) честването на 151 годишнина от рождението на Гоце Делчев
Период на наблюдение: 4-5 февруари 2023 година.

Мониторингът обхваща следните програмите: БНТ1, ХОРИЗОНТ, БТВ, НОВА ТЕЛЕВИЗИЯ, ДАРИК РАДИО БЪЛГАРИЯ, СКАТ, БЪЛГАРИЯ 24, АЛФА ТВ, БСТВ, 7/8 TV, BULGARIA ON AIR, ЕВРОКОМ.

Прегледани са предаванията:

- БНТ1 - „Денят започва“, „Още от деня“, „Референдум“, „Панорама“, „Денят започва с Георги Любенов“, „Говори сега“, „По света и у нас“;
- ХОРИЗОНТ - „Преди всички“, „12+3“ и вечерният осведомителен бюлетин в 18 часа;

- БТВ - „Тази сутрин“, „Лице в лице“, „120 минути“, btv НОВИНИТЕ;
- НОВА ТЕЛЕВИЗИЯ - „Здравей, България“, „Пресечна точка“, централната емисия новини, „Събуди се“, „На фокус“ с Лора Крумова;
- ДАРИК РАДИО – новини,
- БЪЛГАРИЯ 24 - „Хитове в мрежата“, „Срещу течението“, „Държавност, общество, сигурност“, „Във времето“, „Конкретно“, „Гореща тема“, „Седмицата с Нина и Зий“;
- СКАТ – „Новини“, „Политиката на прицел“, „Паралакс“, „Студио 18“ и „Разбулване“;
- ЕВРОКОМ - новини, „Делници с Николай Колев“, „Честно казано с Люба Кулезич“, „ЕвроДикоф“, „Седмичник с Владо Береану“ и „Политика и спорт с Иван Търпоманов“
- BULGARIA ON AIR - „Новините on air“, „Денят on air“, „България сутрин“, „Брюксел 1“;
- БСТВ - „Думата е Ваша“, „Новини“, „Парламентарно студио“, „КОНТРА“, „Актуално от деня“, „Дискусионен клуб“, „Лява политика“, „Акценти от седмицата“;
- 7/8 TV – „Крум Савов Live“, „Студио Хъ“, „Вечерното шоу на Слави Трифонов“, „Шоуто на сценаристите“, „Кръг квадрат“;
- АЛФА ТВ – „Добро утро, българи“.

Късно вечерта на 19 януари 2023 г. в Охрид е нападат и жестоко пребит Християн Пендиков, който не крие българския си произход и е секретар на българския културен клуб „Цар Борис Трети“ в Република Северна Македония. В някои програми се цитират и думите, с които Пендиков е бил обиждан при нападението - наричали са го „татарин, бугараш, фашист“, отправяни са му и ругатни. Според приятел на Пендиков, независимо от тежката телесна повреда, той е оставен без спешна медицинска помощ в родината си, с препоръка да постъпи в болница за операция след известно време. Дори от полицията е поискано персонално той да отиде да подаде жалба, вместо да изпратят екип на мястото на инцидента. Актът на насилие над етнически българин в Охрид провокира незабавна помощ от страна на Република България. По спешност Пендиков е откаран за лечение с правителствен самолет във Военно-медицинска академия в София. В хода на събитията става ясно, че Християн е получавал не веднъж заплахи за живота и здравето си, заради самоопределянето си като българин. Дори в софийската болница той продължава да получава заплахи. Побоят на младия българин се случва дни преди честването на 151 години от рождението на Гоце Делчев, което в България провокира вълна от съпричастност към жертвата на езика на омразата и осъждане на всяка агресия и насилие на национална и етническа основа. Представителите на българските държавни институции и политически партии защитават човешките права на българите в РСМ и оценяват инцидента с Пендиков като несъвместим с европейските ценности и добросъседското разбирателство. Поклонението пред тленните останки на Гоце Делчев в Скопие става повод за ново разделение и взаимни обвинения между двете страни, защото българската официална делегация е оставена отделно да се поклони на гроба на героя, а редица българи не са допуснати до тържествата и оставени на самата междудържавна граница.

Тази ескалация на напрежението между двете страни се развива в контекста на зачестили нападения срещу български културни клубове - палеж в Битоля, както и три поредни атаки срещу клуба в Охрид. В Северна Македония през миналата година е приетото и законодателство, с което се ограничават правата на сдружаване, освен явното нежелание на политическите субекти да променят Конституцията на страната, за да се впишат българите в

нея. МВНР извиква за консултации в София посланика на България в РСМ Ангел Ангелов, което е знак за обтегнати отношения, както и връчва протестна нота на посланичката на Скопие Агнеса – Руси Поповска.

По случая с побоя над Пендиков в повечето наблюдавани програми е включено изказване на българския служебен министър на външните работи Николай Милков, който определя насилието като престъпление от омраза. Представена е и позицията на държавния глава Румен Радев, че заявените амбиции за членство на Република Северна Македония в Европейския съюз и поетите ангажименти за реформи и утвърждаване на демократичните норми в страната, се разминават с реалността, в която живеят македонските българи в югозападната ни съседка. Отражена е и позицията на лидера на ВМРО и евродепутат Ангел Джамбазки, който призовава ЕК да прекрати преговорите с РСМ, защото там не се спазват човешките права.

Във връзка с честването на 151 г. от рождението на Гоце Делчев, МВНР на България излиза със специална декларация, в която се посочва: „... С дълбоко съжаление констатираме, че 4 февруари 2023 г. ще влезе в историята като датата, на която властите в Северна Македония, по крайно неубедителни причини и в нарушение на предварително дадените уверения, не допуснаха отдаването на почит към делото и живота на Делчев от страна на български граждани. Министерството на външните работи определя днешното отношение на управляващите в Северна Македония като унижително и недопустимо спрямо българския народ и Република България.... Това, наред с нежеланието за общо полагане на венци от делегациите на България и Северна Македония, представлява отстъпление от установените добри практики и ерозира усилията на Република България, насочени към укрепване на добросъседството... Информацията, с която Министерството на външните работи разполага до момента е, че на гранично-пропускателните пунктове от македонска страна българските граждани не са били допускани с часове на територията на Северна Македония поради аргументи от техническо естество. В последствие част от българските граждани са получили официални откази да влязат на територията на съседната ни държава, а други са се завърнали поради продължителните часове на изчакване. Сред засегнатите от тези рестриктивни мерки има и журналисти, спрямо които е било използвано основанието за „заплаха за обществения ред, национална сигурност, обществено здраве или за международните отношения на Република Северна Македония“ ...

Мониторингът отчита, че темите с побоя над Християн Пендиков в Охрид и честването в Скопие на рождението на Гоце Делчев, се отразяват внимателно и в развитие, като някои доставчици изпращат специални пратеници в РСМ, за да информират от първа ръка за събитията. Във всяка програма се установява редица коментари на държавници, политици, експерти, наблюдатели, граждани, които недвусмислено осъждат езика на омразата и насилието в двустранните отношения между България и РСМ. В края на първия период (20-27.01.2023 г.) темата за побоя се преплита с тази за честването на Гоце Делчев и очакваните проблеми при преминаване на българо-македонската граница. Съответно, при коментариране на втората тема (4-5 февруари) редица участници в предаванията неминуемо засягат и побоя.

БНР и БНТ успешно изпълняват обществената си функция:

- като предоставят на гражданите възможност да се запознаят с официалната позиция на държавата (президент, изпълнителна и законодателна власт) по важни въпроси на обществения живот (в случая за двустранните отношения между България и РСМ), в съответствие на чл. 6, ал. 3, т. 8 от ЗРТ;

- като отразяват идеи и убеждения в обществото чрез плурализъм на гледните точки във всяко от новинарските и актуално-публицистичните предавания с политическа тематика – представяйки реакциите, коментарите и възгледите по тези два повода (побоят над Пендиков и честването на Гоце Делчев) на редица официални лица, политически лидери, общественици (съгласно чл. 6, ал. 3, т. 6 от ЗРТ).

Българската позиция е ясно обяснена в медийното съдържание - извършеният побой е нецивилизован акт, несъвместим със стремежите на РСМ за интегриране в ЕС, престъпление от омраза, чиито извършители трябва да бъдат съдени с цялата строгост на закона. За съжаление в РСМ не се спазват правата на гражданите с българско самосъзнание. Медиите в РСМ използват език на омразата, разпространява се неприемлива масова антибългарска кампания, подкрепяна от институциите, която накърнява българското национално достойнство. Мерките за сигурност, предприети от северномакедонската страна, би трябвало не да пречат на гражданите да отидат на поклонението, а да дадат възможност на всички желаещи да присъстват. България ще информира всички европейски институции за тези проблеми.

ОТРАЗЯВАНЕ НА ЗЕМЕТРЕСЕНИЯТА В ТУРЦИЯ И СИРИЯ В ПЕРИОДА 6 - 10 ФЕВРУАРИ 2023 ГОДИНА

Осъществено е фокусирано тематично наблюдение на радио- и телевизионното отразяване на серията от силни земетресения в Турция и Сирия в периода 06 - 10 февруари 2023 година. Целта на мониторинга е да се установи дали доставчиците на медийни услуги разпространяват неблагоприятно съдържание, шокиращи образи или кадри, дали се търси сензационност чрез показване/акцентиране на човешките жертви, спазва ли се личната неприкосновеност на жертвите, съобщават ли се лични данни, търси ли се балансираност в поднасянето на журналистическите послания при обрисуването на трагедията в следствие на природното бедствие, търсят ли се положителни примери на човешка смелост и солидарност, отразяват ли се операциите по спасяване на живи хора изпод руините, представят ли се смели примери на всеотдайност и човешка подкрепа и т.н. Проверката на разпространеното съдържание също така цели да установи дали са спазени професионалните стандарти и да не засилва мъката на хората, попаднали в беда, да се съобщава такива информация със съчувствие и съдържаност.

Мониторингът обхваща следните програми и предавания:

- БНТ1 – „Денят започва“, „България в 60 минути“, „Още от деня“, „Панорама“³, новините от 06:00 ч. до 09:00 ч. (в рамките на сутрешния блок), както емисиите „По света и у нас“ в 12:00, 18:00 и 20:00 ч.
- ХОРИЗОНТ - предавания „Преди всички“, „Хоризонт до обед“, „12+3“, „Нещо повече“, „Вечерния осведомителен бюлетин“ и петъчното предаване „Хоризонт за Вас“.
- БТВ - „Тази сутрин“, „Лице в лице“, емисии btv НОВИНИТЕ.

³ В предаването „Референдум“ не е включено съдържание по темата.

- НОВА ТЕЛЕВИЗИЯ - „Здравей, България“, „Пресечна точка“ от 16.10 до 17.00 часа, емисията новини от 12.00 на обяд, както и централната емисия новини от 19.00 часа с рубриката „Интервю в новините“.
- BULGARIA ON AIR - „Новините on air“; „България сутрин“, „Денят on air“, „Брюксел 1“.
- ЕВРОКОМ - „Делници“, „Не се страхувай“, „Балотаж“, „Часът на избора“, „Политика и спорт“, „Честно казано“ и „Евродикоф“ и новинарските емисии от 13:00, 15:15, 19:30 и 23:00 часа.
- ТЕЛЕВИЗИЯ ЕВРОНЮЗ БЪЛГАРИЯ - „Добро утро, Европа“ , „Euronews Primetime“, както и всички новинарски емисии на цял и половин час от 07:00 до 20:00 часа.
- ДАРИК РАДИО БЪЛГАРИЯ - „Кой говори“ и „Денят на Дарик“, както и всички новинарски емисии.
- Българска свободна телевизия - БСТВ - „Думата е Ваша“, „Новини“, „КОНТРА“, „Актуално от деня“, „Дискусионен клуб“, „Лява политика“, „Акценти от седмицата“.
- БЪЛГАРИЯ 24 - „Хитове в мрежата“ със Светослава Рудолф на 8.02. и „Срещу течението“ с Магдалена Ташева на 9.02. с повторение на 10.02.
- СКАТ - „Край Босфора“, „Дискусионно студио“, „Ранни вести“, „Гледна точка“ и „Разбулване“.
- АЛФА ТВ - „Добро утро, БЪЛГАРИ“.
- 7/8 TV - „Крум Савов Live“, „Шоуто на сценаристите“.

Тревожните данни за десетки хиляди починали и ранени в следствие на силните земетресения в Турция и Сирия са поднесени в наблюдаваното медийно съдържание съдържано и със съчувствие като повечето доставчици търсят и представят истории с благополучна развръзка, които носят послание за оптимизъм и надежда на фона на мащабното бедствие. Образите на спасените изпод руините деца, хора и животни остават дълго във възприятията на зрителите. Съобщенията, че България е първата държава, изпратила помощ на съседна Турция под формата на материална и хуманитарна помощ, включително екипи от лекари и спасители със съответната техника, допринася за свалянето на напрежението от въздействието на трагичните новини от местата на земетресенията. Съпричастността на българите се изразява и чрез спускането на националния флаг наполовина в памет на хилядите жертви от природното бедствие. По-големите доставчици (БНТ, БТВ, НОВА) изпращат в зоната на земетресенията в Турция свои кореспонденти, които предават на живо усилията на турския народ да се справи с последиците от трагедията. Пратениците акцентират и върху работата на българските спасители на терена на големите развалини. Български изселници стават неспричинено кореспонденти от различни места в югоизточната ни съседка, за да разкажат за случващото се в редица градове и села от епицентъра. Сирийката Оля Ал Ахмад информира за ситуацията в Сирия, където двама българи пътуват с частна линейка и помощи за бедстващите там хора. Без да се търси сензационност, тяхната хроника на пътуване от България до Сирия остава запомнящ се разказ в програма ЕВРОКОМ. Бедствието при съседите отваря големия разказ в медиите дали България е готова да посрещне подобна по размери стихия и какво трябва да занаят гражданите за поведението при земетресения и за изискванията към строителството на сгради. Езикът на журналисти, репортери, коментатори е силно емоционално оцветен когато се отразяват човешките страдания вследствие на едно мащабно бедствие и усилията на хората

животът да продължи напред. Медиите изпращат съобщения за финансова и материална подкрепа на жертвите от земетресенията като сами се превръщат в организатори на подобна помощ.

Мониторингът не констатира нарушаване на професионалните журналистически стандарти при отразяването на земетресенията в Турция и Сирия в наблюдаваните програми. Спазени са изискванията на ЗРТ за правото на информация, защита на личните данни и неприкосновеността на личния живот.

СЛУЧАЯТ С НАСИЛИЕ НАД 18-ГОДИШНО МОМИЧЕ ОТ СТАРА ЗАГОРА

Мониторингът на Съвета за електронни медии се самосезира по темата за упражненото насилие над 18-годишно момиче от Стара Загора и реализира фокусирано наблюдение на медийното отразяване на случая за периода 28.07. – 03.08.2023 година в програми: БНТ1, ХОРИЗОНТ, БТВ, НОВА ТЕЛЕВИЗИЯ, NOVA NEWS TV, BULGARIA ON AIR, ЕВРОКОМ, ДАРИК РАДИО БЪЛГАРИЯ, 7/8 TV, както и в нелинейните услуги Gospodari.com, novini.bg, dir.bg и платформата VBOX7.

Прегледани са новини и актуални предавания за спазване от страна на доставчиците на медийни услуги на принципа на защита на личната неприкосновеност на гражданите, съгласно чл. 10, ал. 1, т. 4 от Закона за радиото и телевизията.

Домашното насилие се превърна постепенно в значим обществен проблем в България след серията убийства и насилия срещу жени от техни партньори (в дома, семейството, съжителството, интимните отношения) през последните няколко години. И ако историите на жените доскоро се представяха като единични криминални случаи, то в един момент българското общество се надигна, потресено от „400 шева“ след упражнено насилие над 18-годишно момиче от неин приятел. В края на юни 2023 г. млада жена от Стара Загора е пребита, рязана с макетен нож и остригана. Медицинската експертиза определя раните ѝ като лека телесна повреда, което предполага търсене на отговорност за престъплението по линия на частното обвинение. Заподозреният за насилието е пуснат на свобода по преценка на Окръжния съд в града. Той има криминално минало - осъждан е за предишни квалифицирани леки телесни повреди, като по време на нападението над бившата си приятелка е бил в условията на пробация, постановена от съда през януари. Възмутени от квалификацията на раните като лека телесна повреда и от пускането на свобода на заподозрения, близки и приятели на жертвата дават публичност на насилието и в кратко време привличат вниманието на обществото.

Случаят с малтретирането на 18 годишното момиче фокусира гражданското недоволство срещу домашното насилие и предизвиква широк отзвук не само в страната. Протести на българи в десетки градове у нас и по света са организирани в подкрепа на жертвата, а и на всички пострадали от насилие от страна на съпруг/а, близък/а или приятел/ка (интимен партньор/ка). Общественото мнение осъжда не само проявите на агресия, но и прояви на бездушие и неадекватна работа на правоприлагащите институции в държавата, които са натоварени своевременно да разследват престъпленията и да раздават справедливост. За по-малко от една седмица, след като случаят в Стара Загора добива публичност (от 28.07.2023), масовото обществено недоволство предизвиква прокуратура и съд да променят свои решения по казуса, а парламентът да прекъсне лятната си ваканция и спешно да приеме поправки в

Наказателния кодекс и в Закона за защита от домашно насилие. Дори един депутат (Вежди Рашидов от ГЕРБ) подава оставка и напуска изцяло политиката, заради изразена непремерена реплика по адрес на жертвите на домашно насилие.

Случаят в Стара Загора кара прокурори, съдии, съдебни лекари да реагират с публични позиции по съществуващото на тяхната работа, защото попадат в полезрението на медиите и недоволните граждани. Следствие на големия обществен отзвук на случващото се в Стара Загора, съдебният лекар, изготвил съдебномедицинската експертиза по делото за нападението над момичето, е с прекратени трудови правоотношения до приключване на досъдебното производство. Отстранен от длъжност е заместник-окръжният прокурор на Ст. Загора, най-вече заради пускането от ареста на обвиняемия за деянието.

Съюзът на съдиите в България излиза с позиция по случая „... само повишаването на информираността и укрепването на правната култура би осигурило и цивилизован справедлив процес на всеки обвинен в извършване на престъпление. Насилието над всеки човек е правно и човешки нетърпимо. Всеки пострадал разполага с правни средства за защита, а всеки насилник носи юридическа отговорност“, се казва в позицията на съдиите. „Отношението към съдебния състав от Окръжен съд Стара Загора и най-вече към съдията докладчик също представлява наш общностен провал: - на съдиите - защото очевидно не сме били достатъчно ефикасни да отстояваме ценностите на правосъдието, така че да заслужим доверието да бъдем чути спокойно; - на политическите власти - защото не са провели достатъчно убедителни политики, които да разясняват защо е вредно съдът да се обяснява извън делото; - на всички нас - защото позволихме призови за линч на съдията, разпространяване на нейни лични снимки, на снимки на нейната къща с посочване на населеното място“.

Упражненото насилие в Стара Загора повлиява неочаквано и върху авторитета на популярните сред младите хора певец Тото и спортист Тити Папазов. След разгласяването на случая с обезобразеното момиче, в социалните мрежи и традиционните медии добива популярност и епизод на видео подкаст от канала на Йонислав Йотов – Тото в Ютуб. Гостът на предаването Константин Папазов – Тити разказва как е остригал косата на своя млада приятелка, заради изневяра, а Йотов реагира, смеейки се. Поведението на Папазов, както и това на водещия на подкаста, събират множество критики онлайн и различни търговски компании прекратяват сътрудничеството си с Тото. Вечерта на 1 август Йотов се извинява за липсата на критична реакция и обявява, че е премахнал сам клиповете от канала си.

Бурните осъдителни реакции в обществото по повод малтретирането на 18 годишна ученичка не подминават и самите медии, които по принцип са призвани да отстояват неутралност и фактологична вярност при отразяването на събитията. Мониторингът отчита като недобра практика, че в съдържанието на една от програмите (БТВ) репортер търси на домашен адрес съдебния лекар, който е изготвил съдебно-медицинската експертиза по случая в Стара Загора и който е отстранен от длъжност до края на досъдебното производство.

Под влияние на социалните мрежи и публикувани данни за престъплението и евентуалния му извършител, включително и онлайн разпространението на лични снимки на жертвата и на обвинения насилник, наблюдаваните медийни услуги поставят на втори план принципа на лична неприкосновеност (оповестени са лични данни като имена, възраст, семеен и сексуален живот, здравословно състояние) и разгласяват чувствителни данни и снимки както за жертвата, така и за предполагаемия насилник. Големият обществен интерес, продиктуван от

дълго отричания от някои среди и нерешен публично проблем с домашното насилие, взима превес пред личното пространство на участниците в инцидента.

Осезаемото медийно влияние и мащабните обществени реакции под мотото „Нито една повече“, както и последващата провокирана политическа намеса по темата, провокират и Комисията по журналистическа етика да напомни на репортерите за професионалните стандарти при отразяването на подобни случаи на насилие.

„В последните дни жестокостта и агресията са централна тема на българските медии и обществеността. Информацията за насилие над млада жена в Стара Загора беше последвана от информация и за други подобни случаи, които се разкриват от самите жертви или от органите на реда. Изправени сме пред значим обществен проблем. В такава ситуация медиите имат важна роля за обективното и професионално отразяване на дебата, основани на правилата на етичната журналистика, включващи съпричастност и солидарност към жертвите и близките им и нетърпимост към всяка форма на насилие. Комисията за журналистическа етика призовава медиите да отразяват проявите на насилие в съответствие с изискванията за етична и отговорна журналистика:

*Първата задача на журналистите е **изясняването на фактите**. Преди да бъдат изяснени фактите и обстоятелствата, свързани с проявите на насилие, медиите следва **да се въздържат от квалификации и емоционални реакции**, които не са основани на установени факти, и да съобразяват стриктно **презумпцията за невинност** (2.6.1. от Етичния кодекс на българските медии). **Навлизането в личната сфера на лицата, претърпели насилие, не е оправдано независимо от съществуването на обществен интерес, освен в изключителни случаи за целите на превенцията**. Препоръчваме на медиите да се въздържат от разкриване на самоличността на жертвите на насилие без тяхно съгласие (2.6.3. от Етичния кодекс на българските медии). Дори съгласието им, както и предоставянето на снимки и видео от тях или от техни близки, все още не е достатъчно основание за разкриване на лични данни, например снимките да бъдат публикувани. Това трябва да става само след задълбочен анализ за баланса между съображенията за обществен интерес и за защита на личната неприкосновеност.*

*Комисията констатира случаи на **навлизане в личната сфера и на лица от разследването и съда**, в това число публикуване на снимки, издирване на адреси и заснемане на жилища на съдии, публикуване на снимки и статуси от фейсбук страниците им и др. под. Дори ако се приеме, че тези лица при определени обстоятелства имат по-нисък праг на защита на личния живот поради изпълняваните от тях обществени функции, навлизане в личната сфера е допустимо само във връзка с изпълнението на тези функции. Ако лицата нямат отношение към обсъжданите въпроси или ако изнесената информация не е свързана с изпълнението на функциите им, осъществява се нарушение на стандарта за неприкосновеност на личния живот.*

*Медиите имат критична функция и дължат критичен анализ на съдебната система и нейната ефективност. По конкретни дела обаче не следва да се оказва натиск за определена посока или резултат от дейността на разследващите органи и съда, тъй като това е в **противоречие с изискването на формиране на независимо съдийско убеждение в съответствие само със закона и установените факти и правото на страните на справедлив процес**.*

Отговорната журналистика се придържа към стандарта, според който медиите не допускат не бъдат използвани за платформа от онези, които насърчават, подбуждат или

прилагат насилие (2.6.3. от Етичния кодекс на българските медии); те съобщават за техните действия с необходимата съдържаност и само ако това е в очевиден обществен интерес“.

Фокусираният тематичен мониторинг на СЕМ по случая от Стара Загора констатира, че повечето наблюдавани медийни услуги оценяват случая като **от голям обществен интерес**, който преобладава над принципа на защита на лична неприкосновеност. Ако в първите два-три дни от началото на публичното разгласяване за конкретното насилие медиите не съобщават името на жертвата и предполагаемия извършител, то след това **имената стават известни на аудиторията**, при това двете имена на жертвата са назовани директно в национален ефир от длъжностно лице – съдия (БНТ1, БТВ, NOVA NEWS). Ако в началото и близките на жертвата се страхуват и пазят известна анонимност, то след бурното обществено недоволство и мащабни протести, те излизат с имената и лицата си в публичното пространство. В същото време, се разпространяват в социалните мрежи и снимки от раните на момичето, които впоследствие служат на медиите да визуализират причиненото насилие. Ако в повечето телевизионни програми кървавите белези от насилието се разфокусират с маска, в една от програмите (NOVA NEWS) се излъчват многократно необработени кадри с плакати от протестите, на които е видно раненото голо тяло на жертвата. Първоначално тези кадри са част от живо предаване, но след това те са тиражирани като част от вече монтиран материал. Тяхното многократно преекспониране, както и последващото им разпространение в нелинейни услуги, вдига въпросът за редакторския подбор на илюстративен материал, който трябва да щади както зрителите, така и жертвата. Изрично трябва да бъде подчертано, че участниците в случая (Д.М. и Г.Г.) не са публични фигури, които преди това да са привличали голямо обществено внимание, заради упражняване на обществени функции.

Телевизионното разпространение на снимки на рани по голото тяло на момичето (независимо че с черно са закрити половите органи) може да бъде окачествено като свързано изключително с подробности от личната сфера. Под въпрос е дали тази натуралистична илюстративност допринася за дебата от общ интерес, при положение че момичето не е публична фигура. Резонен е въпросът дали интересът на обществеността трябва непременно да обхваща и детайлните изображения на раните, както и дали тези детайли не задоволяват единствено любопитството в търсене на сензационност. Натуралните снимки реално показват информация, свързана с медицинското състояние на момичето. Стои и въпросът дали разпространените снимки на части от тялото на момичето са направени с нейно съгласие. Защото като общо правило е личната информация да не се прави публична без съгласието на въпросното лице. Дали в случая големият обществен интерес и загриженост не прекриват морални граници пред съображенията за неприкосновеност на личния живот на съответното лице.

Относно обвиняемия – наблюдението констатира, че неговото име е разгласено почти едновременно с даването на гласност на насилието. Независимо, че Г. Г. е частно лице, той извършва обществено опасно деяние не за първи път. Медиите използват в своите репортажи негови снимки от социалните мрежи, които самият заподозрян е публикувал. В същото време, трябва да бъде подчертано, че по негов адрес се правят квалификации с висок емоционален заряд като „изверг“, „звяр“, „злодей“, „изрод“, „психопат“ и др. Фиксирането на общественото внимание върху личността на насилника създава опасност медиите да представят лицето като виновно преди съдът да се произнесе с присъда. В някои програми е спазена добрата практика да се посочва дали лицето се е признало за виновно или не.

От дълги години практика на медиите е в новините и актуални предавания да се визуализира насилието чрез използването на инсценирани възстановки или художествено пресъздаване на агресията, но за публиката и този подход вече става проблематичен. В Съвета за електронни медии на 03.08.2023 г. постъпи писмо от съдия от Софийски районен съд относно излъчените възстановки на домашно насилие. В писмото кадрите се определят като „груби, ненужни, цинични и настройват хората и допринасят за разпространението на насилие.“

Случаят в Стара Загора определи окончателно дискусията за домашното насилие във въпрос от всеобщ обществен интерес и разгласената лична информация послужи за важна обществена цел – повдигнати са въпросите за законодателното уреждане на проблемите на домашното насилие, за прилагането на мерките за закрила на жертвите, за размерите за наказание на насилниците. Извършените спешните промени в Наказателния кодекс и Закона за защита от домашно насилие продължават да бъдат тема за обсъждане в обществото, а медиите продължават да отразяват развитието по случая от Стара Загора. Новата съдебно-медицинска експертиза, направена след периода на наблюдението, показва, че раните вече са окачествени като две средни телесни повреди и на заподозрения на базата на нови доказателства са повдигнати и нови обвинения.

Насилието над 18-годишното момиче даде повод за разгласяването на множество други случаи на домашно насилие, отразени широко от различни медии.

ПОКАЗНОТО УБИЙСТВО НА АЛЕКСЕЙ ПЕТРОВ

По решение на СЕМ е осъществено фокусирано наблюдение на отразяването на убийството на Алексей Петров.

Мониторингът обхваща новини и актуални предавания в програми БНТ1, ХОРИЗОНТ, БТВ, НОВА ТЕЛЕВИЗИЯ, BULGARIA ON AIR, БЪЛГАРИЯ 24, СКАТ, 7/8 TV, ДАРИК РАДИО БЪЛГАРИЯ, АЛФА ТВ.

Прегледано е съдържанието и в нелинейни услуги: gospodari.bg, dnevnik.bg, fakti.bg, actualno.com.

Период на наблюдение: 16-20.08.2023 г.

Контекст: На 16.08.2023 г. по обяд в кв. „Драгалевци“ в София е убит Алексей Петров. Сигналът за стрелбата е получен в МВР в 12:20 часа. Още в първите минути след разпространението на новината за убийството на бизнесмена в публичното пространство става ясно, че убийството е станало по време на седмичната разходка на Алексей Петров и че заедно с него се е разхождала жена, която е била ранена при стрелбата. В информационния поток се съобщава за засилено полицейско присъствие в района, за извършването на огледи на местопрестъплението. Съобщава се, че ранената жена е откарана в болница „Пирогов“ в тежко състояние, където ѝ е оказана медицинска помощ. Посочва се, че това е трети опит за покушение срещу Алексей Петров. Другите два неуспешни опита за убийството му са били през 2002 г. и през 2015 г. При първоначалната информация се посочва, че маршрутът, по който се е движил Петров, е бил обичайният за неговите разходки из Витоша. Съобщава се, че жертвата е била придружавана от трима души охрана. Убийството е станало в гориста пътека, като в района е бил забелязан мъж, облечен в камуфлажни дрехи, придвижващ се с велосипед. В медийното пространство се съобщава, че ранената при стрелбата жена е успяла да даде

описание на извършителя на покушението. Образувано е досъдебно производство, изясняват се обстоятелствата около убийството.

Медиите припомнят публично известни факти от биографията на Алексей Петров, като се подчертава, че той е едно от знаковите лица на прехода в България от тоталитаризъм към демокрация. В контекста на участието на Алексей Петров в обществените процеси в страната, темата за убийството му придобива знаков характер. Убийството на Петров връща спомените за други знакови убийства на прехода и поражда редица въпроси - връщат ли се мутренските времена, в политически план как това убийство ще се отрази на обществото и държавата, дали става дума за политическо убийство или е свързано с икономически интереси, работи ли правосъдието. Възникват въпроси за необходимостта да се извършат реформи в правосъдната система за гарантиране на сигурността и справедливостта в обществото.

Първи за убийството съобщават радиопрограмите ХОРИЗОНТ в 13:11 ч. на 16.08.2023 г. и ДАРИК РАДИО БЪЛГАРИЯ в 13:15 ч. Следват ги телевизионните програми с извънредни емисии новини – съответно от 13:28 ч. в НОВА ТЕЛЕВИЗИЯ, 13:30 ч. в BULGARIA ON AIR и от 13:35 часа в БТВ. В програма БНТ1 също се излъчва от 16:00 ч. извънредна емисия „По света е у нас“. Медиите използват официални източници на информация – прокуратура, МВР, болница „Пирогов“, както и свои неформални източници. В наблюдавания период по темата са отразени позициите на държавните власти – правителство и президент относно зачестилите криминални прояви в страната, включително и знаковото убийство на бившата барета. Подробно е отразено съвещанието при премиера с представители на МВР и службите за сигурност за мерките срещу престъпността (провело се на 18.08.2023 г.).

Насилствената кончина на Алексей Петров става повод за политическо противопоставяне между изпълнителна и президентска власти – участвал ли е или не Петров в сформиранието на „сглобката“, както става популярен съюзът между управляващите партии ПП-ДБ-ГЕРБ. В този политически сблъсък е намесено и името на главния секретар на МВР, чиято смяна се иска от страна на изпълнителната власт.

Част от наблюдаваните медии излъчват директно брифинга на директора на „Пирогов“ за състоянието на ранената при стрелбата втора жертва - жена. Наблюдението констатира разпространението на неточна информация по отношение на жената – в някои програми (НОВА ТЕЛЕВИЗИЯ, БЪЛГАРИЯ 24) се посочва грешно, че тя е починала, но след получаването на официална информация от представители на болницата за спешна медицина поправят съобщенията си. В някои програми се съобщава името на жената (БТВ, БЪЛГАРИЯ 24), впоследствие се преустановява посочването му. Темата за покушението над Алексей Петров е водеща и за актуалните предавания, излъчени в наблюдаваните медийни услуги за периода 16 - 20.08.2023 г. Участници в предаванията са експерти по национална сигурност, журналисти, политолози, бивши представители на изпълнителната власт или службите.

В стремежа си за подробно информирани аудиторията за убийството на Петров, програма БТВ посочва и двама нови свидетели на случилото се в кв. „Драгалевци“ на 16.08.2023 г. - мъж и жена със син автомобил. Репортер на медията достига да тяхна родственица, която подробно разказва какво са видели малко след покушението. В тази връзка в СЕМ постъпи писмо от адвокатско дружество, което търси защита на свидетелите и право на отговор, с който да се опровергае изнесената информация за видяното от двойката мъж и жена. Поискано беше становището от доставчика БТВ Медиа Груп ЕАД по случая, в получения отговор на 05.09.2023 г., медията подчертава, че „1. При подготовката на публикацията са взети съответните мерки за неразкриване на самоличността на свидетели и техни роднини,

като не са представени каквито и да е определящи или определяеми ги признаци, което е видно и от видеото, и от текста на публикацията; 2. Събраната и представена информация е базирана на различни източници, включително поверителни такива като същата не е оспорена от свидетелите, включително и в изпратеното искане; 3. С цел избягване на някаква възможност за противоречиво разбиране относно източника на предоставената информация е направено съответно уточнение в публикацията, отнасяща се до двамата свидетели“.

Експертният анализ на разпространеното аудио-визуално съдържание констатира, че доставчикът в търсене на повече информация за покушението срещу Алексей Петров преминава в полето на сензационното отразяване на убийството като показва, макар разфокусирано, нови двама свидетели на престъплението, с което евентуално би застрашило тяхната сигурност. В същото време наблюдението отчита, че доставчикът е положил усилия да не разкрива самоличността на мъжа и жената със синия автомобил – използвана е маска върху лицата им, номера и марката на леката кола. Независимо от усилията обаче, трябва изрично да се подчертае, че при подобни знакови убийства и престъпления от подобна величина, сигурността на неволните свидетели трябва да бъде приоритет и за медиите пред гоненето на сензационност и лидерство в информационното пространство. Добрите журналистически стандарти не допускат подвеждането на възрастни хора (тяхна родственица говори вместо тях), които не знаят че са снимани, за да се съберат допълнителни данни за покушението. Нездравата медийна надпревара в търсене на още и още информация трябва задължително да отстъпи място на правото на живот и сигурност на свидетелите на престъпления.

Независимо от горепосочения случай, фокусираният тематичен мониторинг не констатира нарушение на Закона за радиото и телевизията в наблюдаваните медийни услуги.

МЕТЕЖЪТ НА ЧВК „ВАГНЕР“ В РУСИЯ

По решение на СЕМ, взето на заседание на 5 юли 2023 г., е осъществено фокусирано наблюдение за отразяване събитията в Руската федерация, провокирани от частната военна компания (ЧВК) „Вагнер“.

Обект на наблюдение:

1) програми БНТ1, ХОРИЗОНТ, БТВ, НОВА ТЕЛЕВИЗИЯ, ДАРИК РАДИО БЪЛГАРИЯ, BULGARIA ON AIR, АЛФА ТВ, СКАТ, 7/8 ТВ и

2) вписани от СЕМ услуги по заявка: gospodari.bg, actualno.bg, dir.bg, segabg.com, Fakti.bg, Dnevnik.bg, Novinite.bg, Vgnes.bg.

Обхват: новини и актуално-публицистични предавания;

В линейните услуги е прегледано следното съдържание:

- БНТ1 - предаванията „Денят започва с Георги Любенов“, „Говори сега“, „Денят започва“, „Още от деня“ и емисиите „По света и у нас“;

- ХОРИЗОНТ - „Преди всички“, „12+3“, „Нещо повече“, „Събота 150“, „Неделя 150“, „Политически некоректно“, Осведомителни бюлетин на БНР в 07:00 ч., в 12:00 ч. и в 18:00 ч., кратките емисии на 24 юни, както и част от предаванията „Евробокс“ и „Рано в неделя“ в събота и в неделя от наблюдавания период;

- БТВ - „Тази сутрин“, „Лице в лице“, „Тази събота и неделя“, „120 минути“;

- НОВА ТЕЛЕВИЗИЯ - „Здравей, България“, „Пресечна точка“, „Събуди се“, „На фокус“, обедните, следобедните, централните емисии НОВИНИТЕ на НОВА и „Интервюто в НОВИНИТЕ на НОВА“ (след централната емисия новини), както и „Интервюто в На фокус“ (след централната емисия новини в неделя);
 - ДАРИК РАДИО БЪЛГАРИЯ – новини, Дарик кафе;
 - BULGARIA ON AIR - „България сутрин“, новинарските емисии, „Денят ON AIR“, „Директно“, „Опорни хора“ и „Брюксел 1“;
 - АЛФА ТВ – Добро утро, българи, Актуално;
 - БЪЛГАРИЯ 24 – Хитове в мрежата;
 - 7/8 ТВ - „Студио Хъ“, „Шоуто на сценаристите“, „Крум Савов LIVE“, „Вечерното шоу на Слави Трифонов“, „Вечерта на Иван Кулеков“ и „Кръг квадрат“;
 - СКАТ - „Политиката на прицел“, „Актуално интервю“ и „Дискусионно студио“.
- Период на наблюдение: 23-26 юни 2023 година.

Частни армии в Русия се сформират с финансовите ресурси на олигарси или на държавни компании като не малка част от тях има договори с руското министерство на отбраната⁴. Освен „Вагнер“, подобни военни формирования са „Патриот“, „Щит“, „Факел“, „Поток“ и „Редут“⁵ - за последните две се смята, че се издържат от „Газпром“ и са свързани с руската армия. В частните бойни групи участват наемници, доброволци, затворници, ветерани от специалните части или други структури по сигурността. Частните армии от Русия участват активно във военни действия в Сирия, Украйна, Африка и др. като често влизат в конфликти помежду си. Наблюдатели допускат, че патроните и лидерите на въоръжените групи имат и свои политически планове, свързани с подялбата на влияние и власт в самата Русия. В същото време, официално руският президент Владимир Путин е заявил, че според руските закони те могат да оперират по света в защита на своите икономически интереси, но в РФ са забранени. По информация от медиите, общо в Руската федерация има около 40 частни военни компании.

Евгений Пригожин е бивш затворник, лежал девет години за грабеж, измама и други престъпления. През 90-те години на ХХ век той става известен като собственик на ресторант и доставчик на храна в Санкт Петербург. Когато Владимир Путин става държавен глава на РФ, го кани да се грижи за трапезите по време на официални приеми. Със своята фирма за кетъринг „Конкорд“ Пригожин получава и държавни поръчки за доставка на храни за въоръжените сили, училищата и детските градини⁶. През 2014 г. създава частната армия „Вагнер“, както и фабрика за тролове в Санкт Петербург (обвинена за намеса на изборите в САЩ).

От самото начало на войната срещу Украйна ЧВК „Вагнер“ участва в агресията на Русия и е смятана за ефективна сила на фронта. Подобно е положението и на световната сцена, където нерядко частните армии заобикалят международното право и спогодби, упражнявайки прекомерно насилие и издевателства в нарушение на човешките права.

Анализатори смятат, че Путин извлича полза от „приватизирането“ на войната в Украйна от страна на частните армии. Наемници и доброволци, които умират в битка с украинските

⁴ <https://www.dw.com/bg/osven-vagner-kakvi-drugi-castni-armii-ima-v-rusia/a-66019485>

⁵ <https://www.dw.com/bg/potok-redut-sit-ruskite-castni-armii-v-ukrajna/a-65558472>

⁶ <https://www.dw.com/bg/prigozin-kolko-mogs-e-seft-na-grupata-vagner-i-zaplaha-li-e-za-putin/a-64317460>

сили, не се регистрират официално като руски жертви във войната, което поддържа броя на жертвите ниски⁷.

На 23 юни 2023 г. „Вагнер“ започва въоръжен бунт срещу ръководството на руската армия и се насочва към Москва. Наемниците взимат контрола, включително и върху военни обекти в град Воронеж. По пътя превземат бързо Ростов на Дон, но на 200 км от руската столица прекратяват похода. Във видеокадри от социалните мрежи се вижда как руски граждани се снимат в бойците на „Вагнер“ и ги аплодират. Междувременно от страна на руските официални власти са предприети спешни действия за защита на Москва и на населението на Ростовска, Воронежка и Московска области. Изграждат се барикади, окопи, въведени са извънредни мерки в руската столица – военна техника по улиците, включително е прекъснат достъпът до интернет. Кметът на Москва Сергей Собянин призовава жителите на руската столица да не излизат от домовете си и са обявени „антитерористични“ действия. Руският президент Владимир Путин прави извънредно обръщение, в което нарича действията на наемниците от „Вагнер“ *„предателство, измяна и удар в гърба на Русия“* и обещава всички да понесат „неминуемо наказание“. Евгений Пригожин отговаря през социалните медии: *„Що се отнася до предателство към родината, руският президент дълбоко греши. Ние не сме предатели, ние сме патриоти!“*. Чеченският лидер Рамзан Кадилов също се намесва и обявява, че е готов неговите бойци да се включат в потушаването на бунта на „Вагнер“.

Посредническа роля между Путин и Пригожин заема президентът на Беларус Александър Лукашенко, който след многочасови преговори гарантира сигурността на представителите на „Вагнер“ на територията на неговата страната. За спирането на похода към Москва и за деескалация на ситуацията съобщава самият Пригожин в Телеграм - *„на 23 юни е започнал марш за справедливост, но е настъпил момент, когато може да се пролее кръв и ние спираме и обръщаме нашите колони към полевите лагерите“*.

Информационното отразяване в демократичния свят на събитията в Русия е предизвикателство за журналисти и медии, защото контролът над руските средства за информация, включително информационните агенции, интернет, телекомуникации е подчинен на Кремъл. Не по-малко затегнат в Русия е контролът в социалните мрежи, особено по темата за войната в Украйна (всяко публично заявено мнение срещу войната се криминализира). Повечето български радио- и телевизионни програми обръщат внимание върху факта, че част от съобщенията за похода и действията на „Вагнер“ към Москва не са потвърдени от независими източници и поставят под въпрос някои от изнесени данни в хода на събитията. Уговорки правят дори и големите международни агенции, които предават за извънредната ситуация в Русия. Към информацията, която излиза от средите на „Вагнер“ и най-вече от каналите на групировката в социалните мрежи, също се подхожда внимателно от страна на журналистите, предвид опита на Пригожин в полето на дезинформацията⁸.

Метежът намира широко и подробно отразяване в новините и актуалните предавания на наблюдаваните програми в дните най-вече 24, 25 и 26 юни 2023 г. (с изключение на АЛФА ТВ), като редакционните екипи привличат в съдържанието редица наблюдатели и коментатори на

⁷ <https://www.slobodenpecat.mk/bg/ukraina-e-krvava-arena-za-presmetka-na-ruski-privatni-armii/>

⁸ Медийната холдингова група на Евгений Пригожин „Патриот медия“ е закрыта веднага след метежа. РИА ФАН е част от този холдинг като прокарва прокремълска линия и отразява положително Пригожин и „Вагнер“.

случващото се в Русия. Темата е първа и доминираща в информационния поток за наблюдавания период и едва след 26-ти юни отстъпва постепенно по-назад в реда на новините.

Фокусираният мониторинг констатира, че почти всички български радио- и телевизионни програми отразяват думите на президента Румен Радев, казани преди обед на 24 юни 2023 г. в Австрия⁹. Държавният глава е лаконичен като подчертава, че обстановката е динамична, а информацията е много оскъдна. Президентът предлага укрепване на българския отбранителен капацитет в състава на НАТО. По-късно през същия ден, на фона на информацията за завладени от „Вагнер“ военни обекти в Ростов и Воронеж, Радев обръща внимание върху необходимостта да се помисли какво ще се случи с хилядите ядрени бойни глави и огромните запаси от химически оръжия в Русия.

В наблюдаваните програми са отразени и изявленията на българския министър-председател акад. Николай Денков и вицепремиера и министър на външните работи Мария Габриел за ситуацията в Руската федерация. Те информират за проведеното следобед на 24.06.2023 г. съвещание на представители на правителството и ръководителите на службите за сигурност (Държавна агенция „Национална сигурност“, Държавна агенция „Разузнаване“ и служба „Военно разузнаване“) относно всички евентуални рискове за страната и за живота и здравето на българските граждани на територията на РФ, както и готовността на държавата за реакция при възникване на необходимост. Няма никаква непосредствена опасност за територията или гражданите на България, заявява акад. Денков по време на брифинга, който се предава директно от няколко национални програми. Един от изводите от срещата е, че се разпространява всякаква информация, затова трябва да се ползват само надеждни източници, подчертава изрично акад. Денков.

Обществените доставчици БНР и БНТ отразяват в основните си политематични програми (съответно ХОРИЗОНТ и БНТ1) множество гледни точки в коментарите и анализите относно изострената ситуация в Руската федерация. Цитирани са голямо количество чуждестранни медии, агенции, наблюдатели, световни лидери, политици, български специалисти по сигурност и международни отношения, журналисти и общественици. Аудиторията е запозната и с официалната позиция на българската държава относно случващото се в Русия. От наблюдаваните медии единствено БНР има собствен кореспондент в Москва, което общественият доставчик използва за бързо информиране на българската аудитория за ситуацията в Русия.

В две телевизионни програми (БТВ и БНТ1) има извънредни публицистични предавания по темата. На 24.06.2023 г. от 19:45 ч. до 20:33 ч. е излъчено специално издание на БТВ „Ескалацията в Русия“ с водещ Светослав Иванов. На 25.06.2023 г. БНТ1 излъчва „Говори сега“ – извънредно издание (17:00 – 19:00 ч.).

В нелинейните медийни услуги, свързаните с темата на наблюдението материали започват да се публикуват от ранните часове на 24.06.2023 г. Главните източници са чуждестранни, основно руски и украински профили в социалната мрежа Туитър (Twitter (X)), канали в приложението за незабавни съобщения Телеграм (Telegram) и видеа от платформата за споделяне на видеоклипове Ютуб (YouTube). Материалите, вградени от тези мрежи, са представени най-често от доставчиците без редакция и превод. Повечето от тях са любителски,

⁹ Президентът е на двудневно посещение в Австрия по покана на австрийския канцлер. Той участва и във Европейския форум „Вахау“, който се провежда в Долна Австрия.

без журналистическо съдържание. В по-голямата си част аудио- и аудио-визуалните материали са с илюстративно предназначение и показват минимална част от същността на написания текст. Единствено Novini.bg и Gospodari.com използват материали и от български телевизионни програми и български онлайн източници – БНТ, БТВ, НОВА ТЕЛЕВИЗИЯ, БТА, както и от международни информационни агенции - „Франс Прес“, „Асошиейтед Прес“, „Ройтерс“. В част от статиите и материалите с аудио-визуално съдържание не е упоменат източникът.

В сайта Actualno.com е публикуван един епизод от предаването „Студио Actualno“, продукцията на медията, свързан с темата на наблюдението. В Novini.bg редакционното съдържание по темата е обширно и обхваща както коментари на наши политици и запознати с военната обстановка в Украйна, така и на чуждестранни. В редакционното съдържание на Fakti.bg са включени две интервюта, продукцията на медията. Всички публикации в сайта Gospodari.bg са придружени от аудио-визуален материал в заглавната част на статията.

В наблюдаваните материали не присъстват неблагоприятни за деца кадри. Не са констатирани нарушения на Закона за радиото и телевизията.

ФУТБОЛНИТЕ ПРОТЕСТИ СРЕЩУ БФС НА 16.11.2023 ГОДИНА

Осъществено е фокусирано наблюдение на линейни и нелинейни медийни услуги за начина на отразяване на футболните протести в София на 16.11.2023 г., завършили с редица арестувани и ранени участници в събитията, както и с материални щети.

Наблюдението включва:

- БНТ1, БТВ, НОВА ТЕЛЕВИЗИЯ, ХОРИЗОНТ, ДАРИК РАДИО БЪЛГАРИЯ, ТЕЛЕВИЗИЯ ЕВРОНЮЗ БЪЛГАРИЯ, BULGARIA ON AIR, NOVA NEWS, 7/8 TV, СКАТ, АЛФА

- gospodari.com, dir.bg, dnevnik.bg, pik.bg, actualno.com, segabg.com, factor.bg, fakti.bg, novini.bg, blitz.bg

Период: 16-19 ноември 2023 година.

След като Българският футболен съюз (БФС) решава да забрани присъствието на публика по време на европейската квалификация България – Унгария на 16.11.2023 г., футболни фенове от различни отбори в страната се събират на протест около националния стадион „Васил Левски“ в столицата. Недоволството ескалира в хвърляне на бомбички и сигнални ракети, след което последват физически сблъсъци с полицията, материални щети (запазен бус и контейнери за боклук, изкъртена улична настилка, колчета, шахти и т.н.), използване на водно оръдие, лютив спрей и сила от страна на органите на реда срещу протестиращите, ранени участници в събитията и множество арести. Протестът е насочен най-вече срещу ръководството на БФС и лично срещу дългогодишния му председател Борислав Михайлов, упрекван за слабите резултати в развитието на този спорт у нас, както и срещу цялостната политика на държавата в областта на футбола. След деня на мача актуален става въпросът дали полицията си е превишила правата при охраната на протестите. С напредването на времето темата за ескалиралите футболни протести се политизира в публичното пространство като медиите отразяват реакцията на политически лица към безпрецедентните за страната ни събития. Искане се и оставката на вътрешния министър Калин Стоянов, който по време на протестите е на

кинопрожекция. Синдикатът в МВР излиза с писмена позиция, че не са съгласни овладяването на вандализъм да се представя като репресия от полицията срещу протестиращи. Министър-председателят акад. Николай Денков освобождава от поста зам.-министъра на МВР Стоян Темелакиев – отговорен за действията на полицията на протеста.

Мониторингът на медийното отразяване на футболните протести у нас констатира, че темата става първа и централна в края на деня и се превръща в основен сюжет (почти единствен) в емисиите новини в 19 ч. на двата големи търговски доставчика БТВ Медиа Груп ЕАД и Нова Броудкастинг Груп ЕООД. Програмите БТВ и НОВА ТЕЛЕВИЗИЯ отделят повече от 40 минути прайм-тайм, за да покажат директно случващото се в столицата близо до стадион „Васил Левски“ и сградата на Министерството на младежта и спорта. Подробните и продължителни включвания от местата на протестите създава усещането за риалити предавания, с които се търси сензационност и висок рейтинг. От политическите събития на деня е отразен и в двете програми само проваленият вот на недоверие, поради липса на кворум в парламента. Цялото останало време (за новини, спорт, продължение на новините) е посветено на сблъсъка между футболните привърженици и полицията. Разпространяват се кадри, както заснети от медиите, така и заснети от участници в събитията (от граждани в социалните мрежи, от неправителствени организации). Висок е емоционалният градус в коментарите на репортери и водещи журналисти. Последователното включване на свидетели от различни места на протестите изгражда своеобразна драматургия на отразяването, която нагнетява напрежение в зрителите и слушателите. Програма ДАРИК РАДИО БЪЛГАРИЯ също предава в няколкочасов жив ефир (радио и видеострийминг) протестите успоредно с коментари от студиото, които стигат дори до използването на нецензурни изрази. Оказва се, че сред задържаните и пострадалите от полицейските действия са и репортерите на ДАРИК Николай Ганчев и Юлиан Сутев.

БНТ1 и ХОРИЗОНТ предават директно футболния двубой България – Унгария, като едновременно с това следят за хода на протестите. Представени са гледните точки не само на протестиращи, но и на органите на реда, на наблюдатели и участници. Централните новини в БНТ1 са изместени в 21:30 часа заради мача и продължават до 22:14 часа – като в 10 минути са обобщени фактите около протестите, проявите на вандализъм и действията на МВР. Преди това БНТ1 на живо предава след новините в 18 часа сблъсъка на фенове и полиция, но заради началото на футболния двубой, който се предава директно в програмата, прекъсва картината от протестите след 18:43 часа.

В нелинейните услуги се разпространяват както репортажи от линейни медии, кадри от социалните мрежи, така и собствено създадени видеоматериали, които отразяват недоволството и агресията на протестиращите и последвалите полицейски действия, включително и упражняване на сила. Репортерът на онлайн изданието Gospodari.com Дани Йорданов също е сред пострадалите от органите на реда докато отразява на живо сблъсъка между протестиращи и полиция.

Медийното отразяване на футболните протести в центъра на София на 16.11.2023 г. поставя големия въпрос дали доставчиците на медийни услуги са успели да се въздържат от „*придаващо излишна сензационност отразяване на престъпления, насилие и жестокост*“ и доколко не са използвани „*за платформа от онези, които насърчават, подбуждат или прилагат насилие*“. Повдигането на този въпрос има своите основание във факта, че търговски медии с национално покритие превръщат футболния протест срещу БФС в продължително риалити предаване с много агресия и напрежение. Посвещавайки голям обем аудио- и аудио-

визуално съдържание на протестите и отразявайки ги директно, медиите се поставят в услуга на отприщаната негативна енергия на футболни фенове, които нагледно показват, че могат да пренаредят дневния ред на държавата, включително техният уличен „вот на недоверие“ да стане по-важен в публичното пространство от парламентарния вот на недоверие към правителството. Когато протестите ескалират, отново медиите дават на живо автентична картина от противоборството между фенове и полиция. Документирани са сцени на вандализъм и насилие. Кадри, визуализиращи силови действия на полицията, се разпространяват най-вече в съдържанието на нелинейните услуги, където се виждат и чуват побои над граждани, включително и журналисти.

ВОЙНАТА „ХАМАС“ - ИЗРАЕЛ

Осъществено е фокусираното наблюдение на аудио- и аудио-визуално съдържание по темата за войната „Хамас“ – Израел.

Наблюдението обхваща:

- 15 линейни медийни услуги: БНТ1, ХОРИЗОНТ, БТВ, НОВА ТЕЛЕВИЗИЯ, ДАРИК РАДИО БЪЛГАРИЯ, BULGARIA ON AIR, ЕВРОКОМ, ТЕЛЕВИЗИЯ ЕВРОНЮЗ БЪЛГАРИЯ, NOVA NEWS, 7/8 TV, ВОЕНЕН ТЕЛЕВИЗИОНЕН КАНАЛ (ВТК), СКАТ, АЛФА ТВ/ALFA TV, БЪЛГАРИЯ 24, TV1,

- 5 нелинейни медийни услуги: Dnevnik.bg, Actualno.com, fakti.bg/video, novini.bg/video, вкл. и Pik.bg

Период: 07-20 октомври 2023 година.

Нападението на въоръжената палестинска групировка „Хамас“¹⁰ срещу мирни граждани на Израел на 7 октомври¹¹ е толкова изненадващото, масирано и брутално, че веднага е сравнено в медиите с терористичните атаки на ислямисти от 11 септември 2001 г. срещу САЩ, както и с ужаса на Холокоста. Хиляди са убити, стотици отвлечени, включително деца, жени, възрастни хора, чуждестранни граждани. Еврейската държава бързо съставя ново правителство на националното единство и започва военна операция срещу „Хамас“ в ивицата Газа. Жертвите от двете страни на барикадата се увеличават с всеки изминат ден, без да е очертана мирна перспектива за решаване на конфликта. Международните анализатори предупреждават за опасността от разрастване на войната в целия регион, а оттам и в целия свят, което може да доведе и до ядрен сблъсък. Преди началото на сухопътна операция на Израел срещу Газа, милиони палестинци са принудени да напуснат северните части на анклава и да се позиционират на юг в Газа. Започналата хуманитарна катастрофа се изразява не само в липсата на вода, ток, горива, лекарства, храна за палестинските жители на Газа, но и в липсата на всякаква възможност да се напусне територията на ивицата. Газа е разкопана под земята със стотици километри тунели. „Хамас“ е изградил своите военни бази под болници, училища, жилищни сгради и всяко нападения срещу групировката от страна на Израел води и до цивилни жертви. Реакциите в международен план разделят света на две – в подкрепа на Израел и срещу

¹⁰ „Хамас“ е смятана от САЩ, Израел и Европейския съюз за терористична организация.

¹¹ Еврейският празник Симхат Тора.

„Хамас“, и в подкрепа на палестинската кауза срещу Израел. Гласовете за необходимостта от създаването на палестинска държава като решение на „вечния“ конфликт в региона бавно оформят световното обществено мнение. Първите хуманитарни помощи за мирните жители на Газа започват да влизат през пункта Рафах на границата с Египет. Постепенно се заговаря за международни инициативи за посредничество между воюващите страни, но и към момента няма ясен план за действие.

На този фон българската държава бързо организира дипломатически полети с правителствения самолет за евакуация на български граждани от Израел. Свикват се различни институционални формати за обсъждане на заплахите пред националната сигурност на България¹², появили се вследствие на войната „Хамас“ – Израел. В медийното пространство се появяват редица експерти и анализатори, специалисти по сигурност и военно дело, наблюдатели на международните отношения, които чертаят картината на конфликта, както от гледна точка на възможното бъдещо развитие, така и в перспективата на минали събития. Еврейските и палестинските лобита в цял свят и у нас задействат свои говорители, които да обяснят на масовата публика каузите на своите народи. Мониторингът констатира като цяло в наблюдаваните медии наличие на плурализъм на възгледите по отношение на събитията в Близкия изток, без да се използва език на омразата.

От наблюдаваните медийни услуги единствени БНР и БТВ имат представители на мястото на събитията – БНР работи с постоянен кореспондент в Тел Авив (Искра Декало), а екип от програма БТВ е изпратен за кратко време да отрази започналата война между „Хамас“ – Израел. Военни кореспонденти на БТВ (специални пратеници) стават журналистът Петър Нанев и телевизионният оператор Красимир Първанов, които от първо лице разказват за ситуацията в Близкия изток. Всички останали медии използват за свои източници на информация освен преки свидетелски разкази на евреи с български корени или други граждани от Израел, също така на първо място международните агенции и видеообмени, репортажи на чужди телевизии и кореспонденти, които регистрират хода на конфликта.

В потока на онлайн информацията обаче се включват и записи, направени от представители на „Хамас“. Техните кадри от 07.10.2023 г. и следващите дни показват насилие, отвличания, мъчения. В рамките на линейните услуги тази картина е с минимално присъствие, има редакторска намеса и е поставена в контекст, съществуват предупреждения за травмиращо съдържание, докато разпространението на подобни кадри в нелинейните услуги, без посочен източник, без контекст и намеса, създава опасност да превърне разпространеното видеосъдържание в платформа за терористична пропаганда (pik.bg, blitz.bg). Безразборното качване на видео, с цел постигане на сензационност, води до представянето на антихуманни действия. В линейните услуги, като изключение, е регистрирано излъчване на необработени кадри с разстрел на куче при нападението на израелски кибуц от войници на „Хамас“ (BULGARIA ON AIR), източникът е от социалните мрежи и не е посочен.

Мониторингът констатира, че в наблюдаваното медийно съдържание е обяснена официалната позиция на българската държава относно войната в Близкия изток. Отражено е как още в първия ден на конфликта българският президент Румен Радев категорично заклеймява терористичните атаки срещу Израел. Министър-председателят акад. Николай

¹² В рамките на Народното събрание, на изпълнителната власт, при президента.

Денков също осъжда атаките на „Хамас“ срещу Израел и изразява солидарност с израелския народ. Доставчиците на линейни услуги не слагат знак на равенство между палестинската кауза и „Хамас“ и разграничават мирното палестинско население от терористичната организация. Често в медийното съдържание войната „Хамас“ – Израел е сравнявана с войната в Украйна, като двата въоръжени конфликта са съпоставяне от гледна точка на геополитическите реалности.

Елементи на реч на омраза са установени в програма АЛФА ТВ, където участва председателят на Народна партия „Истината и само истината“ Венцислав Ангелов, който използва изрази като „ционистка паплач“ и определя терористичните атаки от 11 септември 2001 г. и 7 октомври 2023 г. като „фалшиви“, отричайки фактите на насилие и жестокост. Ангелов застъпва конспиративни теории и по отношение на ваксините и световния ред.

Във връзка с отразяването на конфликта „Хамас“ – Израел, Съветът за електронни медии излезе на 18 октомври 2023 г. с апел към доставчиците на медийни услуги да се *„спазват най-високи професионални и етични стандарти в контекста на ситуацията в Близкия Изток. Съветът отправя призив за проява на по-голяма чувствителност с оглед защита сигурността и безопасността на гражданите от различните общности в страната. Нека медиите не стават платформа на онези, които насърчават, подбуждат или прилагат насилие“.*

ПРЕДАВАНИЯ И РЕКЛАМИ С ГАДАТЕЛИ, МАГОВЕ, ЕКСТРАСЕНСИ И Т.Н.

Осъществено е фокусирано тематично наблюдение на предавания и реклами с участието на ясновидци, магове, врачки, екстрасенси и други, които от екрана дават съвети на зрителите от всякакъв характер и които предсказват бъдещето или предлагат лична помощ за преодоляване на различни проблеми. Предаванията се характеризират с пряк контакт по телефона между водещия, който претендира да притежава паранормални способности, и зрителите. Обикновено стойността на телефонните импулси е изписана с дребен шрифт на екрана.

Подобно тематично наблюдение се реализира за втори път. То обхваща следните телевизионни програми, в които са идентифицирани подобен род предавания: ЕВРОКОМ, DSTV, TIANKOV FOLK, FEN FOLK, ФОЛКЛОП ТВ. Реклами за услугите на маговете излъчват и програмите „Планета HD“ и „Планета фолк“. Проверката е насочена към изпълнението на разпоредби на ЗРТ, свързани с лична неприкосновеност, добри нрави, търговски съобщения.

Проверката също така реферира към спазването на Закона за здравето, където съдържанието предлага диагностика и лечение.

Мониторингът констатира следните проблемни области в излъченото аудио-визуалното съдържание, свързани с:

1. Изнасяне на лични данни и чувствителна информация

При осъществяването на своята „екранна“ дейност, „феномените“ изискват от зрителите някои лични данни като имена и рождени дати или пък разпитват за информация, свързана със здравето, семейството, личния живот и взаимоотношения. Изнасянето публично на подобни данни нарушава принципа на лична неприкосновеност, но от друга страна информацията се дава с пълното съгласие на зрителите. Стои въпросът дали и как маговете и врачките администрират лични данни и какво се случва със събраната информация.

2. Предлагаането на продукти и услуги

Почти винаги екстрасенсите рекламират и предлагат на зрителите някакви предмети като амулети, талисмани, миро, муски, чаши и т.н., както и лансират различни контра-магии или ритуали срещу „негативна енергия“, магии, родови „заклучвания“ и т.н.

3. Съвети за здравето и лечението от неспециалисти

Независимо, че маговете изтъкват, че те не лекуват, а само предлагат едва ли не „духовни практики“, те дават здравни съвети, диагнози, мнения или предписват профилактика, което е нарушение на Закона за здравето, регламентиращ ясно кой има право да практикува неконвенционални методи на диагностика и лечение.

4. Използването на религиозни символи и предмети

За привличането на зрители и с цел подсъзнателно внушение за духовно въздействие, врачките и маговете използват религиозни знаци и символи от християнската и мохамеданската религии – като кръстове, икони, свещи, муски и т.н. Мониторингът установи наличие на действия, които са напълно имитиращи религиозни ритуали от двете религии.

Справка в Столичната регионална здравна инспекция показва, че нито едно от телевизионните лица, познати като лечители, нямат регистрация за личности, които повлияват с неконвенционални методи на лечение. От мониторинга става ясно, че маговете се произнасят по здравни теми без да имат нужната медицинска подготовка. Не е изключено това да продължава и в последващи предаването лични разговори и срещи.

Във връзка с констатациите са изпратени сигнали до Комисията за защита на личните данни и Министерство на здравеопазването.

АУДИО-ВИЗУАЛНИ МЕДИЙНИ УСЛУГИ СЪС СПЕЦИАЛИЗИРАН ФИЛМОВ ПРОФИЛ

Осъществено е фокусирано наблюдение на телевизионни програми относно съответствието на включените в програмните схема филми и сериали с разпоредбите на Закона за радиото и телевизията, свързани със защита на детската аудитория.

Цел на наблюдението: как доставчиците реализират мерките за оценка, означаване и ограничаване на достъпа до неблагоприятно за деца съдържание.

Период на наблюдението: 12-18 юни 2023 г.

Обхват на наблюдението: 14 телевизионни програми със специализиран (филмов) профил, създавани и предоставяни за разпространение от 6 доставчици на медийни услуги под юрисдикцията на Р България:

- NOSTALGIA и CINEMANIA;
- action.box, comedy.box и cine.box;
- Moviestar;
- ФОКСЛАЙФ (FOX LIFE) и ФОКСКРАЙМ (FOX CRIME);
- bTV ACTION, bTV CINEMA и bTV LADY;
- Диема, ДИЕМА ФЕМИЛИ и KINONOVA.

Часови диапазон: от 08:00 до 20:00 часа.

Относима нормативна уредба:

- Чл. 17а от Закона за радиото и телевизията:

- Кодекс за поведение относно мерките за оценка, означаване и ограничаване на достъпа до предавания, които са неблагоприятни или създават опасност от увреждане на физическото, психическото, нравственото и/или социалното развитие на децата (Кодекса).

Използвани бази данни при наблюдението:

- Регистър на филмите, получили виза за разпространение и показ в страната, поддържан от Изпълнителна агенция Национален филмов център (НФЦ);
- Онлайн база данни за филми, телевизионни сериали и др. съпътстваща информация – IMDb.

Наблюдението констатира следните проблеми:

1. За немалка част от филмите, включени в програмните схеми, не е открита информация в регистъра на НФЦ за издадена виза за разпространение в България.

В отговор на запитване от страна на СЕМ за издадени визи на няколко филма, НФЦ информира, че само един от тях има такава. В наблюдаваните програми се разпространяват и множество телевизионни сериали, за които в регистъра няма данни.

2. Преценката за категоризацията на аудио-визуалното произведение (сериали и филми без визи) е осъществена чрез справка в уебсайта IMDb, където е достъпна информация как други държави са оценили съдържанието от гледна точка защита на детската аудитория.

Справките показват обаче, че редица държави в ЕС прилагат различни възрастови ограничения за даден сериал/филм.

По държавата на произход произведението също може да има различна възрастова категория. Доставчиците сами определят кое ограничение да изберат и да приложат.

Мониторингът констатира, че няколко заглавия на сериали доставчиците излъчват без възрастово ограничение или с ограничение за по-малка възрастова група (12 вместо 16 или 14), въпреки че в IMDb има информация за ограниченията и в държави от ЕС, и в държавата по произход.

3. Самият доставчик поставя възрастово ограничение, а съответния филм или сериал е програмиран за часови пояс, който не съответства на ограничението (например, филми неподходящи за деца под 16 г. се излъчват преди 22:00 ч. – вкл. сутрин или на обяд).

4. Независимо от целта на наблюдението, мониторингът констатира за пореден път и проблем със звуковите нива в някои програми.

По-долу следва информация от наблюдението на всяка една от програмите.

НОСТАЛГИЯ/ NOSTALGIA

Програмата включва предимно европейски произведения, като най-голям е броят на френските филми. Излъчени са италиански, украински, полски, белгийски и др. заглавия, както и няколко филма със страна на произход САЩ.

Филмите са предимно със субтитри.

Изводът, който се налага от наблюдението на програмата е, че доставчикът е спазил изискванията на Кодекса за поведение относно мерките за оценка, означаване и ограничаване на достъпа до предавания, които са неблагоприятни или създават опасност от увреждане на физическото, психическото, нравственото и/или социалното развитие на децата.

CINEMANIA / СИНЕМАНИЯ

Включва широка палитра от съвременни европейски и световни заглавия - игрални, документални, научно-популярни филми и сериали. Голяма част от тях са сред призьорите в конкурсни програми на световните кинофестивали в Берлин, Кан, Венеция, Сан Себастиан, Торонто, Карлови Вари и други. Сред тях има и носители на национални кинонагради като „Сезар“, „Давид на Донатело“ и „Гойя“. Продукциите са предимно френски, руски, испански и скандинавски, не отсъстват филми от Китай, Катар и Аржентина. Ексклузивна премиера е програмирана всеки петък, събота и неделя от 20:00 часа с неизлъчван в българския ефир игрален филм. Основната идентификация на CINEMANIA е нейното мото: *„Когато телевизията става кино“*.

Филмите в програмата са с висока художествена стойност. Мониторингът установи, че тези от тях с неблагоприятни за децата сцени, се излъчват с предупреждение за „Родителски контрол“. В изследвания часови пояс обозначението винаги е 12 г., с което са спазени нормативните изисквания.

Проверката констатира разпространението на филми, които в различните държави на ЕС имат различна категоризация и доставчикът е избрал онази, която дава достъп до по-широка аудитория. Например, игралният филм „Глория Мунди“, който е получил награда за женска роля на кинофестивала във Венеция през 2019 година, в програмата се излъчва без обозначение за родителски контрол, докато в сайта IMDb е публикувана следната класификация: в Германия и Италия е определен за неподходящ за деца под 12 г., в Испания – под 16 г, в Унгария под 16 г., Швейцария под 14 г. Сюжетът му е наситен с човешки пороци. Освен алкохол, електронни цигари и наркотици, са налични и сцени с еротично съдържание. Показват се голо женско тяло, сексуален акт.

CINE.BOX

В обхвата на извършеното наблюдение не са констатирани излъчвания на филми, предназначени за детската аудитория. Програмната схема включва предимно игрални филми със страна производител от Европейския съюз (ЕС), следвани от американски и съвместни филмови продукции на САЩ и страни от ЕС. Наблюдението регистрира и украинския сериал „Любов в окови“, и съвместната продукция на Русия, Франция и Швейцария „Съпругата на Чайковски“.

Всички филми са категоризирани с препоръчителен родителски контрол за лица под 12 годишна възраст (категория „С“). Медията не излъчва търговски съобщения. Съдържанието на рекламните блокове е изцяло със самопромоции на предстоящи кинематографични произведения.

В обхвата на извършеното специализирано наблюдение не се констатира несъответствие между категоризацията и часовия пояс на излъчване на кинематографичните произведения, както и наличие на неблагоприятно съдържание. Не са констатирани нарушения на Закона за радиото и телевизията и на Кодекса за поведение.

ACTION.BOX

Доминиращи в обхвата на наблюдението са филмите с категория „С“ - препоръчителен родителски контрол за лица под 12-годишна възраст (72 % от общия брой филми попаднали в обхвата на наблюдението), следвани от филмите за деца, категория „А“ и филмите без възрастови ограничения, категория „В“ – 20 %. С най-малък дял в съдържанието са филмите, категоризирани като неподходящи за лица под 16-годишна възраст (категория „D“) – 8 %.

Като съотношение между страните производители на кинематографичните произведения, в съдържанието на наблюдавания период, най-голям дял заемат европейските филмови продукции. За обхвата на наблюдението те са 39 %, следвани от американските и съвместни филмови продукции с участието на страни-производители от Европа.

В обхвата на извършеното специализирано наблюдение се констатира няколко несъответствия между категоризацията и часовия пояс на излъчване.

COMEDY.BOX

В наблюдавания период се излъчват игрални, анимационни филми и сериали, повечето от които с възрастово ограничение.

Филмите и сериалите, които не се препоръчват за лица под определена възраст (12, 14 и 16 години), се разпространяват с обозначение чрез предхождащ ги аудио- и/или аудио-визуален знак или се идентифицират с визуален предупредителен знак (пиктограма), който се появява след началото на предаването, както и след всяко прекъсване, и престоява на екран не по-малко от 60 секунди. Установено е излъчване на няколко кинематографични произведения, които са обозначени само с пиктограма (червена точка с цифра 12), но без предхождащ надпис „Филмът не се препоръчва за лица под 12 години“. Това са: „Ами сега! Приятелят ми умря“, „Сватбата на Роза“, „Супергерой по неволя“, „Птичарят“, „Семеен празник“.

Мониторингът констатира излъчването на филма „Гавра“, който доставчикът е категоризирал като неподходящ за лица под 16 г., но го излъчва в ранните сутрешни часове от 6:00 до 7:30 часа.

MOVIESTAR

Филмите са обозначени според категоризацията им и според изискванията на Кодекса за поведение по чл. 17а от ЗРТ. В програмата се излъчват филми, които са без възрастови ограничения и са подходящи за всяка аудитория - категория „В“. Почти равностойна е бройката на филмите, които не се препоръчват за лица под 12 г. - категория „С“. Всички филми са със субтитри. Преобладават тези със страна на произход САЩ.

В програмата е излъчен само един филм „Ние умираме млади“, който е обозначен като непрепоръчителен за лица под 16 г. Той е с начален час 19:30 ч. и с продължителност до 20:54 ч. По този начин категоризиран, филмът се отнася към категория „D“ – забранен за лица под 16-годишна възраст и следва да се разпространява в часовия пояс от 22:00 ч. до 06:00 ч. Извършена проверка в Единен публичен регистър на филмите, получили виза за разпространение и показване в страната на НФЦ установи, че не е налична виза за съответния филм. Филмът е с произход САЩ и България. Проверка в чуждестранния регистър за филми IMDb установи категоризация, както следва: за Аржентина: 16 г., Австралия: MA15+, Канада: R (самоприложен), Колумбия: 15 г., Дания: 15 г., Франция: 12 г., Германия: 18 г., (DVD рейтинг) Япония: Без класификация, Мексико: B15 Холандия: 16 г., Норвегия: 15 (iTunes рейтинг), Полша: 16 г. (Телевизионен рейтинг) Португалия: M/18, Южна Корея: 18 (2020), Обединено кралство: 15 г., Съединени Щати: R (сертификат #51945).

ФОКСЛАЙФ (FOX LIFE)

В наблюдавания период (12-18 юни) са излъчени сериали, чието съдържание е без ограничаване на аудиторията (подходящо и за деца).

Сериалите, включени в програмата, които са с възрастово ограничение и не са подходящи за лица до 12 години, са обозначени чрез предхождащ ги аудио- и/или аудио-визуален знак или се идентифицират с визуален предупредителен знак (пиктограма), който се появява след началото на предаването, както и след всяко прекъсване, и престоява на екран не по-малко от 60 секунди.

ФОКСКРАЙМ (FOXCRIME)

Всички излъчени сериали имат възрастово ограничение 12 години. Излъчените произведения са обозначени с предхождащ ги аудио-визуален знак или се идентифицират с визуален предупредителен знак (пиктограма), който се появява след началото на предаването, както и след всяко прекъсване и престоява на екран не по-малко от 60 секунди.

В криминалните сериали присъстват теми като престъпления (в т.ч. убийства), секс и наркотици, но те са представени в подчертано отрицателна светлина, без да се преекспонират. Няма възхвала или оневиняване на насилие, жестокост, грубост, употреба на алкохол и наркотични вещества. Навсякъде акцент е борбата с противообществените прояви, престъпността (в т.ч. организираната престъпност) и разпространението и злоупотребата с алкохол, наркотици и други упойващи вещества.

Програмата не съдържа предавания, които подтикват към престъпно и/или противообществено поведение, действия и шокиращи кадри от местопрестъпления, от мъртви или разчленени човешки тела, на жертви на насилие, от медицински манипулации и др., създаващи опасност от увреждане на физическото, психическото, нравственото и/или социалното развитие на децата.

бTV ACTION

Излъчените сериали и филми са с дублаж, а по-голямата част от тях са категоризирани от доставчика с препоръчителен родителски контрол и неподходящи за лица под 12 години.

Проверка в Публичния регистър на НФЦ установи, че част от кинематографичните произведения в програмата нямат визи.

Наблюдението констатира, че в програмата се излъчват телевизионни сериали, които в IMDb имат различна категоризация от тази, дадена им от доставчика.

бTV CINEMA

За периода на наблюдение в програмната схема са включени сериали и игрални филми в различни жанрове – комедия, екшън, криминален, мистерия и др. Доставчикът е обозначил визуално и звуково излъчваните кинематографичните произведения с възрастово ограничение „за лица под 12 години“.

Констатирано е, че филмът „Трудна мишена“ е с най-съществена разлика във възрастовото ограничение. В регистъра на НФЦ е определен с категория „D“, а доставчикът е поставил възрастовото ограничение „за лица под 12 години“. През наблюдавания период е излъчен от 17:12 ч. до 18:56 ч.

бTV LADY

В програмата преобладават сериалите, създадени извън европейски страни – турски, латиноамерикански и корейски. Разнообразие в палитрата от сериали внася френският сериал „Ослепително слънце“, който през 2019 година получава награда за „Най-добра телевизионна

продукция“. В сутрешните часове се излъчват профилираните драматични сериали – медицински и криминални. Около обяд започват сапунените саги за любов, интриги и приключения.

Проверката показва, че се излъчва препоръка за задължителен „Родителски контрол“ за белгийския криминален сериал „Професор Т.“ (обозначен като неподходящ за лица под 12 години). Сериалът започва с криминално деяние, което често е убийство и винаги има кадри от мястото на събитието. В разгадаването на случая задължително се включва страния професор Т., които от своя страна също е криминално проявен, но помага на разследващите.

Мониторингът констатира, че румънската криминален сериал „Влад“ се излъчва през светлата част на деня без обозначение за родителски контрол, независимо че в сюжета има сцени на насилие и груб език.

Друг криминален сериал без обозначения е корейският „Добре дошъл, втори живот!“. Престъпленията в Корея имат особен характер. Често това е психически тормоз, насаждане на морални правила или фатално скриване на чувства, продиктувано от нормите. В сериите присъстват оръжие, алкохол и цигари. В епизода от 15.06.2023 г. ясно се вижда как млада жена пуши цигара и скоро получава от друга жена електронна цигара, като се твърди, че тя не е вредна като традиционната.

ДИЕМА

Повечето от излъчените филми и сериали в програмата имат възрастово ограничение 12 години, но има и такива с ограничение до 14 и 16 години. Последните са излъчени след 22:00 часа. Не е установено противоречие на съдържанието със ЗРТ и Кодекса. Излъчените кинематографични произведения са обозначени с предхождащ ги аудио-визуален знак или се идентифицират с визуален предупредителен знак (пиктограма), който се появява след началото на предаването, както и след всяко прекъсване и престоява на екран не по-малко от 60 секунди.

ДИЕМА ФЕМИЛИ

Основната част от продукцията на канала е съставена от телевизионни серийни филми. Мониторингът констатира, че в делничните дни се излъчват предимно турски и индийски сериали, докато през почивните дни програмата включва и европейски игрални филми.

KINONOVA

Филмите заемат основната част от програмното време. Сериалите за разглеждания период са концентрирани в сутрешните часове. Те са предимно американски екшън и криминални сериали. В събота и неделя по същото време се излъчва детски анимационен филм. Останалата част от програмата предлага драма, криминални, романтични филми или комедии. KINONOVA не излъчва шапка за сериал, а направо ограничението за деца (ако има такава): „Сериалът не се препоръчва за зрители под 12 години“. Ограничението се излъчва в началото и след всяка рекламна пауза, с което се спазва изискването за информиране на зрителя след всяко прекъсване.

РИАЛИТИ ФОРМАТИТЕ „HELL’S KITCHEN“, „ЕДИН ЗА ДРУГ“, „КОШМАРИ В КУХНЯТА“, „КАТО ДВЕ КАПКИ ВОДА“ В ПРОГРАМА НОВА ТЕЛЕВИЗИЯ

Осъществено е фокусирано наблюдение на четири риалити формата, разпространявани в програма НОВА ТЕЛЕВИЗИЯ:

1) „Hell’s Kitchen“, сезон 5

Прегледани са общо 6 издания на предаването, водено от шеф готвач Виктор Ангелов, което се излъчва понеделник и вторник от 20:00 до 23:00 часа.

2) „Кошмари в кухнята“, сезон 5

Прегледани са 3 издания на предаването, водено от шеф готвач Иван Манчев, излъчвано всяка сряда от 20:00 – 21:00 часа.

3) „Един за друг“, 4 сезон

Прегледани са 6 издания на предаването с водещ Емил Чолаков, излъчвано в четвъртък от 21:00 до 23:00 часа и петък от 20:00 до 23:00 часа.

Период на наблюдение: от 10 до 27 април 2023 г.

4) „Като две капки вода“, сезон 11

Период на наблюдение: от 19 февруари – 21 май 2023 г.

Цел на наблюдението – съответствие с разпоредбите на Закона за радиото и телевизията.

HELL’S KITCHEN

Това е кулинарно шоу, в което участват 18 кандидат шеф готвачи, състезаващи се за голямата награда от 100 000 лв.

Във формата за първи път влиза трети отбор, наречен „звезден“, съставен от популярни личности.

Нов момент е и гостуването в домовете на участниците – в отделните епизоди се гостува в семейството на участник от някой отбор.

Всяка поредна седмица се провежда по един майстор клас, воден от майстор готвач. Той представя дадено ястие, което участниците трябва да повторят след това. В готварските надпревари като ментори се включват победители от предишни издания на предаването. Нов състезателен елемент от шоуто е откарването на червения и синия отбор да готвят извън кухнята на предаването в изнесени фургони.

Относно съответствие с изискванията на ЗРТ:

1. „Hell’s Kitchen“ залага на емоциите, на сблъсъка на характери, на конфликтите, както между отделни участници в отборите, така и между отборите. Агресивният стил на комуникация между шеф Ангелов и участниците, замерянето с храна, виковете/ говоренето на висок глас, употребата на думи като „тъпанар“, „идиот“, „мишка“, „комплексар“ и т.н., са често наблюдавани в изданията.

Независимо от провокираните от продукцията по-експресивни и емоционални реакции, в проследените 6 издания не са констатирани несъответствия със Закона за радиото и телевизията. Експертната оценка не установява противоречие с добрите нрави и/ или нарушение на Кодекса за поведение във връзка със засягане на детската аудитория.

Относно търговските съобщения:

В рамките на предаването доставчикът използва всички разрешени търговски съобщения:

- Реклама: включени са единични рекламни спотове, изскачащи реклами, както и обособени в рекламни блокове. Всички реклами са обозначени, съгласно изискванията на закона;
- Налице е и продуктово позициониране – обявява се със специален каш и визуална индикация „*ПП В това предаване има продуктово позициониране*” преди започване на предаването и след прекъсванията за реклама.
- Спонсорските заставки са разположени преди и след всеки отделен епизод и са обозначени с надпис „*Това предаване се излъчва със съдействието на...*”.

КОШМАРИ В КУХНЯТА

Кулинарно риалити, което разказва истории на ресторанти, изправени пред трудности от различно естество. Кулинарният експерт и мениджър Иван Манчев подпомага чрез своя професионален опит собствениците на заведенията да спасят своя бизнес като преосмислят грешките си и почерпят идеи и вдъхновение от неговите предложения и работата на екипа му.

Новото в този сезон е излъчването на истории от чужбина. В епизода от 26.04.2023 г. е излъчено предаването от ресторант на български собственик в малък град в Германия.

Относно съответствие с изискванията на ЗРТ:

Подобно и на Hell's Kitchen в предаването се представят конфликти ситуации, стилът на комуникация е разговорен, често се използват обидни квалификации или ругатни, но те са заглушени с пегел.

В проследените 3 издания не са констатирани несъответствия със Закона за радиото и телевизията.

Относно търговските съобщения:

В рамките на предаването доставчикът разпространява следните търговски съобщения:

- Реклами – обичайно обособени в 2 рекламни блока;
- Спонсорство, за наличието на което зрителят е информиран от спонсорските заставки са разположени преди и след отделния епизод и са обозначени с надпис *Това предаване се излъчва със съдействието на...*. Като спонсор е представен Bushmills.

ЕДИН ЗА ДРУГ

Това е романтично риалити за двойки. Участниците се надпреварват по двойки и трупат семейни бюджети на базата на игри. Всяка седмица двойката с най-високи резултати е номинирана за „Супердвойка на седмицата“. Освен по двойки се организират и състезания, в които участват само мъжете и други, в които се надпреварват само дамите. Организират се игри със залози, логически и силови игри. Участниците се състезават и за преодоляване на фобии.

Относно търговските съобщения:

В рамките на предаването доставчикът използва всички позволени търговски съобщения:

- рекламите са обособени в рекламни блокове (4 или 6 на брой);
- продуктово позициониране се обявява със специален каш „*ПП В това предаване има продуктово позициониране*”;
- спонсорските заставки са разположени преди и след отделния епизод и са обозначени с надпис „*Това предаване се излъчва със съдействието на...*”.

В трите предавания - „Hell’s Kitchen“, „Кошмари в кухнята“ и „Един за друг“, водещ е състезателният елемент, както и показването/ придобиването на сръчност, умения, надграждането на знания. В основата са човешките взаимоотношения, сблъсъкът на различни характери и работата в екип. Най-емоционално и конфликтно наситено е предаването „Hell’s Kitchen“. В два от форматите - „Един за друг“ и „Hell’s Kitchen“ са включени игри, в които участниците трябва да преодоляват своите фобии. В предаванията се използва разговорен стил, граничещ на моменти с уличен жаргон, като доставчикът използва пегел за заглушаване на нецензурни изрази („Hell’s Kitchen“ и „Кошмари в кухнята“).

Трите предавания са разположени в часовия пояс след 20:00 часа, нямат категоризация като неподходящи за определена възрастова група. Наблюдението на установява засягане на детската аудитория.

За наличието на търговско слово зрителите са информирани, съгласно изискванията на закона. Забранени търговски съобщения не са установени.

КАТО ДВЕ КАПКИ ВОДА

Единадесетият сезон на „Като две капки вода“ започва на 19 февруари 2023 г. Предаването се излъчва на живо всяка неделя в часовия пояс от 20:00 часа до 23:15 - 23:29 часа. Финалът е с продължителност от над 4 часа и завършва в първите минути на понеделник – 22 май 2023 г.

Участници в новия сезон са Кали, Яна Маринова, Дара Екимова, Керана, Христо Гърбов, Христо Петков, Владо Михайлов и Тома Здравков, както и дуетът на Ралица Паскалева и Димо Алексиев. Като водещи и в този сезон на шоуто за имитации се изявяват актьорите Димитър Рачков и Герасим Георгиев-Геро, а журито е с частично обновен състав и включва за първи път певецът Веселин Маринов и актьорът Асен Блатечки. Хилда Казасян и Димитър Ковачев – Фънки отново са членове на журито (от него отпада актьорът Юлиан Вергов, който бе в състава миналата година).

Традиционната голяма награда за победителя във всеки един сезон на формата е нов лек автомобил с марката „Форд“. По регламент победителите във всеки един от епизодите на 11-ия сезон на „Като две капки вода“ получават като награда чек за 2000 лева, като даряват тези средства за една или друга благотворителна кауза по свой избор.

Според официалните пийпълметрични данни, оповестени от „Нова Броудкастинг Груп“ ЕООД, излъчването на първия епизод на 19 февруари 2023 г. регистрира аудиторен дял от 46,7 % сред населението в активна възраст (18-49 г.). Въпросният резултат е рекорден в историята на медията, която за първи път програмира хитовото си музикално шоу в неделя, твърдят от търговския доставчик и уточняват, че до този момент стартовите епизоди на нито едно предаване през пролетния или есенния сезон на НОВА ТЕЛЕВИЗИЯ не са постигали толкова висока стойност.

Предаването не е обозначено с визуален предупредителен знак (пиктограма) за необходимост от родителски контрол.

Финалисти в новия сезон на „Като две капки вода“ са Владо Михайлов, Тома Здравков, Керана и Дара Екимова.

Финалът на „Като две капки вода“ се излъчва от 20:00 часа на 21 май 2023 г., а победител е актьорът Владо Михайлов, който се превъплъщава в легендарния български поп певец Васил Найденов, изпълнявайки неговия шлагер „Болката отляво“ по текст на Маргарита Петкова и музика на композитора Стефан Димитров. Победителят получава голямата награда - чисто нов

автомобил Ford KUGA. Във финалния епизод, разпространен на 21 май 2023 г., представител на компанията „Мото-Пфое“ връчва символичния ключ на автомобила (голямо рекламно табло под формата на ключ), брандиран с логото и марката Ford.

Характерно за формата за имитации са иронично-хапливите шеги, които Рачков постоянно отправя към новия член на журито Веселин Маринов. Еротиката също има присъствие във формата.

Сценаристите на формата включват в шоуто и различни актуални сюжети от емисиите новини на телевизиите, но поднесени с чувство за хумор – така например, в епизода, излъчен на 14.05.2023 г., от 22:50 ч. водещият Герасим Георгиев-Геро прави следното изявление: „Уважаеми дами и господа, това шоу е по-гледано и от канала с голите арести на МВР!“. Медийното отражение на атентата срещу главния прокурор Гешев също се „преосмисля“, „разглежда“ от хумористичната му страна от сценаристите на шоуто.

Наблюдението отчита, че представянето на творчеството на легендарни български и чужди изпълнители от близкото и по-далечното минало, които днес са почти непознати за най-младите зрители, освен чисто развлекателен има и образователен елемент. Така например участниците в музикалното състезание за имитации се превъплъщават и в образите на легендите Монсерат Кабайе, Арета Франклин, Едит Пиаф, Тина Търнър, Лайза Минели, Паша Христова (1946 – 1971) и др. За първи път именно в новия сезон на „Като две капки вода“ зрителите виждат и как участник в шоуто за имитации се превъплъщава в големия български оперетен певец Видин Даскалов (1929 – 2001).

В СЕМ са получени общо 9 на брой писма и жалби във връзка с 11-тия сезон на музикалното риалити шоу. Повечето от тях са продиктувани най-вече от провокативния хумор на водещите Димитър Рачков и Герасим Георгиев-Геро, които в скечовите между изпълненията на участниците използват на моменти доста язвителен ситуационен хумор, позволяват си понякога и грубовати шеги и закачки, с цел да забавляват публиката. Не са отчетени обаче вулгарни и цинични изрази в разпространените епизоди на предаването в нарушение на ЗРТ.

РИАЛИТИ ФОРМАТИТЕ „ЕРГЕНЪТ“ И „SURVIVOR“ В ПРОГРАМА БТВ

Осъществено е фокусирано наблюдение на риалити предавания, разпространявани в програма БТВ на медийни услуги БТВ Медиа Груп ЕАД.

1) Втори сезон на риалити предаването „Ергенът“

Период на наблюдение: 21 февруари – 04 май 2023 г., включително.

2) Сезон 7 на риалити формата „Survivor“

Цел: съответствие с изискванията на Закона за радиото и телевизията.

ЕРГЕНЪТ

Началото на сезон 2 на „Ергенът“ е на 21 февруари 2023 г., като епизодите на предаването се излъчват всяка сряда и четвъртък от 21:00 часа с продължителност от 150 минути. Водещ и на този сезон е актьорът Наум Шопов - син, а ролята на самия ерген е поверена този път не на фитнес инструктор с физиката на культурист, а на виртуозния млад пианист Евгени Генчев. Генчев е завършил Кралската музикална академия в Лондон, изнасял е концерти на няколко континента и е носител и на редица престижни национални и международни награди за пиано.

Новото в този сезон е обозначаването на предаването с ясен визуален предупредителен знак (пиктограма), че аудио-визуалното съдържание не се препоръчва за деца под 12-годишна възраст, като този знак за необходим родителски контрол се появява винаги след началото на предаването на червен фон в долната дясна част на екрана, както и след всяко прекъсване и престоява на екран не по-малко от 60 секунди.

Епизодите на българската версия на „Ергенът“ са заснети в луксозно имение в курорта Бодрум в турската Ривиера. В любовната конкуренция за сърцето на Евгени Генчев се включват 25 участнички, представени като „неотразими дами“. Сред претендентките, които се опитват да впечатлят Евгени, са екзотична танцьорка, попфолк певица, фолклорна изпълнителка, модел, инфлуенсър, юристка, шампионка по карате, секретарка, учителка, редактор, маркетинг специалист, детегледачка, мениджър проекти, фармацевт, бизнес консултант, стюардеса, инструктор по йога, моден предприемач, собственичка на онлайн магазин, студентка по международно право, ивент мениджър, преводачка с немски език, писателка на любовни романи, автомобилен търговец, както и автор есеист. Част от участничките са се подлагали и на различни разкрасителни корекции и интервенции /поставяне на силиконови импланти, уголемяване на устни с инжектиране на хиалуронова киселина, и др./.

Конкурирайки се за сърцето на „ергена“, някои от участничките в шоуто си разменят на моменти и по-остри, хапливи и заядливи реплики. Във втория сезон на „Ергенът“ участва Пам Велидис, която се определя като автор, есеист и „плюс сайз“ модел. Заради пищната фигура и визия тя още от първата вечер става обект на подигравки и на злонамерени коментари от страна на част от дамите в имението. Мисията на Пам Велидис в предаването е да докаже на всички, че дамите с по-едро телосложение не бива да бъдат възприемани като второ качество хора и да бъдат дискриминирани и отхвърляни само заради визията си.

„Кандидатките“ за сърцето на Евгени се впускат в любовната „надпревара“, като прилагат най-различни стратегии за съблазняване, за да впечатлят „ергена“ и да направят така, че той да ги забележи и оцени. Еротиката и през този сезон отново има сериозно присъствие в риалити предаването.

В СЕМ от старта на новия сезон на предаването до 28 април 2023 г. включително са постъпили общо 20 писма от зрители, които са критични към формата. За сравнение, през първия сезон на „Ергенът“ в СЕМ бяха получени 44 писма на зрители за шоуто, изразяващи недоволство от новия за България риалити формат. В Съвета са получени сигнали и от притеснени зрители, които изразяват недоволство и от пародийния мини сериал „Бебе ЕРГЕНЪТ“, излъчван на 17 и на 24 март 2023 г. в рамките на разпространяването в програма БТВ предаване „Шоуто на Николаос Цитиридис“ с участието на малолетни деца. Прегледът на аудио-визуалното съдържание показва как малките деца имитират участниците в риалити формата „Ергенът“, но те по никакъв начин не са поставени в среда, която да представлява риск за тях. Децата не са облечени с неподходящи дрехи, нито използват думи и изрази, които биха могли да създават опасност от увреждане на физическото, психическото, нравственото и/или социалното им развитие, като реално децата не са и участници в „Ергенът“, а са „артисти“ в отделен самостоятелен материал, който се излъчва в шоуто на Цитиридис. Те не са насърчавани да се занимават и с потенциално опасни дейности или да възпроизвеждат неморални модели на поведение, нито са насърчавани или подбуждани към агресивни действия. Въпросната рубрика носи хумористичен характер, предвид паралелите с риалити формата за възрастни „Ергенът“.

Влиянието на риалити форматите и на техните послания върху формирането на ценностната система на младите хора става все по-силно през последните няколко години. Риалити продукциите налагат, популяризират и определени модели на поведение, както и стереотипи, които често се възприемат съвсем безкритично от голяма част от младежката аудитория.

Зрителите виждат, че част от участничките и в новия сезон на „Ергенът“ се представят в предаването като едни съвременни меркантилни и „материални“ момичета и се хвалят, че обичат да получават скъпи подаръци от партньорите си. Тези „откровения“ могат много лесно да намерят последователки сред част от по-младата зрителска аудитория, която тепърва формира ценностната си система и възгледите си за живота, и така да превърне много от момичетата в „златотърсачки“, за които най-важната цел в живота е да си намерят заможен партньор, който да ги отрупва непрекъснато със скъпи подаръци и да им осигурява лъскав, охолен живот. Част от участничките в „Ергенът“ не демонстрират висока обща култура и знания. Наблюдението установи, че претендентките за сърцето на Евгени прекарват една голяма част от свободното си време в имението, пиейки вино по време на т.нар. вечерни коктейли.

Вторият сезон на риалити формата отново се характеризира със сериозен зрителски интерес. Въпреки че част от зрителите пак упрекуват в сексизъм „Ергенът“ заради представянето на участничките в шоуто едва ли не като стоки, и го определят като пошло и дискриминационно, а други изразяват недоволство от твърде провокативното на моменти поведение на част от дамите във формата, редно е да се отбележи, че и новият, втори сезон на „Ергенът“, отново предизвика оживен дебат в социалните мрежи за ролята и мястото на жената в съвременното българско общество. Успоредно с това „Ергенът“ породил и полемика в интернет пространството доколко са променени нагласите и съществуващите стереотипи към брака в традиционния му вариант у нас.

Наблюдението установи, че при разпространението на епизодите на сезон 2 предаването вече е обозначено от доставчика с ясен визуален предупредителен знак (пиктограма), че излъчваното аудио-визуално съдържание не се препоръчва за деца под 12-годишна възраст, като този знак за необходим родителски контрол се появява винаги след началото на предаването на червен фон в долната дясна част на екрана, както и след всяко прекъсване и престоаява на екран не по-малко от 60 секунди.

Тъй като предаването се излъчва на запис, всички реплики със смущаващо съдържание са заглушени с технически средства. Експертната оценка е, че търговският доставчик полага усилия за избягване разпространението на смущаващи, нецензурни изрази в съдържанието на риалити формата, като използва пегел за заглушаване на подобни изрази.

SURVIVOR

Официалният старт на риалити предаването „Survivor“ е на 18 февруари 2023 г. в програма БТВ. Предаването не е обозначено от доставчика с визуален предупредителен знак (пиктограма) за необходимост от родителски контрол.

7 сезон е сниман в Доминикана. Той е и с нов водещ – на мястото на дългогодишния водещ Владимир Карамазов - този път е поканен бившият хърватски футболист Ваня Джаферович, който е носител и на титлата „Последният оцелял“ от излъчвания през 2014 година сезон 5. Нов момент е включването на цяло „едно племе“ от популярни личности, които се представят като отбор „Известни“ и се борят с избраните чрез кастинг останали участници, обединени в племето „Воини“. В отбора на „Известните“ са включени футболистът Благой Георгиев, поп-фолк певицата Татяна, кулинарката Божана Кацарова, актьорите Снежана Макаеева и Филип Буков, както и други познати лица - ММА боецът Георги Валентинов,

атлетът и модел Иван Булкин, моделът Марго Купър, влогърът Стефан Попов – Чефо и инфлуенсърката Стефани Разсолков.

Продуцентите на формата твърдят, че епизодите на „Survivor” 7 са заснети и по нов начин на реализация, при който предаването вече се излъчва в ефир почти в реално време. Седмият сезон предлага по-силни емоции на зрителите, които този път имат възможност да вземат активно участие в развоя на събитията и са с решаващ глас относно това кой от участниците следва да продължи напред в състезанието. Финалът на приключенското риалити, което продължава три месеца, се излъчва на 16.05.2023 г. от 20:00 до 23:35 часа. Победител е бившият футболист Благой Георгиев, който получава най-много гласове от журито, съставено само от напуснали вече състезанието участници. Освен титлата „Последният оцелял“, Благой Георгиев печели и голямата награда от 150 000 лева.

В СЕМ са получени общо 7 на брой писма и жалби във връзка със 7 сезон на „Survivor”. В едно от тях автор моли да бъде спряно излъчването на новия сезон на предаването „Survivor” заради включването в риалити формата на 21-годишната студентка Ермина Боянова, която според него е „неонацистки участник”. Авторът на жалбата пише, че „живеем в 21 век и не е нормално да се промотира и да се дава поле за изява на открити и доказани антисемити и пряко вързани по бащина линия с хомофоби и неонацисти”, като същевременно намеква, че участничката Ермина Боянова е дъщеря на известния в обществото с крайно националистическите си възгледи Боян Расате.

Наблюдението установи, че студентката Ермина Боянова в хода на риалити състезанието нито веднъж не изразява в ефир хомофобска позиция, никога не си позволява да коментира или обсъжда хора с различна сексуална ориентация, нито пък да отправя националистически послания. Тя се представя успешно в хода на риалити състезанието и дори съумява да стигне до неговия финал на 16 май, като има реални шансове да спечели голямата награда.

Експертните проверки не констатираха нарушение на ЗРТ по сигналите и писмата на зрители, изпратени до регулаторния орган във връзка с излъчването на „Survivor”.

По отношение търговското слово: зрителите на предаването са информирани за наличие на спонсорство и продуктово позициониране чрез визуалното и звуково обозначение в началото и в края на епизодите, а също така и при подновяването на предаването след излъчвани рекламни паузи.

Наблюдението констатира прекомерно акцентирание върху позиционираните продукти и техните търговски марки. Начинът на представяне на продуктово позициониране излиза извън рамките на чл. 84, ал. 1, т. 2 и 3 от Закона за радиото и телевизията. Както обаче неведнъж вече е отбелязвано – за нарушение на тази разпоредба не е предвидена санкция.

В разпространените обособени рекламни блокове в рамките на отделните епизоди, отново се наблюдава вече констатираната практика те да започват, както и да завършват с кратки търговски съобщения на лицензирани хазартни оператори с продължителност от 3 до 5 секунди. Така например в епизода от 25.04.2023 г. рекламният блок от 20:15:58 часа започва с кратка рекламна форма на „ЕФБЕТ“ от 4 секунди и свършва пак с такава реклама на ЕФБЕТ от 20:21:48 часа, а рекламният блок от 21:07:30 ч. започва и завършва с 3-секундна реклама на организатора на хазартни игри „WINBET“ /“УИНБЕТ“/. В разпространения на 01.05.2023 г. епизод на предаването рекламният блок от 20:19:11 часа започва с 3-секундна реклама на „ЕФБЕТ“ и завършва в 20:24:54 часа отново с кратка рекламна форма на „ЕФБЕТ“. В епизода на предаването от 16.05.2023 г. рекламният блок от 22:31:39 часа започва с кратка рекламна

форма на „УИНБЕТ“ /“WINBET“/ и завършва в 22:38:02 часа отново с кратка рекламна форма за бонусите на „УИНБЕТ“.

СПАЗВАНЕ НА ЧЛ. 75, АЛ. 10 ОТ ЗРТ

През 2023 г. зачестиха сигналите от граждани за завишен звук на рекламите в някои телевизионни програми, което доведе до повече проверки със специализирания софтуер TSL Ram Pico за аудио нивата на търговските съобщения в редица програми.

Данни за постъпили жалби и сигнали за висок звук на рекламите през годините: 2014 – 52 бр.; 2015 – 31 бр.; 2016 – 10 бр.; 2017 – 5 бр.; 2018 – 11 бр.; 2019 – 4 бр.; 2020 – 6 бр.; 2021 – 13 бр.; 2022 г. - 27 бр., 2023 г. – 41 броя.

През годините нормативното уреждане на въпроса със силата на звука на рекламите претърпя развитие – след 01.04.2013 г. в чл. 75, ал. 10 от Закона за радиото и телевизията е записано „Аудио-визуалните търговски съобщения и търговските съобщения в радиоуслуги не трябва да се излъчват със сила на звука, по-голяма от силата на звука на останалата част от програмата“, а след 22.12.2020 г. текстът добива следната редакция „Нивата на звука в аудио-визуалните търговски съобщения и търговските съобщения в аудиоуслугите следва да са съобразени с единния стандарт по чл. 4б, ал. 1, т. 2“.

Член 4б, ал. 1, т. 2 от ЗРТ гласи: „Насърчава се саморегулирането и съвместното регулиране чрез кодекси за поведение и стандарти, където това е уместно и подходящо. Кодексите за поведение и стандартите включват, но не се ограничават до:....2. Единен стандарт за регулация на нивата на звука в рекламата, приет в индустрията...“.

Единният стандарт за регулация на нивата на звука в рекламата е възприет от индустрията чрез Общо Споразумение за регулиране на звука в рекламите. Той се основава на EBU R 128 - Препоръка № 128 на Европейския съюз по радиоразпръскване относно нормализирането на звука на програмите и допустимите максимални нива (European Broadcasting Union, Loudness Recommendation EBU R128, преработена през август 2020 г. EBU R 128 s1 ПАРАМЕТРИ НА ЗВУК ЗА СЪДЪРЖАНИЕ В КРАТКА ФОРМА (РЕКЛАМИ, ПРОМОЦИИ И ДР).

EBU R 128 е базиран на международния стандарт ITU-R BS. 1770-2 като включва няколко допълнителни разширения. Въвежда се измерването на три основни характеристики на звуковия сигнал: Programme Loudness (интегрираната гръмкост на звука през цялата програма / предаване) представена в LUFS (Loudness Unit referenced to Full Scale) или LKFS (Loudness, K-Weighted, referenced to digital Full Scale), Loudness Range (представя обхвата на гръмкостните нива в предаването) и Maximum True Peak Level (максималното ниво на звуковия сигнал).

Основен текст от Единният стандарт за регулация на нивата на звука в рекламата е:

- Programme Loudness следва да се нормализира до ниво -23.0 LUFS и/или LKFS. Допустимото отклонение за предавания, в които практически е невъзможно 100% акуратно нормализиране до -23.0 LUFS и/или LKFS (напр. предавания на живо) е ± 1.0 LU.

Допълнението от август 2020 година въвежда следните положения (EBU R 128 s1 ПАРАМЕТРИ НА ЗВУК ЗА СЪДЪРЖАНИЕ В КРАТКА ФОРМА (РЕКЛАМИ, ПРОМОЦИИ И ДР.):

b) че нивото на звука на програмата трябва да бъде нормализирано до целево ниво от – 23,0 LUFS. За прилагането на работни потоци за изравняване на силата на звука (например

в среди за контрол на качеството) се допуска толеранс от $\pm 0,2$ LU, за да се вземат предвид грешките в измерването;

с) че в специални случаи нивото на звука на програмата може да бъде нормализирано до целево ниво, по-ниско от $-23,0$ LUFS нарочно. Това изключение трябва да бъде ясно обозначено, за да се гарантира, че такова по-ниско ниво на звука на програмата не се компенсира;

д) че краткосрочното ниво на силата на звука (измерено в съответствие с EBU Tech 3341 [2]) не трябва да надвишава $-18,0$ LUFS ($+5,0$ LU по относителната скала). За прилагането на работни потоци за изравняване на силата на звука (например в среди за контрол на качеството) се допуска толеранс от $+0,2$ LU, за да се вземат предвид грешките при измерване;

От извършените измервания през 2023 г. резултатите показват че основно се спазва нивото на звука на търговските съобщения $-23,0$ LUFS. Изключения със завишени пикове бяха единични реклами. Те бяха констатирани чрез графични протоколи, които бяха изпратени (заедно с предупреждение) до доставчици, за да нормализират нивата.

Констатирани нарушения:

Неспазване на изискването нивото на звука на програмата трябва да бъде нормализирано до целево ниво от $-23,0$ LUFS е установено при три телевизионни програми, за които са образувани административнонаказателни производства за нарушение на чл. 75, ал. 10 от ЗРТ.

ДЕЙНОСТИ ПО ЧЛ. 125В ОТ ЗАКОНА ЗА РАДИОТО И ТЕЛЕВИЗИЯТА

Съгласно чл. 125в от Закона за радиото и телевизията, предприятията, които разпространяват български и чуждестранни програми, са задължени да предоставят на Съвета за електронни медии на всеки 6 месеца актуализиран списък на разпространяваните програми и документите, свързани с придобиване на правата за разпространение на програмите и тези, свързани с придобиване на правата за разпространение на произведенията, звукозаписите и записите на аудио-визуални произведения, включени в разпространяваните програми.

Предвид датата на влизането в сила на тази разпоредба, 6-месечните отчетни периоди са 24.08. от предходната – 24.02. от текущата година и 24.02. – 24.08. на съответната година.

Дейностите, които рутинно се извършват при всяка отчетна кампания, са следните:

- служебна проверка и актуализация на списъка на предприятията, вписани в Пети раздел на Публичния регистър на СЕМ с тези от Регистъра на КРС, както и на данните за юридическите лица, вписани в ТРРЮЛНЦ, в съответствие с изискванията на чл. 125л, ал. 5 от ЗРТ;

- актуализиране на данните за предприятията в Пети раздел на Публичния регистър на СЕМ, в т.ч. вписване на нови предприятия; заличаване на такива, уведомили, че прекратяват дейността си; вписване на нови програми; актуализация на данните за програмите на вече вписаните (при необходимост);

- публикуване на списъка на програмите, предоставен от предприятията;

- вписване на данните от договорите, предоставени от предприятията;

- извършване на проверки и отговори по сигнали, свързани с дейността на предприятията.

ДАННИ ЗА ПЕРИОДА 24.08.2022 г. – 24.02.2023 г.:

1. Резултати от проверката на предоставената информация относно задълженията на предприятията по чл. 125в, т. 1 от ЗРТ („придобиване на права за разпространение на програмите“):

Към 24.02.2023 г. в Публичния регистър на КРС по чл. 33, ал. 1, т. 1 от ЗЕС са вписани 406 предприятия, които са заявили предоставяне на услугата „разпространение на радио- и телевизионни програми“.

От тях:

Предоставили информация в СЕМ по чл. 125в от ЗРТ – 247 предприятия, от които:

- предоставили документи във връзка с чл. 125в от ЗРТ – 227;
- прекратили или неосъществяващи дейност и уведомили СЕМ с декларация – 20.

Непредоставили информация – 159 предприятия.

2. Резултати от проверката на предоставената информация относно задължението на предприятията по чл. 125в, т. 2 от ЗРТ („придобиване на права за разпространение на произведенията, звукозаписите и записите на аудиовизуални произведения, включени в разпространяваните програми“).

От общия брой 227 предприятия, които осъществяват дейност по разпространение на програми и които са предоставили документи в СЕМ, договори с организациите за колективно управление на права имат:

- с МУЗИКАУТОР – 218 бр.
- с ПРОФОН – 214 бр.
- с ФИЛМАУТОР – 5 бр.

ДАННИ ЗА ПЕРИОДА 24.02. – 24.08.2023 г.:

1. Резултати от проверката на предоставената информация относно задълженията на предприятията по чл. 125в, т. 1 от ЗРТ („придобиване на права за разпространение на програмите“):

Към 24.08.2023 г. в Публичния регистър на КРС по чл. 33, ал. 1, т. 1 от ЗЕС са вписани 401 предприятия, които са заявили предоставяне на услугата „разпространение на радио- и телевизионни програми“.

От тях:

Предоставили информация в СЕМ по чл. 125в от ЗРТ – 257 предприятия, от които:

- предоставили документи във връзка с чл. 125в от ЗРТ – 223;
- прекратили или неосъществяващи дейност и уведомили СЕМ с декларация – 34.

Непредоставили информация – 144 предприятия.

2. Резултати от проверката на предоставената информация относно задължението на предприятията по чл. 125в, т. 2 от ЗРТ („придобиване на права за разпространение на произведенията, звукозаписите и записите на аудиовизуални произведения, включени в разпространяваните програми“):

От общия брой 223 предприятия, които осъществяват дейност по разпространение на програми и които са предоставили документи в СЕМ, договори с организациите за колективно управление на права имат:

- с МУЗИКАУТОР – 217 бр.
- с ПРОФОН – 215 бр.
- с ФИЛМАУТОР – 6 бр.

От представените по-горе данни могат да бъдат направени следните изводи:

Броят на предприятията, вписани в Регистъра на КРС по чл. 33, ал. 1, т. 1 от ЗЕС остава сравнително постоянен – малко над 400 (през двете кампании през 2022 г. са били съответно 408 към м. февруари и 410 към м. август; през 2021 г. – 411 и към м. февруари, и към м. август).

Процентът на предприятията, за които липсва всякаква информация (документи или декларация, че не осъществяват дейност), продължава да е висок – при първата кампания за 2023 г. това са 39,16 % (159 от 406), през втората – 35,91 % (144 от 401).

По отношение на *изпълнението на чл. 125в, т. 2 от ЗРТ* – по-голямата част от предприятията имат сключени договори с организациите за колективно управление на права МУЗИКАУТОР и ПРОФОН.

От предоставилите документи през м. февруари 2023 г. 227 предприятия, 9 нямат договор с МУЗИКАУТОР (3,96 %), 13 нямат с ПРОФОН (5,73 %).

От предоставилите документи през м. август 2023 г. 223 предприятия, 6 нямат договор с МУЗИКАУТОР (2,69 %), 8 нямат с ПРОФОН (3,59 %).

Много малък остава броят на предприятията, които имат договор с ФИЛМАУТОР – само 5 от 227 са представили такъв през м. февруари 2023 г., т.е. 97,80 % нямат договор, и едва 6 от 223 предприятия през м. август 2023 г. (97,31 % нямат договор).

През 2023 г. неколккратно са предоставяни данни и документи при поискване от други оправомощени органи (МВР, КЗК) за дейността на конкретни дружества.

ЛИЦЕНЗИРАНЕ И РЕГИСТРИРАНЕ

ЛИЦЕНЗИРАНЕ

През 2023 г. по *инициатива на заинтересовани лица* са открити 21 процедури по чл. 116, ал. 2 от ЗРТ за провеждане на конкурси за издаване на лицензии за доставяне на радиоуслуги, предназначени за разпространение чрез мрежи за наземно аналогово радиоразпръскване за програми с местен териториален обхват за градовете Сливен, Момчилград, Ябланица, Търговище, Царево, Монтана, Габрово, Враца, Плевен, гр. Перник, обл. Перник, Велинград, Дупница, Свищов, Раднево, Сандански, Разград, Балчик, Белослав, Видин и Обзор. По инициатива на органа не са откривани процедури. След отправяне на искане до Комисията за регулиране на съобщенията за информация за наличие на свободни честоти за тези населени места, са предоставени 2 честоти – 1 за гр. Монтана и 1 за гр. Търговище. За останалите места КРС постанови решения за липса на свободен честотен ресурс.

През годината са *обявени 3 конкурса* за издаване на лицензии – 1 за гр. Ловеч (по процедура, открита през 2022 г.), 1 за гр. Монтана и 1 за гр. Търговище.

Издадена е 1 индивидуална лицензия след влизането в сила на решението за класиране на кандидатите в конкурса за гр. Ловеч на Р-22 ЕООД за програма РАДИО ЕНЕРДЖИ.

Допуснати са *изменения на 20 лицензии за доставяне на радиоуслуги* по искане на лицензиантите (за някои от лицензиите са налице повече от 1 изменение, поради което общият брой на промените не е равен на броя на изменените лицензии):

- с 13 от измененията са продължени сроковете на индивидуалните лицензии с по 15 години: на Керемедчиев и Райкова и сие ООД за гр. Ямбол; на Агенция Атлантик ЕООД за гр.

гр. Габрово; на Фокус Медия ЕООД за гр. Дулово; на Метрорадио ЕООД за гр. Малко Търново; на Радио 1 ЕООД за гр. Велинград; на Инвестор.бг АД за гр. Самоков, за гр. Велинград и за гр. Айтос; на община Дулово за гр. Дулово; на Фреш Радио Груп ЕООД за гр. Велинград и за гр. Самоков; на Пауър Медия ЕООД за гр. Царево; на Фондация Радио Нова Европа за гр. Ловеч;

- 7 от измененията са свързани с промени на идентификационните данни на юридическите лица: правна форма, собственост и/или седалище и адрес на управление: 2 бр. на МК Студио (Е)ООД; 1 бр. на Агенция Атлантик ЕООД; 1 бр. на Агенция Витоша ЕООД; 1 бр. на Радио Експрес АД; 1 бр. на Радио Веселина ЕАД; 1 бр. на Радио Станция ЕООД;

- допуснато е 1 изменение на профил на програма и програмните ѝ характеристики – програма РАДИО БУМЕРАНГ на Бумеранг 2004 ООД;

- в 1 индивидуална лицензия на Радио Тангра ЕАД е изменена носещата честота на звука.

Допуснато е *прехвърляне на 7 индивидуални лицензии за доставяне на радиоуслуги:*

- от Гея-94 ЕООД на Р-22 ЕООД за гр. Сандански, честота 97.3 MHz;

- от Фокус Медия ЕООД на Р-22 ЕООД за гр. Созопол, честота 99.4 MHz;

- от Радио и телевизия Сити ООД на Р-22 ЕООД са прехвърлени 3 бр. индивидуални лицензии: за гр. Кресна, честота 106.8 MHz, за гр. Бобошево, честота 106.2 MHz, за гр. Кюстендил, честота 88.5 MHz;

- от Агенция Атлантик ЕООД на Агенция Витоша ЕООД са прехвърлени 2 лицензии: за гр. Козлодуй, честота 100.2 MHz и за гр. Габрово, честота 98.6 MHz.

През 2023 г. няма издадени нови лицензии за доставяне на аудио-визуални медийни услуги чрез електронни съобщителни мрежи за наземно цифрово радиоразпръскване.

Изменени са 2 индивидуални лицензии за доставяне на аудио-визуални услуги поради промяна в идентификационни данни на юридическото лице Нова Броудкастинг Груп ЕООД.

На основание чл. 32, ал. 1, т. 18 от Закона за радиото и телевизията във връзка с чл. 30, ал. 1, т. 13 от Закона за електронните съобщения, през отчетния период СЕМ е постановил общо 41 решения, с които не възразява да бъдат изменени *разрешения за ползване на радиочестотен спектър от електронни съобщителни мрежи за наземно аналогово радиоразпръскване.*

РЕГИСТРИРАНЕ

През 2023 г. СЕМ регистрира 4 нови аудио-визуални медийни услуги по чл. 125а от ЗРТ:

- Мултимедиа ООД е регистрирано за доставяне на програма TV21 (ТВ21), със специализиран (развлекателен) профил;

- Добруджа кабел ЕООД е регистрирано за доставяне на програма КАНАЛ 3, с общ (политематичен) профил;

- Хелт Тех ЕООД е регистрирано за доставяне на програма МЕТЕОBALKANS/МЕТЕОБОЛКАНС, със специализиран (информационно-развлекателен) профил, с фокус върху прогнозата за времето;

- Пауърнет ЕООД е регистрирано за доставяне на програма ЛОВНО-РИБАРСКИ КЛУБ, със специализиран (спортно-развлекателен) профил.

Изменени са общо 22 броя удостоверения за регистрация за доставяне на аудио-визуални медийни услуги по чл. 125а от ЗРТ, както следва:

- 9 удостоверения за регистрация, издадени на Нова Броудкастинг Груп ЕООД и 1 на Видеосат 21 век ООД, във връзка с промяната на идентификационни данни на юридическите лица;

- 11 удостоверения за регистрация, издадени на Дъ Уолт Дисни Къмпани България ЕООД и 1 на БТВ Медиа Груп ЕАД поради промяна на наименования на програмите.

Заличени по искане на доставчиците са 2 регистрации за доставяне на аудио-визуални услуги:

- СОК Камчия ЕАД, програма ТВ КАМЧИЯ;

- Попово - Кабел ООД, програма КАНАЛ 9.

Заличени по искане на доставчик са и 2 регистрации за доставяне на радиослуги: РАДИО ФОКУС - ПИРИН и РАДИО ФОКУС - СОФИЯ на Фокус-Нунти ООД.

По инициатива на СЕМ са открити 2 производства по чл. 125д, ал. 1, т. 2 от ЗРТ (заличаване на доставчик поради възникване на обстоятелствата по чл. 125а, ал. 4, т. 1 от ЗРТ – откриване на производство и/или обявяване в несъстоятелност) и са заличени съответно регистрациите на И Ви Уай Медиа ЕООД – в несъстоятелност за програми HOME ONE TV и HOME MALL TV, и на Розенфелд и Ко АД за програми ACTION+, CINEMA+, COMEDY+, ЕФ+, СПОРТ+ и ТВ+.

Постановен е 1 отказ за регистрация.

През 2023 г. във Втори раздел на Публичния регистър, воден от СЕМ, са вписани 2 чуждестранни програми: AMBIENCE TV и VNT/ VISIBLE AND INVISIBLE TV с доставчик Avant Garde International Media LLC, USA.

ВПИСВАНЕ НА УСЛУГИ ПО ЗАЯВКА

През 2023 г. в Четвърти раздел на Публичния регистър са вписани следните доставчици, предоставящи нелинейни медийни услуги:

- Нова Броудкастинг Груп ЕООД, услуга „видео по поръчка“

<https://play.nova.bg/allshows> и <https://play.nova.bg/podcasts>

- БТВ Медиа Груп ЕАД, услуги „видео по поръчка“ и „подкаст“

<https://btvplus.bg/>

<https://ladyzone.bg/video>

<https://businessnovinite.bg/podkast>

<https://btvnovinite.bg/tag/?tag=newsroom&o=date>

<https://btvsport.bg/za-sporta-bez-kliseta/>

<https://btvsport.bg/dvama-gameri-i-polovina/>

- Флаг Консулт ЕООД, услуга „видео по поръчка – онлайн новини“

<http://www.news24sofia.eu/>

- Спортал.бг АД, услуга „видео по поръчка“

<http://www.sportal.bg/video>

- Профит Медия Груп ЕООД, услуга „видео по поръчка“

<http://www.profit.bg/video>

- Хиксев ЕООД, услуга „видео по поръчка“

<http://www.bogari.bg/>

- Сдружение Про Веритас, услуга „видео по поръчка“

<https://zaistinata.com/>

- Арк - България ЕООД, услуга „видео по поръчка“

<https://novotopoznanie.bg/shows/>

- Издателска къща Марица ЕООД, услуга „подкаст“

<http://www.marica.bg/>

- ОФФ Медия АД, услуга „видео по поръчка“

<https://offnews.bg/>

- НИКАдвъртайзинг ЕООД, услуги „видео по поръчка“

<https://tribune.bg/bg/multimedia/>

<https://novsport.com/videos.html>

<https://financiatribune.bg/bg/>

<https://lifeonline.bg/bg/muzika>

<https://lifeonline.bg/bg/razcykai>

- Медиатор 2015 ЕООД, услуга „видео по поръчка“

<http://www.flagman.bg/>

- С-ФАКТОРБГ ЕООД, услуга „видео по поръчка“

<https://faktor.bg/>

- Фондация Алтернативи и Анализи, услуга „видео по поръчка“

<http://www.altanalyses.org/>

- Аресина ЕООД, услуга „видео по поръчка“

<http://www.aresina.bg/>

- Информационна агенция БЛИЦ ЕООД, услуга „видео по поръчка“

<https://blitz.bg/blitz-tv>

<https://blitz.bg/sport/vairal>

<https://blitz.bg/youtube>

<https://blitz.bg/podcast>

- Фондация Пигмалион, услуга „видео по поръчка“

<http://www.debati.bg/>

- Нью Медия Инфо ООД, услуга „видео по поръчка“

<https://botevgrad.news/>

- Сейф Нюз ЕООД, услуга „видео по поръчка“

<http://www.safenews.bg/>

- Информационна агенция Медиамол Инфо ООД, услуга „видео по поръчка“

<http://www.mediamall.info/>

- ОТТ България ЕООД, услуга „видео по поръчка (SVOD, TVOD)“

<https://sweet.tv/bg>

По изрично искане на доставчика 168 часа ЕООД е заличено вписването на 16 бр. нелинейни медийни услуги.

АДМИНИСТРАТИВНОНАКАЗАТЕЛНА ДЕЙНОСТ

През 2023 г. длъжностни лица на СЕМ са съставили 26 акта за установяване на административни нарушения.

Въз основа на образувани административнонаказателни производства, председателят на СЕМ е издал:

– 22 наказателни постановления, в т.ч. имуществени санкции за нарушения на следните разпоредби:

8 бр. за нарушения на чл. 17, ал. 2 във връзка с чл. 10, ал. 1, т. 6 от ЗРТ;

5 бр. за нарушения на чл. 17а, ал. 1 във връзка с Критериите по чл. 32, ал. 5 от ЗРТ;

3 бр. за нарушение на чл. 75, ал. 10 от ЗРТ;

2 бр. за нарушение на чл. 12, ал. 1 от ЗРТ;

2 бр. за нарушения на чл. 75, ал. 1 от ЗРТ;

1 бр. за нарушение на чл. 75, ал. 3 от ЗРТ;

1 бр. за нарушение на чл. 55, ал. 3 от Закона за здравето.

– 2 предупреждения по чл. 28 б. „а“ от ЗАНН;

– 2 резолюции за прекратяване на административнонаказателни производства.

От издадените 22 наказателни постановления: 19 са обжалвани и са образувани дела пред съответните съдилища, 3 не са обжалвани.

В изпълнение на разпоредбата на чл. 39, ал. 2 от ЗРТ са подготвени за публикуване на страницата на СЕМ издадените през периода наказателни постановления и влезлите в сила съдебни актове, като личните данни на физически лица, съдържащи се в тях, са заличени.

През отчетния период са постановени 22 съдебни решения, с които са приключени съдебни производства срещу наказателни постановления, издадени от председателя на СЕМ през 2020 г., 2021 г., 2022 г. и 2023 г. От тях съответно:

– потвърдени – 15 наказателни постановления;

– изменени (намален размер на санкцията) – 2 наказателни постановления;

– отменени – 5 наказателни постановления.

По потвърдените и необжалваните влезли в сила наказателни постановления, издадени от председателя на СЕМ, за отчетния период са изпратени уведомления до нарушителите за доброволно плащане на имуществената санкция, а неплатените доброволно задължения са изпратени за принудително събиране.

Към 31.12.2023 г. висящи са 26 съдебни дела по административнонаказателни производства.

ПРАВНА ДЕЙНОСТ

АДМИНИСТРАТИВНОПРАВНА ДЕЙНОСТ

Постановените през 2023 г. от СЕМ решения са 141. Срещу 2 от тях са подадени жалби и образувани дела пред Административен съд - София област. И двете жалби са срещу решения за класиране на кандидати в обявените от СЕМ конкурси за издаване на лицензия за

радиодейност: за гр. Монтана и за гр. Търговище. Впоследствие (през м. февруари 2024 г.) жалбата срещу решението за конкурса за гр. Търговище е оттеглена.

Обжалван е и 1 Акт за установяване на публично държавно вземане.

През отчетния период са приключили 2 административни дела, образувани срещу актове на СЕМ от предходни години.

С Решение № 2703/ 15.03.2023 г. Върховният административен съд оставя в сила Решение на Административен съд – София-град, с което е отхвърлена жалбата на член на Управителния съвет на Българското национално радио срещу *Решение на СЕМ № РД-05-47/ 13.05.2020 г. за установяване на конфликт на интереси*. Към момента на постановяване на крайното решение мандатът на члена на УС вече е изтекъл.

С Определение за оставяне без разглеждане поради липса на правен интерес приключи делото, образувано по жалба на гражданин срещу *Решение на СЕМ № РД-05-15/ 01.03.2022 г. за временно преустановяване разпространението на конкретни руски програми на територията на Република България*.

С определение за прекратяване на производството приключи и образуваното през 2023 г. от съда дело по иск по Закона за отговорността на държавата и общините за вреди от същия гражданин за обезщетение в размер на 1 000 000 лв. за вреди във връзка с ограниченото препредаване на руските телевизионни програми.

През 2023 г. са приключили производствата по 2 обжалвани Акта за установяване на публично държавно вземане, като и двата АУПДВ са потвърдени и влезли в сила.

Към 31.12.2023 г. висящи са 2 съдебни дела по административни производства.

ПРОЦЕСУАЛНО ПРЕДСТАВИТЕЛСТВО

През 2023 г. са насрочени и проведени 66 съдебни заседания по дела, образувани срещу актове на СЕМ или председателя на СЕМ, от тях 60 са по дела с административнонаказателен характер и 6 по административни дела.

КОДЕКС ЗА ПОВЕДЕНИЕ ЗА ЗАЩИТА НА ДЕЦАТА

На 1 февруари 2023 г. влезе в сила Кодексът за поведение относно мерките за оценка, означаване и ограничаване на достъпа до предавания, които са неблагоприятни или създават опасност от увреждане на физическото, психическото, нравственото и/или социалното развитие на децата.

Кодексът е разработен съвместно от Съвета за електронни медии, Асоциацията на българските радио- и телевизионни оператори, Българското национално радио и Българската национална телевизия, съгласно чл. 17а, ал. 3 от Закона за радиото и телевизията. Приет е от СЕМ с Решение № РД-05-7 от 12 януари 2023 г.

Кодексът замени приетите през 2011 г., изменени през 2017 г., Критерии за оценка на съдържание, което е неблагоприятно или създава опасност от увреждане на физическото, психическото, нравственото и/или социалното развитие на децата по отменената ал. 5 на чл. 32 ЗРТ и ежегодното сключване на Споразумение за защита на децата от съдържание, което е неблагоприятно или създава опасност от увреждане на тяхното физическо, психическо, нравствено и/или социално развитие по отменената ал. 6 на чл. 32 от ЗРТ.

Приетите мерки са съобразени с натрупаната добра практика; със спецификата и технологичното развитие на медийните услуги и услугите на платформи за споделяне на видеоклипове; с характера на линейните медийни услуги, нелинейните медийни услуги (услуги по заявка) и на услугите на платформи за споделяне на видеоклипове и спецификите на позиционирането, обозначаването на съдържанието и възможностите за достъп на деца в различните медийни услуги; с достъпната медийна среда; с различното ниво на физическо, психическо, нравствено и социално развитие на децата в различните възрастови групи в рамките на широкия диапазон от 0 до 18 години; с достигнатото ниво на медийна грамотност на аудиторията и потребителите на аудио-визуалните медийни услуги по заявка и на услугите на платформи за споделяне на видеоклипове.

Кодексът е форма на съвместно регулиране за защита на детската аудитория по смисъла на Закона за радиото и телевизията и Директивата за аудиовизуалните медийни услуги и не ограничава приложението на задължения по отношение закрилата на децата, уредени в Закона за закрила на детето и други нормативни актове. Той е задължителен за всички доставчици на медийни услуги, съгласно чл. 17а, ал. 5 от Закона за радиото и телевизията. Разпоредбите му относно услугите на платформите за споделяне на видеоклипове са задължителни за доставчиците на такива услуги.

ПРОМЕНИ В ЗАКОНА ЗА РАДИОТО И ТЕЛЕВИЗИЯТА ВЪВ ВРЪЗКА С ПРОМЕНЕТЕ В ЗАКОНА ЗА АВТОРСКОТО ПРАВО И СРОДНИТЕ МУ ПРАВА

С § 78 от ПЗР на Закона за изменение и допълнение на Закона за авторското право и сродните му права (обн., ДВ бр. 100/ 01.12.2023 г.) са променени и отделни разпоредби на Закона за радиото и телевизията.

ЗИД на ЗАПСИ има за основна цел да въведе разпоредбите на Директива 2019/789 на Европейския парламент и на Съвета от 17 април 2019 г. за установяване на правила във връзка с упражняването на авторското право и сродните му права, приложими за определени онлайн предавания на излъчващите организации и за препредаването на телевизионни и радиопрограми и за изменение на Директива 93/83/ЕИО на Съвета и на Директива 2019/790 на Европейския парламент и на Съвета от 17 април 2019 г. относно авторското право и сродните му права в цифровия единен пазар и за изменение на Директиви 96/9/ЕО и 2001/29/ЕО на Съвета.

В Закона за радиото и телевизията са направени следните изменения:

- в чл. 9, ал. 3 след думата „произведения“ е добавено „и сродни права върху други обекти на закрила“.

- в чл. 111, ал. 1, т. 9 след думата „произведения“ е добавено „и сродни права върху други обекти на закрила“.

- в чл. 125в:

а) в текста преди т. 1 след думата „разпространява“ е добавено „или препредава“, а след думата „разпространяваните“ е добавено „или препредавани“;

б) в т. 1 и 2 след думите „разпространение“ е добавено „или препредаване“.

- в § 1 от допълнителните разпоредби:

а) точка 1 е изменена така: „1. „Разпространение на програми“ е първоначалното предаване или излъчване, независимо от използваната технология, на радио- или телевизионна

програма, предназначена за приемане от слушатели или зрители, пряко или чрез посредничеството на друг оператор, различен от доставчика на медийни услуги, включително чрез пряко въвеждане по смисъла на Закона за авторското право и сродните му права. То включва и обмена на програми между оператори, за да бъдат приети от аудиторията, включително чрез пряко въвеждане. То не включва електронни съобщителни услуги за индивидуално ползване.“;

б) точка 17 е изменена така: „17. „Препредаване“ има значението, определено в Закона за авторското право и сродните му права.“.

Същевременно обаче законодателят не е съобразил и не е изменил и другите разпоредби, свързани с тези изменения (напр. чл. 32, ал. 1, т. 16, б. „г“; чл. 125к, ал. 2, т. 5; чл. 125к, ал. 6, т. 4, 5 и 6; чл. 126а, ал. 5, т. 2). Тук е мястото отново да се отбележи законовият дефицит, състоящ се в липса на санкция за нарушение на чл. 125в, т. 2 от ЗРТ - за разпространение или препредаване на произведенията, звукозаписите и записите на аудио-визуални произведения, включени в разпространяваните програми, без уредени права.

МЕЖДУВЕДОМСТВЕНА РАБОТНА ГРУПА КЪМ КОМИСИЯТА ЗА РЕГУЛИРАНЕ НА СЪОБЩЕНИЯТА ЗА ПОДГОТОВКА НА ЗИД НА ЗЕС

Със Заповед № РД-07-195 от 28 април 2023 г. на председателя на Комисията за регулиране на съобщенията, е сформирана междуведомствена работна група със задача да подготви проект на Закон за изменение и допълнение на Закона за електронните съобщения с цел изпълнение изискванията на Регламент (ЕС) 2022/2065 на Европейския парламент и на Съвета от 19 октомври 2022 година относно единния пазар на цифрови услуги и за изменение на Директива 2000/31/ЕО (Акт за цифровите услуги). В Работната група са включени представители на КРС, СЕМ, МИИ, МЕУ, МТС, МВР, КЗЛД, КЗП.

Независимо, че Регламент (ЕС) 2022/2065 е акт с пряко действие, директно приложим във всички държави членки, в българското законодателство е необходимо да се предприемат нормативни промени, за да бъдат определени компетентни органи и предвидени процедури за надзор на дейността, извършвана от доставчиците на посредническите услуги, за определяне изпълнението на задачите на Координатора на цифровите услуги, вкл. за налагането на санкции при нарушения или неизпълнение на предвидените в Регламента изисквания.

Проектът на ЗИД на ЗЕС:

- определя национален Координатор за цифровите услуги;
- разписва процедурите за изпълнение на предвидените в регламента задачи, за които координаторът отговаря;
- определя компетентните органи по чл. 49 от Регламент (ЕС) 2022/2065, които контролират изпълнението на задълженията по регламента при предоставянето на посреднически услуги на информационното общество;
- разписва правомощията на националните органи, тяхната компетентност за осъществяване на контрол над доставчиците на посреднически услуги за изпълнение на изискванията на регламента;
- въвежда механизми за налагане на определените в регламента санкции и глоби.

Съветът за електронни медии е определен в проекта за компетентен орган по чл. 49 от Регламент (ЕС) 2022/2065 при предоставянето на посреднически услуги на информационното

общество по смисъла на Регламента, които представляват *платформи за споделяне на видеоклипове*.

Проектът на ЗИД на ЗЕС е публикуван на Платформата за обществени консултации на 15.12.2023 г., като към датата на изготвяне на отчета все още не е внесен за обсъждане и приемане от Народното събрание.

ДЕЙНОСТИ ПО ЗАКОНА ЗА ДОСТЪП ДО ОБЩЕСТВЕНА ИНФОРМАЦИЯ (ЗДОИ)

Във връзка със задълженията на СЕМ за предоставяне на достъп до обществена информация като публичноправен субект по смисъла на чл. 3, ал. 2, т. 1 от Закона за достъп до обществена информация (ЗДОИ), през 2023 г. са обработени 9 броя заявления, от които по 6 броя е предоставен пълен достъп до исканата информация; по 1 заявление е предоставен частичен достъп до информация; 2 заявления са препратени на основание чл. 32, ал. 1 от ЗДОИ – когато органът не разполага с исканата информация, но има данни за нейното местонахождение. Няма заявления, оставени без разглеждане, няма и постановени откази за достъп до информация.

ДАНИ ЗА ДЕЛА НА ЕВРОПЕЙСКИТЕ ПРОИЗВЕДЕНИЯ В ЛИНЕЙНИ И НЕЛИНЕЙНИ МЕДИЙНИ УСЛУГИ

Във връзка с приложението на член 13, 16 и 17 от Директивата за аудиовизуални медийни услуги и чл. 19 и чл. 19а от Закона за радиото и телевизията, Съветът за електронни медии изготвя ежегодни справки за дела на европейските произведения в телевизионните програми с национален обхват и в аудио-визуалните нелинейни медийни услуги.

Информацията се събира от доставчиците чрез специално изготвени таблици, като през последните 2 години Съветът прави опити да получи тези данни по-детайлно в съответствие с диференцирането им в легалното определение по § 1, т. 7 от ДР на ЗРТ, както и отделно да бъде посочен дялът на българските произведения по смисъла на § 1, т. 6 от ДР на ЗРТ.

По отношение на предоставената по-долу статистика следва да се обърне внимание, че СЕМ не разполага с механизъм за верификация на данните, а обобщението е направено въз основа на посочените от доставчиците параметри.

ЛИНЕЙНИ МЕДИЙНИ УСЛУГИ

Събраните данни за 2023 г. обхващат 75 телевизионни програми, разпространявани от 47 доставчици.

Според събраната информация, квотата от 50 % за дела на европейските произведения (в т.ч. и българските произведения) в годишното програмно време се изпълнява при по-голямата част от тях – тя е средноаритметично 70,89 %. Квотата за независимите продуценти (фиксирана в ЗРТ на минимум 12 %) също е изпълнена на средна база, със средно аритметичен процент от 30,73 %.

От предоставените данни могат да бъдат изведени следните приблизителни дялове на европейските произведения в телевизионните програми:

ЕП (в т.ч. и български) 100 %: 24 програми

ЕП (в т.ч. и български) между 90 и 100 %: 7 програми
 ЕП (в т.ч. и български) между 80 и 90 %: 7 програми
 ЕП (в т.ч. и български) между 70 и 80 %: 10 програми
 ЕП (в т.ч. и български) между 60 и 70 %: 5 програми
 ЕП (в т.ч. и български) между 50 и 60 %: 4 програми
 ЕП (в т.ч. и български) под 50 %: 18 програми, от които 0 % - 1 бр.

НЕЛИНЕЙНИ МЕДИЙНИ УСЛУГИ

С изменението на Закона за радиото и телевизията в края на 2020 г. е въведена квота за европейски произведения и за нелинейните медийни услуги (30 % от каталозите), както и задължения за видимост на тези произведения. В чл. 19, ал. 3 и ал. 4 от ЗРТ се предвидени случаите, при които тези задължения не са приложими: за микропредприятия по смисъла на Препоръка на Комисията от 6 май 2003 г. относно дефиницията на микропредприятията, малките и средните предприятия (обнародвана под номер С(2003) 1422), както и по отношение на доставчици с аудиторен дял, който е по-малък от 1 на сто от общата аудитория на всички аудио-визуални медийни услуги по заявка, предлагани на територията на Република България, както и в случаите, когато задължението по чл. 19, ал. 1 от ЗРТ би било неприложимо на практика или необосновано поради естеството или темата на аудио-визуалните медийни услуги. Делът на европейските произведения в каталозите на медийните услуги по заявка се изчислява на осреднена годишна база и на база брой заглавия в каталога на услугата.

Вписаните към 01.01.2023 г. в Публичния регистър на СЕМ доставчици на нелинейни аудио-визуални медийни услуги, са 48. Голяма част от тях попадат в цитираните по-горе изключения, което е служебно известно на СЕМ от предходните години – практиката показва, че лицата, които не са декларирали изключение са 9 за 2022 г., 14 за 2021 г., 10 за 2020 г. и т.н.). Някои от доставчиците отново декларират този факт във връзка с новата кампания, а други заявяват, че през отчетния период не са предоставяли медийни услуги по заявка.

Информация за 2023 г. са предоставили 12 доставчици на нелинейни медийни услуги. От предоставените данни също се отчита сравнително висок процент на европейска продукция в съдържанието на каталозите им и спазване на изискуемите 30 %. Средният процент на европейската продукция за 2023 г. е 49,60 % (при 68,71 % през 2022 г., 67,28 % през 2021 г., 54 % през 2020 г. За 1/3 от услугите доставчиците са посочили наличието на специален раздел, достъпен на началната страница и възможност за търсене на европейски произведения от инструмента за търсене; почти всички доставчици използват европейски произведения в кампании на услугата (само 1 е отговорил, че не използва); средният процент произведения, които се рекламират в каталозите, е 29,50 %.

Година	Дял на европейски произведения, съгл. чл. 19а, ал. 1 от ЗРТ %	Дял на произведенията от независими продуценти, съгл. чл. 19а, ал. 2 от ЗРТ %	Дял на европейските произведения в каталозите на услугите по заявка, съгл. 19, ал. 1 от ЗРТ %
2023	70,89	30,73	49,60
2022	68,88	30,22	68,71
2021	65,17	29,35	67,28

ДОСТЪПНОСТ НА УСЛУГИТЕ НА ДОСТАВЧИЦИТЕ

С измененията в Закона за радиото и телевизията, в сила от 22.12.2020 г., бяха въведени задължения за доставчиците на медийни услуги за предприемане на действия, така че съдържанието в техните услуги постепенно да стане достъпно за хората с увредено зрение или слух. Средствата за постигането на достъпност на съдържанието на аудио-визуални медийни услуги включват, без да се ограничават до жестомимичен превод, субтитри за глухи и хора с увреден слух, субтитри с говор и звуково описание. Доставчиците на радиоуслуги предоставят чрез интернет, мобилни приложения или други технически средства, с които разполагат, програми и предавания, достъпни за хората с увредено зрение или слух.

Обществените доставчици на медийни услуги имат задължение да създават и предоставят за разпространение новинарски и актуално-публицистични телевизионни предавания в съответствие с технологичното развитие и икономическите си възможности по начин, че да бъдат достъпни за хората с увредено зрение или слух. Доставчиците на медийни услуги с национален обхват и наземно цифрово радиоразпръскване на телевизионни програми с политематичен или информационен програмен профил и среднодневен аудиторен дял над 20 на сто, както и телевизионните програми на БНТ, задължително следва да осигуряват в поне една от своите емисии новини в диапазона 19:00 – 23:30 ч. превод на български жестов език.

Българската национална телевизия осигурява достъпност чрез:

- Осигуряване на превод на жестов език от професионални преводачи на централната информационна емисия „По света и у нас“ в 20:00 ч. и на емисията в 18:00 ч.;
- Промяна на визията на централната новинарска емисия „По света и у нас“, за да бъде отделено по-голямо пространство на екран за жестомимичния преводач;
- В програма БНТ 1 се осигуряват и скролове по време на новинарски емисии;
- От ноември 2022 г. е въведен жестомимичен превод в публицистичното предаване „Още от деня“;
- Осигуряване на превод и на брифинги и пресконференции на важни институции по актуални въпроси, както и на извънредни предавания във връзка със значими социални събития;
- Осигуряване на жестов превод при преки предавания на религиозни служби;
- За периодите на предизборни кампании има осигурени преводачи на жестов език за глухите хора – за предизборни дебати и други форми на агитация;
- В програма БНТ 1 продължава да се реализира предаване за хора с увреден слух „Светът на жестовете“, веднъж седмично.
- В програма БНТ 2 жестов превод се осигурява в предаването „Знание.БГ“.
- БНТ осигурява непрекъснатост на въведената вече възможност „Бета БНТ субтитри“ - достъпна на интернет сайта, като с тази опция се включват субтитри в реално на преглежданото време – <http://tv.bnt.bg/>, като тези субтитри се включват за всички видове предавания.
- Българската национална телевизия осигурява на интернет сайта си опцията „Чуй Новините“ - програмата е на базата на електронен четец, който преобразува в аудио писмен текст, с женски глас. В началото гласовата интерпретация имаше проблеми с интонирането и с поставянето на правилните ударения, но това се подобрява с времето поради самообучаващия

се изкуствен интелект и е много важна част от подобряване на достъпа до информационно съдържание за незрящи хора: <https://bntnews.bg/listen>.

- БНТ въведе обновеното приложение BNT News, което дава възможност за аудио стрийм на програма БНТ1. Чрез него хората с нарушено зрение и тези, които са в движение, могат да слушат на живо ефира на БНТ1 или да го слушат във фонов режим, докато използват други програми на своите мобилни устройства. Полезната функционалност, развита на база изкуствен интелект, който чете новините вместо потребителите, им позволява да се информират, без да прекъсват останалите си дейности в ежедневието.

В усъвършенстваната версия на приложението BNT News – чрез функционалността „Моите новини“, потребителите могат да се абонират за нотификации за новини в избрани от тях рубрики, като персонализират броя и честотата на тяхното получаване. Всички важни известия вече са събрани на едно място и така потребителите могат да проследяват още по-лесно предпочитаните от тях теми, като ги достъпят в удобно за тях време. В мобилното приложение потребителите могат да се възползват и от иновативната технология „Чуй новините“.

Според информацията от БНТ целият творчески, информационен и технически ресурс на „По света и у нас“ генерира ексклузивно мултимедийно съдържание за сайта BNTNEWS.BG и мобилното приложение BNT News. Съдържанието се създава от екипа на „По света и у нас“, но 80 % от него е различно от ефирното. Освен проверени факти, новини в развитие и репортажи от горещи точки, сайтът BNTNEWS.BG и мобилното приложение BNT News осигуряват лайвстрийм от всички важни събития, специални дигитални проекти, истории и анализи.

BNTNEWS.BG и мобилното приложение BNT NEWS са достъпни 24/7 - информационният канал на Българската национална телевизия: <https://bntnews.bg/news/mobilnoto-ni-prilozhenie-bnt-news-e-s-nova-usavarshenstvana-versiya-1221772news.html>

Българското национално радио осигурява достъпност чрез:

БНР залага на развитието на своя интернет портал www.bnr.bg чрез въвеждане на технология за добавяне на субтитри към аудиосъдържанието. Въвеждат се допълнителни способности за достъпност, като вече са налични функционалности за някои статии и звукови файлове, например: <https://binar.bg/bnr-novini/>. Голяма част от аудиосъдържанието е налично и като текстови файлове на сайта на БНР, в различните поддиректории.

В края на 2021 г. БНР е придобила софтуер, който ще бъде в основата на изграждането на национален нюзрум. В средата на 2022 г. софтуерът е бил надграден с допълнителни възможности, сред които автоматично субтитриране на звукови файлове и автоматичен дублаж на текстове. Към момента се провеждат тестове на субтитрирането и дублажа, като от първата четвърт на 2023 г. тези функции са достъпни за информационните емисии и новините на сайта на БНР.

Българското национално радио представя новини на жестов език за хората с увреден слух, като обществената медия публикува на сайта www.bnr.bg и в социалните медии видео с новините от обедната емисия в 12.00 часа, всеки понеделник, сряда и петък. Инициативата е съвместна между БНР и дружеството Стрей шийп / Stray Sheep. Двама млади българи - Борис Бъндев и Александър Калинов, стоят зад кампанията за жестовия превод.

На интернет портала на БНР е достъпна функционалност за уголемяване на размера на шрифта на статиите, по желание на потребителя. Налице е и функционалност за подаване на сигнали чрез специален бутон „Поддай сигнал“ на заглавната страница, като с това се дава възможност на хора с увреждания да изпращат жалби, препоръки и въпроси, свързани с БНР и други институции.

БТВ Медиа Груп ЕАД има жестов преводач на централна емисия от 19:00 до 20:00 часа в политематичната програма БТВ.

Нова Броудкастинг Груп ЕООД има жестов преводач в късната информационна емисия на програма НОВА ТЕЛЕВИЗИЯ в 23:00 ч.

Съветът поддържа на интернет страницата си актуални данни за контакт със служител от администрацията, определен със заповед на председателя, на когото е възложено предоставяне на информация и получаване на жалби по въпросите, свързани с достъпността: <https://www.cem.bg/infobg/69>.

През 2023 г. член на Съвета за електронни медии и експерти от неговата администрация са включени в междуведомствена работна група към Министерството на икономиката и индустрията, имаща за задача да разработи първоначален проект на закон, с който да бъдат транспонирани в националното законодателство разпоредбите на Директива (ЕС) 2019/882 на Европейския парламент и на Съвета за изискванията за достъпност на продукти и услуги. В резултат на усилената работа на групата, на 15.12.2023 г. на Портала за обществени консултации на МС е публикуван Проект на Закон за изискванията за достъпност на продукти и услуги. В изготвения законопроект се предвижда Съветът за електронни медии да извършва контрол на съответствието на услугите за предоставяне на достъп до аудио-визуални медийни услуги, като същевременно се дава легално определение за понятието „услуги, предоставящи достъп до аудио-визуални медийни услуги“, водещо до извод, че на СЕМ ще се възложат нови компетентности, извън тези по надзор върху дейността на доставчиците за постепенно осигуряване на достъпност на програмите им. Законопроектът предвижда, че „услуги, предоставящи достъп до аудио-визуални медийни услуги“ са услуги, предоставяни чрез електронни съобщителни мрежи, които се използват за намиране, подбиране и получаване на информация и за разглеждане на аудио-визуални медийни услуги, както и всякакви предвидени функции – например субтитри за лица с глухота и лица с увреден слух, аудиоописание, аудио субтитри и превод на български жестов език, произтичащи от прилагането на мерки, които да направят услугите достъпни, както е посочено в чл. 8а от Закона за радиото и телевизията; и включва електронните програмни указатели.

В проекта е записано още, че с цел да се увеличи максимално очакваното им използване от хора с увреждания, предоставянето на услуги се осъществява, като се включват функции, практики, политики и процедури, както и промени в действието на услугите, с оглед удовлетворяване на потребностите на хората с увреждания и осигуряване на оперативна съвместимост с помощни технологии, услуги, предоставящи достъп до аудио-визуални медийни услуги:

аа) предоставят се електронни програмни указатели, които са достъпни за сетивата, функционално пригодни, разбираеми и надеждни и предоставят информация относно наличната достъпност;

бб) гарантира се, че компонентите на достъпността (услугите за достъп) на аудио-визуалните медийни услуги, например субтитри за лица с глухота и лица с увреден слух, аудио описание, аудио субтитри и превод на български жестов език, са предадени изцяло с подходящо качество за точно представяне и са синхронизирани със звук и видео, като позволяват потребителски контрол върху тяхното представяне и използване.

Към датата на изготвяне на отчета на СЕМ законопроектът все още не е внесен в Народното събрание за обсъждане и приемане.

МЕДИЙНА ГРАМОТНОСТ

Необходимостта от повишаване на медийната грамотност в обществото, още повече в условията на водещ се наблизко военен конфликт и използваните методи за манипулация и пропаганда, продължава да е от първостепенна важност и през 2023 година. Медийната грамотност играе критична роля в опазването на обществото от манипулация и дезинформация, като насърчава критичното мислене, способността за анализ на източници и различаване на истината от лъжата, поради което от съществено значение е да се насърчава обучението и образованието в тази област. Проблемът с дезинформацията става все по-актуален и предизвикателен за медийния сектор, като се изисква все по-голяма отговорност и филтриране на съдържанието. Все по-често се наблюдават т.нар. deepfake видеа, които будят сериозни притеснения по отношение на възможните отрицателни ефекти, предвид напредването на технологиите и трудното различаване на неистинското от истинското.

Зачестяват случаите на използване на известни лица от екрана в такъв тип видеа с цел подвеждане на аудиторията.

Отчитайки горните предизвикателства, през 2023 г. Съветът за електронни медии продължи да работи активно в сътрудничество с широк кръг заинтересовани страни, включително с Министерството на културата, Министерството на образованието и науката и с други органи на публичната власт, доставчици на медийни услуги, академични среди, организации на гражданското общество и потребители, съгласно изискванията на чл. 33а, ал. 3 от ЗРТ.

В началото на 2023 г. членовете на СЕМ се срещнаха с ръководителите на проекта за Българо-румънска обсерватория за дигитални медии – BROD. Целта на проекта е създаване на мултидисциплинарен и многостранен, мултинационален хъб за откриване, анализиране и борба с дезинформацията в България и Румъния. Членовете на СЕМ и представителите на проекта се съгласиха с необходимостта от съвместно сътрудничество в борбата с дезинформацията и фалшивите новини. Повече за събитието: <https://www.cem.bg/displaynewsbg/869>.

На 15 ноември Съветът за електронни медии организира кръгла маса на тема „Медийна грамотност“. Представителите на СЕМ, Министерството на културата, Министерството на образованието и науката, доставчици на медийни услуги, саморегулаторни органи, сдружения

на медии и на журналисти обсъдиха политиката и развитието на медийната грамотност в България. Информация за събитието и видео: <https://www.cem.bg/displaynewsbg/925>.

В Програмата за управление на Република България юни 2023 г. – декември 2024 г. на Министерския съвет (т. 13.2.26. Борбата с дезинформацията – приоритет предвид пряката ѝ и непосредствена значимост за националната сигурност) е заложено започване на работата по въвеждане на работещи механизми за борба с фалшивите и хибридните новини; механизъм, балансиращ между отговорността за публикувани фалшиви новини и необходимостта от защита на свободата на словото; забрана на насочването на европейски и бюджетни средства към медии, използвани за дезинформация. Компетентни институции: МК; СЕМ; БНР; БНТ; Асоциацията на българските радио и телевизионни оператори; Коалицията за медийна грамотност и др. Условия, при които мярката се смята за изпълнена: Подписан Меморандум за сътрудничество между основните институции и организации, ангажирани за изпълнение на мерките за медийна грамотност.

Съгласно разпоредбите на Закона за радиото и телевизията, министърът на културата инициира и ръководи дейността по изготвяне на политика за медийна грамотност. В изпълнение на горната мярка бе изработен Меморандум за партньорство между страните при провеждане на кампания за медийна грамотност, с цел постигане на широка информираност на гражданите по отношение на медийната регулация и саморегулация, правилата и принципите за добра журналистическа практика и етична журналистика съгласно Етичния кодекс на българските медии; правилата за почтена и правдива реклама по смисъла на Национални етични правила за реклама и търговска комуникация. Меморандумът беше подписан на 5 февруари тази година от министъра на културата, председателя на СЕМ, генералните директори на БНТ и БНР, председателя на Сдружение „Коалиция за медийна грамотност“ и изпълнителния директор на Асоциацията на българските радио- и телевизионни оператори – АБРО. Въз основа на подписания меморандум Съветът за електронни медии и Министерството на културата планират да изработят кампания за медийна грамотност, която ще обхване настоящата година. Целта на кампанията е повишаване осведомеността и ангажираността на българските граждани относно необходимостта от критичен поглед и информиран избор за медийното съдържание. Част от кампанията ще бъдат и информационни аудио- и/или аудиовизуални клипове, които по разбираем начин ще представят темата за медийната грамотност. Участниците в Меморандума ще съдействат за разпространението на клиповете, както и ще осигурят медийно време на експерти по темата, според възможностите на програмните си схеми.

В България през 2022 г. бе създадена Българска коалиция срещу дезинформацията, която да засили сътрудничеството на оперативното и експертно ниво между европейските институции, българските национални институции, проверителите на факти и медиите. Тя е създадена по инициатива на Представителството на Европейската комисия в България, СЕМ е поканен за участие с предложение за съвместно сътрудничество за борба с дезинформацията. Представители на СЕМ участват в организираните от Представителството и Коалицията кръгли маси и срещи с експерти, а също така се подава информация за дезинформационни наративи към колегите от Коалицията и фактчекърите.

През 2023 г. на сайта на Съвета е обособена отделна секция „Медийна грамотност“, като целта на СЕМ е постепенно да я развие и обогати с подходящи информации и материали.

МЕЖДУНАРОДНА ДЕЙНОСТ

ГРУПАТА НА ЕВРОПЕЙСКИТЕ РЕГУЛАТОРИ ЗА АУДИОВИЗУАЛНИ МЕДИЙНИ УСЛУГИ (ERGA):

Групата на европейските регулатори за аудиовизуални медийни услуги (ERGA) е консултативната група на Европейската комисия по отношение на прилагането на Директивата за аудиовизуални медийни услуги (ДАВМУ) и всички свързани аудиовизуални медийни въпроси. Тя обединява ръководители или представители на високо равнище на национални независими регулаторни органи (НРО) в областта на аудиовизуалните медийни услуги, за да съветва и подпомага Комисията в нейната работа, да гарантира прилагането на ДАВМУ, да улеснява сътрудничеството между регулаторните органи в ЕС, както и да даде възможност за обмен на опит и добри практики.

Чл. 41б от Закона за радиото и телевизията предвижда изрично, че Съветът за електронни медии участва чрез свои представители в дейността на Групата на европейските регулатори за аудио-визуални медийни услуги.

Основните теми, по които работи ERGA през 2023 г., съгласно приетата програма:

1. Последователно изпълнение и прилагане на европейската рамка за аудио-визуални услуги медийни услуги, със специален акцент върху трансграничните въпроси и процедури;
2. Подпомагане на Комисията по отношение на EMFA (Европейски акт за свободата на медиите), подготовка за бъдещото му прилагане и където е необходимо, принос за законодателния дебат с Европейския парламент и Комисията.
3. Подготовка за прилагането на DSA (Акта за цифровите услуги) и DMA (Акта за цифровите пазари);
4. Наблюдение и принос - когато е уместно - за приемането и прилагането на Регламента относно прозрачността и таргетирането на политическата реклама;
5. Подкрепа на Комисията за ефективно прилагане на укрепения Кодекс за поведение във връзка с дезинформацията и участие в дейностите на Постоянната работна група;
6. Актуализиране на Декларацията за целите на ERGA за периода след 2023 г.

За оптимизиране на дейността на ERGA по посочените по-горе приоритети през 2023 г. са групи създадени/ продължават дейността си *три подгрупи и две групи за действие*, където членовете обменят информация и взаимодействат по всички актуални въпроси, а на срещите на Контактния комитет се отчита напредъкът в работата на групите.

Подгрупа 1 „Последователно прилагане и изпълняване на рамката на ДАВМУ“

Обхватът на тази подгрупа през 2023 г. е свързан с консолидирането на дейността на ERGA по отношение на засиленото и по-ефективно прилагане на европейската правна рамка за аудиовизуални медийни услуги и събирането на доказателства, свързани с прилагането и потенциалното бъдещо развитие на тази рамка. Повече информация:

https://erga-online.eu/wp-content/uploads/2023/03/ERGA_SG1_2023_ToR_adopted.pdf

Подгрупа 2 „Завършване на регулаторната рамка на ЕС за медиите“

Правомощията на подгрупата за 2023 г. са да подкрепя Комисията и, когато е приложимо и уместно, да допринася за законодателния дебат с Европейския парламент и Съвета относно законодателството, което все още не се прилага, а именно EMFA. Това може да включва и

наблюдение на развитието на компетенциите и независимостта на НРО, както и на ресурсите, в светлината на развиващата се регулаторна рамка на ЕС, оказваща въздействие върху медийната сфера. Подгрупата работи в три основни направления: EMFA; DSA; други законодателни инициативи и компетенции на НРО. Повече информация:

https://erga-online.eu/wp-content/uploads/2023/03/ERGA_SG2_2023_ToR_adopted.pdf

Подгрупа 3 „Противодействие на дезинформацията и засилване на демокрацията в дигитална среда“

Подгрупата е продължение на дългосрочния фокус на ERGA върху предизвикателствата, които бързо променящата се информационна среда поставя пред медийния плурализъм. Работата на ПГЗ отразява амбицията на ERGA да играе активна роля в дискусиите относно бъдещата политика в областта на дезинформацията в ЕС и да се превърне в ключов участник в надзора на платформите при прилагането на засиления Кодекс за поведение във връзка с дезинформацията. Повече информация:

https://erga-online.eu/wp-content/uploads/2023/03/ERGA_SG3_2023_ToR_adopted.pdf

Група за действие 1 „Вътрешни процедури“

ГД1 основава работата си на опита от предходните години, на конкретните предложения, направени през 2022 г., на текущото и потенциалното бъдещо развитие, като изготвя конкретни предложения за изменения на действащия процедурен правилник. Доколкото е възможно, ГД1 следваше да определи и потенциалните елементи за процедурния правилник на бъдещия Съвет за медийни услуги, предвиден в EMFA. Повече информация:

https://erga-online.eu/wp-content/uploads/2023/03/ERGA_AG1_2023_ToR_adopted.pdf

Група за действие 2 на ERGA „Медийна грамотност“

Въз основа на работата на Групата за действие на ERGA по въпросите на медийната грамотност от 2021 г. и на неформалната група за връзка през 2022 г., Групата за действие на ERGA по въпросите на медийната грамотност продължи през 2023 г. да обменя най-добри практики, свързани с националните инструменти/ мерки, използвани от НРО за насърчаване или развитие на медийната грамотност. Групата също така продължава диалога с работната група на ЕПРА за медийна и информационна грамотност (EMIL), за да се избегне дублиране на дейности и да се насърчат синергиите в областта на медийната грамотност. Повече информация:

https://erga-online.eu/wp-content/uploads/2023/03/ERGA_AG2_2023_ToR_adopted.pdf

През 2023 г. ERGA публикува следните [доклади и становища](#):

- Позиция относно Регламента за прозрачността и насочеността на политическата реклама (март 2023 г.);
- Предложения за изменения на EMFA за членове 7-16 (февруари 2023 г.), членове 17-18 (април 2023 г.) и член 23 (май 2023 г.);
- Доклад на ERGA SG3 относно първата година от прилагането на Засиления кодекс на практиките в областта на дезинформацията (юни 2023 г.);
- Изявление относно продължаващите тристранни преговори по Регламента относно прозрачността и насочеността на политическата реклама (юни 2023 г.);
- Изявление “ERGA приветства напредъка на съзаконодателите и потвърждава своите приоритети за засилена EMFA” (юни 2023 г.);

- Препоръки за триалозите по ЕМФА (октомври 2023 г.);
- Доклад за медийната грамотност през 2023 г. - Опитът от докладването в съответствие с член 33а, параграф 2 от ДАВМУ (декември 2023 г.);
- Доклад относно прилагането на Меморандума за разбирателство ERGA през 2023 г.;
- Доклад относно транспонирането и прилагането на член 13, параграф 1 (Популяризиране на европейски произведения) и член 13, параграф 2 (Финансово участие в производството на европейски произведения от доставчици на медийни услуги, установени в друга държава членка);
- Доклад: Извличане на поуки от практическия опит на НРО при регулирането на влогъри;
- Доклад: Практическо приложение и бъдеще на трансграничното прилагане на медийното право;
- ERGA SG1: Последователно изпълнение и прилагане на Европейската рамка за аудиовизуални медийни услуги (декември 2023 г.).

През 2023 г. представители на СЕМ взеха участие и в проведените [19-то](#) и [20-то](#) Пленарни заседания на ERGA.

На интернет страницата на Съвета е обособена отделна секция [ERGA](#), в която се публикуват с превод на български език всички приети от ERGA документи – позиции, прессъобщения, декларации.

През 2023 г. членове на СЕМ и експерти от администрацията се включиха (присъствено и/или онлайн) и във всички срещи на работните групи, както и в срещите на Контактния комитет:

- 13.02.2023 г. – среща на Подгрупа 1;
 - 14.02.2023 г. – среща на Подгрупа 2;
 - 20.02.2023 г. – среща на Подгрупа 3;
 - 04.04.2023 г. – среща на Подгрупа 1;
 - 04.05.2023 г. – среща на Подгрупа 3;
 - 11.05.2023 г. – среща на Подгрупа 2;
 - 15.05.2023 г. – работен семинар на Подгрупа 3 на тема мониторинг на укрепления
- Практически кодекс във връзка дезинформацията;
- 07-08.06.2023 г. – среща на Контактния комитет на ERGA;
 - 29.06.2023 г. – 19-то Пленарно заседание на ERGA;
 - 13.07.2023 г. – среща на Група за действие 1;
 - 19.09.2023 г. – работен семинар на ERGA, посветен на подготовката на Кодекса за онлайн безопасност;
 - 21.09.2023 г. – среща на Група за действие 1;
 - 25.09.2023 г. – среща на Подгрупа 2;
 - 28.09.2023 г. – среща на Група за действие 2;
 - 03.10.2023 г. – среща на Подгрупа 3;
 - 11.10.2023 г. – работен семинар на Група за действие 2;
 - 12.10.2023 г. – среща на Подгрупа 1;
 - 07.11.2023 г. – среща на Група за действие 1;

09.11.2023 г. - Събитие на заинтересованите страни, организирано от Подгрупа 3, посветено на структурните показатели, съгласно Кодекса за поведение във връзка с дезинформацията;

17.11.2023 г. – среща на Група за действие 2;

23.11.2023 г. – среща на Контактния комитет;

14.12.2023 г. – 20-то Пленарно заседание на Пленарно заседание на ERGA.

ЕВРОПЕЙСКАТА ПЛАТФОРМА НА РЕГУЛАТОРНИТЕ ОРГАНИ (EPRA)

EPRA е организация с нестопанска цел, създадена през 1995 г. в отговор на необходимостта от засилено сътрудничество между европейските регулаторни органи. Със своя дългогодишен опит и стабилна мрежа от контакти на работно ниво, EPRA е най-старата и най-голямата мрежа от регулатори и е подходяща среда за обмен на информация и добри практики между регулаторите в Европа. 56 регулаторни органи от 47 страни са членове на EPRA. Европейската комисия, Съветът на Европа, Европейската аудиовизуална обсерватория и Службата на представителя на ОССЕ за свободата на медиите са постоянни наблюдатели на Платформата. EPRA има неформален характер, за да насърчи откровен и открит обмен на мнения по въпроси, свързани с прилагането на медийната регулация. Уставът ѝ изрично забранява приемането на общи позиции или декларации. EPRA провежда две общи срещи годишно по покана на регулаторен орган, член на организацията. Свиква онлайн работни групи по приоритетни теми.

[Работната програма на EPRA за 2023 г.](#) включваше следните теми:

1. Медии и информация в полза на обществото – тази тема привлича вниманието към съществената роля на независимите медии да създават и разпространяват съдържание с високи журналистически стандарти. Свободата да се търси, разпространява и получава информация (чл. 10 от ЕКПЧ) е предпоставка за здравословно гражданско пространство и по този начин медиите действат в интерес на обществото.

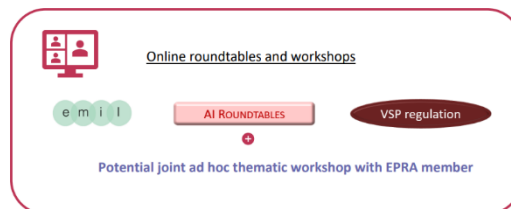
2. Бъдещето на доставката на съдържание и последиците за НРО – дали традиционните регулаторни подходи, методологиите и вътрешните работни процеси на НРО са подходящи за целта в онлайн среда. Медийният пейзаж се променя бързо. Една от основните тенденции е забележителното увеличаване на излъчваното съдържание по интернет, било директно чрез отворена мрежа (Over-the-top) затворено, управлявано мрежа със собствено оборудване (телевизия с интернет протокол). Тъй като методът на разпространение се насочва към интернет (за разлика от излъчването на телевизионни, кабелни или сателитни сигнали), лицензионната рамка може да отпадне, което ще доведе до въпроси за бъдещето на регулирането на съдържанието (как ще бъде защитена аудиторията; как ще се разпространява телевизионното и радиосъдържание в бъдеще; как ще

трябва да се развие рамката за лицензиране и необходимо ли е да се преосмисли; какви алтернативни/ допълнителни инструменти са на разположение на регулаторите).

По време на консултациите членовете на EPRA изразиха широка подкрепа за продължаването на трите съществуващите групи:

- Работната група на EPRA за медийна и информационна грамотност („EMIL“)
- Кръгли маси за изкуствения интелект и регулаторите („AI & Regulators Roundtables“)
- Семинари за платформите за споделяне на видеоклипове и регулиране („VSP & Regulation“)

Събития на EPRA през 2023 г., в които СЕМ взе участие:

- 31.05.-02.06.2023 г. – 57-мо Пленарно заседание на EPRA;
- 12.07.2023 г. – 11-та среща на EMIL;
- 13.07.2023 г. – 8-ма среща на AI & Regulators Roundtables;
- 18.09.2023 г. – 12-та среща на EMIL;
- 22.09.2023 г. – 9-та среща на AI & Regulators Roundtables;
- 18-20.10.2023 г. – 58-мо Пленарно заседание на EPRA;
- 30.11.2023 г. – 13-та среща на EMIL;
- 08.12.2023 г. – 10-та среща на AI & Regulators Roundtables.

ДРУГА ИНФОРМАЦИЯ ВЪВ ВРЪЗКА С МЕЖДУНАРОДНАТА ДЕЙНОСТ НА СЕМ

Съветът за електронни медии е в тясно сътрудничество с Министерство на външните работи и с Министерство на правосъдието при изготвяне на националните доклади, свързани с основните универсални международни договори на ООН в областта на правата на човека и по най-важните Конвенции, приети в рамките на Съвета на Европа и ОССЕ, както и при изготвяне на годишните доклади на Европейската комисия за върховенството на закона.

С решение на Министерски съвет от 2013 г. СЕМ е член на Националния координационен механизъм по правата на човека (НКМПЧ) към МВнР, като резултат от необходимостта за предприемане на конкретни стъпки към подобряване на координацията между държавните органи и независимите институции, занимаващи се с различни аспекти на правата на човека. Основните приоритетни области в неговата дейност са насочени към разпределяне между държавните органи и институции изпълнението на задълженията, свързани с постоянния диалог и периодичните национални доклади пред международните контролни и мониторингови механизми по правата на човека, върховенството на закона, правата на децата, правата на малцинствата, а от скоро тук е включен и Националният план за действие за борба с антисемитизма за периода 2023 г. – 2027 г.

С Постановление на Министерския съвет № 240/ 24.09.2019 г. е създаден Национален координационен механизъм за върховенство на правото и на Съвет за неговото прилагане. Националният координационен механизъм има за цел запазване на постигнатия напредък, продължаване на наблюдението на национално ниво и докладване пред обществеността по следните области: 1. Върховенство на закона; 2. Съдебна реформа; 3. Борбата с корупцията по

високите етажи на властта и в по-общ план; 4. Борбата с организираната престъпност; 5. *Медиен плурализъм и свобода на медиите*; 6. Други институционални въпроси, свързани с принципите на взаимозависимост и взаимоограничаване.

Със Заповед от 14.08.2023 г. на министъра на правосъдието и представляващия Висшия съдебен съвет (съпредседатели на Съвет по прилагане на НКМВП), е определен състав на експертна работна група за медийна среда и достъп до информация към Съвета за прилагане на Националния координационен механизъм за върховенството на правото, като от страна на СЕМ в нея са включени член на СЕМ и експерт от администрацията. Работната група е сформирана със задача да прави обсъждания, анализи и предложения, свързани със свободата и плурализма на медиите, защитата на журналистите и достъпа до информация.

С Постановление № 85 на МС от 17.04.2007 г. за координация по въпросите на Европейския съюз, към Министерство на културата е създадена Работна група № 18 „Политика в областта на културата и аудиовизията“. В състава на работната група са включени и представители на СЕМ. Съставът на работната група е актуализиран през 2023 г.

Участие на представители на СЕМ в международни събития или събития в България с международен характер:

24.01.2023 г. – Уеб семинар, предназначен да подпомогне държавите членки за осигуряване прилагането на Регламент (ЕС) 2022/2065 относно Единния пазар на цифровите услуги, организиран от Европейската комисия;

26.01.2023 г. – Кръгла маса във връзка с прилагането на укрепения Кодекс във връзка с дезинформацията, Институт GATE към СУ, Проект Bulgarian-Romanian Observatory of Digital Media;

13.02.2023 г. – Виртуална среща с представители на Европейската комисия във връзка с подготовката на Доклада за върховенството на закона през 2023 г.;

24.02.2023 г. – Десето заседание на Националния координационен механизъм по правата на човека (МВНР);

17.03.2023 г. и 26.04.2023 г. – Работни срещи в МВНР, дирекция ОВПШЕС, във връзка с подготовката на двустранна среща с Европейската комисия на 2 и 3 май относно прилагане на санкциите на ЕС спрямо Русия и Беларус; участие онлайн на 02.05.2023 г. в срещата;

12.04.2023 г. – заседание на експертна работна група, създадена по силата на решение на НКМПЧ за актуализиране на действащата нормативна база (МВНР);

26.04.2023 г. – участие на председателя на СЕМ в международна конференция, организирана от Европейския парламент за обсъждане на предложения от Европейската комисия Европейски акт за свободата на медиите (EMFA) (Брюксел);

05.06.2023 г. – Работна среща в МВНР по проект на Национален план за действие за борба с антисемитизма 2023-2027;

08.06.-09.06.2023 г. – член на СЕМ и експерт от администрацията участва в организирано от Европейския съюз и Съвета на Европа събитие по проект „Равенство и свобода от дискриминация на ромите“ (EQUIROM) в Брюксел;

17.07.2023 г. – Заключителна пресконференция по проект Стратегическо сътрудничество между България и Норвегия в подкрепа на международния ангажимент на България за борба с антисемитизма и опазване на еврейското наследство, организирана от Дипломатическия институт към министъра на външните работи;

08.09.2023 г. – Видеоконферентно заседание на Експертната работна група към ЕК по прилагането на ограничителните мерки на ЕС и въпросите на извънтериториалността (МВнР);

18.10.2023 г. – XI-то заседание на Националния координационен механизъм по правата на човека (МВнР);

25.10.2023 г. – Работна експертна среща за подготовка на оценъчното посещение в периода 13-17 ноември 2023 г. на Консултативния комитет към Рамковата конвенция за защита на националните малцинства в РБ, в рамките на Петия цикъл на наблюдение (МВнР);

27.10.2023 г. - Дискусия с членовете на Българската коалиция срещу дезинформация (Представителство на ЕК в България);

07.-08.11.2023 г. – член на СЕМ участва в Кръгла маса с медийните регулатори по програма „Равенство и свобода от дискриминация за ромите“ (EQUIROMA) (Страсбург);

16.11.2023 г. - Второ издание на Деня на изследванията на ARCOM (онлайн);

17.11.2023 г. – Член на СЕМ и експерт от администрацията се включиха в Официална среща на властите с делегацията на Консултативния комитет към Рамковата конвенция за защита на националните малцинства (МВнР);

24.11.2023 г. – Работна среща в МВнР във връзка с подготовката на XXIII, XXIV и XXV консолидиран доклад по Конвенцията за премахване на всички форми на расова дискриминация в периода 28-29.11.2023 г. на сесията на ООН в Женева + участие онлайн на експерт на СЕМ на посочените дати;

05.12.2023 г. – участие в затворен семинар „Видимост на аудиовизуалното съдържание и услуги“, организира от Европейската аудиовизуална обсерватория (Страсбург);

15.12.2023 г. – онлайн конференция за медийна грамотност (EPRA-EDMO).

ФИНАНСОВА СТАБИЛНОСТ НА СЕМ

Съветът за електронни медии поддържа и през този отчетен период (в условия на недостатъчно финансиране) финансова стабилност, реализирана чрез оптимално планиране и управление на финансовите ресурси, анализ и контрол по отношение на тяхното икономично, ефикасно и ефективно разходване в съответствие с действащите правила и норми.

В областта на плановата дейност през периода е разработена тригодишната бюджетна прогноза за периода 2024-2026 г., като при плановите показатели се отчитат всички външни и вътрешни фактори, даващи отражение при изпълнението на бюджета. В счетоводната дейност през отчетния период усилията са насочени към осигуряване на ярна и надеждна информация за финансовото и имуществено състояние на Съвета. Така на практика се реализира основната функция на счетоводната отчетност, която се състои в осигуряване на информационна база, върху която се градят управленските решения. Доказателство за правилната финансова и счетоводна политика е извършеният от Сметна палата одит на годишния финансов отчет на СЕМ за 2022 г. и връченото становище, че финансовият отчет дава ярна и честна представа за финансовото състояние и имуществото на Съвета за електронни медии към 31 декември 2022 година, в съответствие с приложимата обща рамка за финансово отчитане.

ОТЧЕТ ЗА КАСОВОТО ИЗПЪЛНЕНИЕ НА БЮДЖЕТА НА СЪВЕТА ЗА ЕЛЕКТРОННИ МЕДИИ КЪМ 31.12.2023 Г.

Със Закона за държавния бюджет на Република България за 2023 г. (чл. 38, ал. 1) е определено бюджетно взаимоотношение на Съвета за електронни медии с централния бюджет в размер на 3 043 800 лв.

Изменение на бюджетното взаимоотношение с централния бюджет:

На основание чл. 109, ал. 5 от Закона за публичните финанси и чл. 12 от Постановление № 118 на Министерски съвет от 31 август 2023 г. са одобрени допълнителни разходи в размер на 45 000 лв. по бюджета на Съвета за електронни медии за подготовка и произвеждането на изборите за народни представители на 02 април 2023 г., което увеличава максималния размер на ангажиментите за разходи в размер на 23 900 лв.

На основание чл. 109, ал. 5 от Закона за публичните финанси и чл. 11 от Постановление № 128 на Министерски съвет от 31 август 2023 г. са одобрени допълнителни разходи в размер на 35 000 лв. по бюджета на Съвета за електронни медии за подготовка и произвеждането на изборите за първи и втори тур на изборите за общински съветници и за кметове през 2023 г., което увеличава максималния размер на ангажиментите за разходи в размер на 25 000 лв.

За отчетения период са направени и вътрешно компенсирани корекции между отделните параграфи и подпараграфи с оглед актуализиране на плановите показатели на бюджета.

ИЗПЪЛНЕНИЕ НА БЮДЖЕТНАТА СМЕТКА

ПРИХОДИ

За 2023 г. по бюджета на Съвета за електронни медии са одобрени собствени приходи – държавни такси в размер на 1 200 000 лв.

За отчетния период реализираните приходи са 1 010 286 лв., което представлява 84,19 % изпълнение от одобреното.

Собствените приходи включват:

	лева
такси за административни и други услуги и дейности	839 305
глоби, санкции и неустойки	163 380
други приходи	7 601

За отчетения период най-висок процент изпълнение на собствените приходи спрямо заложените годишни параметри са отчетени от „такси за административни и други услуги и дейности” в размер на 839 305 лв. и представляват 83,08 % от общите приходи и 69,94 % от одобрените приходи по бюджет. Отчетените приходи от имуществени санкции са в размер на 163 380 лв. и представляват 16,17 % от общите приходи. Отчетените други приходи са в размер на 7601 лв. и включват застрахователно обезщетение (181 лв.) и приходи от продажба на конкурсни книжа (7420 лв.)

Приходите от такси по ТПРТД включват:

	лева
проверка на редовността на документите	5 700
годишна такса за радиодейност	259 673
годишна такса за телевизионна дейност	515 632
такси за извършване на промени в условията на издадената лицензия или в регистрираните обстоятелства, за удължаване на срока на лицензията	42 850
първоначална лицензионна такса за осъществяване на радиодейност	3 000
първоначална регистрационна такса за осъществяване на телевизионна дейност	11 250
издаване на удостоверения за вписване в публичния регистър	1 200

Приходите от годишни лицензионни и регистрационни такси за надзор по спазването на условията за радио- и телевизионна дейност са разпределени по години, както следва:

лева			
година	радиооператори	телевизионни оператори	ОБЩО
2014	-	4 500	4 500
2015	-	609	609
2020	2 043	5 956	7 999
2021	4 000	10 000	14 000
2022	45 523	150 766	196 289
2023	208 107	347 851	555 958
ОБЩО:	259 673	515 632	

Във връзка с предприети действия, свързани с изпълнение на Вътрешните правила за установяване на публични държавни вземания през 2023 г., са изпратени 64 уведомления за дължими такси за 2022 г. на обща стойност 247 160 лв., в т. ч. на 44 телевизионни оператори и 20 радиооператори. В резултат са получени суми в размер на 98 174 лв. Издадени са 30 броя Акт за установяване на публични държавни вземания на обща стойност 171 660 лв. В резултат са получени суми в размер на 32 870 лв. Издадени са 18 бр. покани на обща стойност 107 602 лв. В резултат на което са получени суми в размер на 8 570 лв.

РАЗХОДИ

За отчетния период Съветът за електронни медии в осъществяване на своята дейност е изразходвал 2 880 911 лв., при годишен план 3 123 800 лв. Изпълнението спрямо уточнения годишен план е 92,22 %.

Процентното изпълнение на разходите спрямо плана към 31.12.2023 г. е следното:

лева

Разходни показатели	Уточнен план 2023 г.	Отчет към 31.12.2023 г.	% изпълнение план 2023 г.
1. Заплати и възнаграждения по труд. и служебни правоотношения	1 804 400	1 777 698	98,52
2. Други възнаграждения и плащания на персонала	47 000	44 946	95,63
3. Задължителни осигурителни вноски	383 100	369 959	96,57
4. Издръжка	735 900	578 312	78,59
4.1. Медикаменти	200	199	99,50
4.2. Материали	200 000	192 697	96,35
4.3. Вода, горива и енергия	150 000	74 703	49,80
4.4. Разходи за външни услуги	310 700	252 974	81,42
4.5. Текущ ремонт	20 000	14 895	74,48
4.6. Командировки в страната	5 000	2 165	43,30
4.7. Командировки в чужбина	40 000	32 346	80,87
4.8. Разходи за застраховки	10 000	8 333	83,33
5. Платени данъци, такси и административни санкции	6 000	3 895	64,92
6. Разходи за членски внос	7 400	7 041	95,15
7. Придобиване на ДМА	120 000	79 078	65,90
8. Придобиване на НДА	20 000	19 982	99,91
ОБЩО РАЗХОДИ	3 123 800	2 880 911	92,22

ТРАНСФЕРИ

За отчетния период трансферите за поети осигурителни вноски и данъци са в размер на 592 965 лв.

НАЧИСЛЕНИ ЗАДЪЛЖЕНИЯ И ПОЕТИ АНГАЖИМЕНТИ

Съгласно Закона за държавния бюджет на Република България за 2023 г. максималният размер на ангажиментите за разходи, които могат да бъдат поети през 2023 г. и максималният размер на новите задължения за разходи, които могат да бъдат натрупани през 2023 г. са утвърдени в размер на 883 300 лв.

ОТЧЕТ ЗА СМЕТКИ ЗА ЧУЖДИ СРЕДСТВА

В Отчета за сметки за чужди средства по §§ 93-10 чужди средства от други лица е отразена парична гаранция по договори в размер на 64 269 лв. и съответно по §§ 95-07 наличност в лева по сметки в края на периода.

ДЕЙНОСТИ В ОБЛАСТТА НА ЧОВЕШКИТЕ РЕСУРСИ

Основната цел в дейностите в областта на човешките ресурси е осигуряване на качествено и ефективно управление на служителите в администрацията чрез правилно планиране на работата, оценка на изпълнението, насърчаване на служителите към развитие и стремеж към иновативност.

Структурата, дейността и организацията на СЕМ се определят в Правилника за устройството и дейността на Съвета за електронни медии и администрацията към него. През 2023 г. числеността на персонала е 66 щатни бройки, в т. ч. 5 членове на Съвета за електронни медии, избрани и назначени съгласно Закона за радиото и телевизията и 61 щатни бройки административно-технически персонал, разпределен в три дирекции и двама служители на пряко подчинение на председателя. Дейността на администрацията на Съвета за електронни медии се осъществява от държавни служители и от лица, работещи по трудови правоотношения, като за служителите по трудово правоотношение се прилага чл. 107а от Кодекса на труда.

Към 31.12.2023 г. заетите бройки са 55, в т.ч. петима членове на СЕМ и 50 служители - административно-технически персонал. Свободните работни места в края на годината са дванадесет.

В съответствие със спецификата на дейността на Съвета за електронни медии, най-голям е броят на служителите с образование в областта на хуманитарните и социални науки.

Кадровото осигуряване в администрацията се решава чрез набиране на кандидати по обяви и чрез провеждане на конкурсни процедури. През 2023 г. са организирани и проведени 6 конкурсни процедури по Закона за държавния служител, в резултат на които са назначени 5 служители.

През 2023 г. не са актуализирани възнагражденията на служителите в администрацията на Съвета. През годината, въз основа на оценки на структурните звена и на отделните служители са изплащани допълнителни възнаграждения за постигнати резултати, съгласно Наредбата за заплатите на служителите в държавната администрация и утвърдените вътрешни правила за работна заплата.

През 2023 г., с цел повишаване професионалната квалификация, служителите от администрацията на СЕМ са участвали в различни обучения. Седем служители са участвали в обучения в областта на информационните системи и дигитални умения, един и преминал обучение, свързано с финансовото и стопанско управление. Четирима са взели участие в обучения, свързани с правните аспекти на административната дейност, а трима в областта на управление на администрацията.

Успешно е осъществена и останалата текуща дейност в областта на човешките ресурси.

С цел безпроблемно функциониране и подобряване на условията на труд в Съвета за електронни медии непрекъснато се осъществяват дейности по безопасни и здравословни

условия на труд. Извършена е оценка на риска на работните места, анализ на заболяемостта, както и годишни профилактични прегледи на служителите.

ДЕЙНОСТИ ПО АДМИНИСТРАТИВНО ОБСЛУЖВАНЕ

Регистрирането и управлението на входящата, изходящата кореспонденция и на вътрешните документи се осъществява според правилата на утвърдената Инструкция за деловодната дейност и документооборот в Съвета за електронни медии. Върху изпълнението на задачите се осъществява постоянен оперативен контрол чрез Автоматизирана информационна система „Документооборот“. През периода в деловодството са регистрирани и обработени общо документи - 4787 бр., от които входяща кореспонденция е 2620 бр., а изходяща кореспонденция - 2167 бр.

Дейността по оформяне и поддържане на учрежденския архив се извършва в съответствие с архивното законодателство и вътрешните правила.

През отчетния период е съставен Акт за унищожаване на неценни документи с изтекъл срок на съхранение за периода 2001 - 2017 г. и работен опис на ценните общоадминистративни документи за същия период. Извършена е полистна експертиза на ценността на документите, общоадминистративни и специализирани, систематизация на документите от масово-типов характер, неподлежащи на запазване, с изтекли срокове на съхранение, по вид и хронология. При направената експертиза са отделени в работен опис документи за запазване, съставна част от Националния архивен фонд, които ще бъдат предадени в Централния държавен архив (ЦДА) след изтичане на сроковете им. Архивните документи с изтекъл срок на съхранение без научно-справочно и историческо значение и без практическо приложение са унищожени по специален ред в двумесечен срок от датата на завеждането на акта в ЦДА, при гарантиране защитата на личните данни, съгласно ЗЗЛД. Приети за архивиране са 84 папки с входяща и изходяща кореспонденция за 2022 г., разпределени 251 писма и обратни разписки в архивните папки.

През изминалия период членове на Съвета за електронни медии и експерти са участвали освен в събития, посочени по-горе като част от международната дейност, и в конференции, дискусии, кръгли маси и уеб семинари, в т.ч.:

17.01.2023 г. Кръгла маса „Влияние на дезинформацията в условията на геополитически кризи“ (НС: ПГ на ДБ);

28.01.2023 г. Конференция по повод на завършването на проекта „Интегрален подход за развитие на медийната грамотност на учениците“ (Коалиция за медийна грамотност);

13.03.2023 г. Среща с министъра на информацията и на директора на Националната новинарска агенция на Ливан (МВНР)

16.03.2023 г. Работна среща с представителите на мисията на Организацията за сигурност и сътрудничество в Европа (ОССЕ) във връзка с медийното отразяване на кампанията за предсрочни парламентарни избори на 02.04.2023 г. (СДИПЧ)

04.04.2023 г. Конференция „Замъгляване на истината – дезинформация в Югоизточна Европа“ (Фондация Конрад Аденауер, Софийски форум за сигурност, АЕЖ);

12.06.2023 г. Форум на Икономическия и социален съвет в сътрудничество с Европейския икономически и социален комитет, посветен на темата за дезинформацията (Икономически и социален съвет);

28.06.2023 г. Семинар на тема „Интегриран подход за противодействие на хибридните заплахи в България“ (Център за изследване на демокрацията);

Среща със стипендианти на Медийната програма за Югоизточна Европа на фондация „Конрад Аденауер“;

02-03.11.2023 г. Научна конференция, посветена на основните насоки на работата по проекта към ЮНЕСКО на тема „Медийна и информационна грамотност и културни политики за устойчиво развитие“ (УНСС);

07-08.11.2023 г. Седма годишна конференция на телевизионната индустрия в България (АДТП);

14.11.2023 г. Кръгла маса на тема „Устойчиво финансиране на българската култура“ (НС – ККМ);

05.12.2023 г. Дискусионен панел на тема „Изкуствен интелект. Творчество. Авторско право.“ (НС – ККМ/ БАМП).

Администрацията подпомага провеждането на заседанията на Съвета за електронни медии (изготвени са 36 протокола), организирането и провеждането на работни срещи, и публични прояви. През 2023 г., Съветът отвори врати за първи път за всички, които се интересуват от неговите функции, от особеностите и предизвикателствата в работата на регулатора, както и от възможностите на системата за специализиран мониторинг.

През 2023 г. Съветът не веднъж се ангажира с позиции по въпроси, свързани със защита на потребителите, защита на журналистите при упражняване на тяхната професия, с етично отразяване на събития.

Така, във връзка със зачестилите случаи на злоупотреба с образите на популярни медийни лица с цел реклама на стоки и услуги (т.нар. deepfake видеа), СЕМ призовава гражданите да проявяват критичност и бдителност по отношение на търговските съобщения и цялото медийно съдържание. (<https://www.cem.bg/displaynewsbg/912>)

По повод заплахи, отправени към кореспондент на национална медия, Съветът определи като недопустим всеки опит за посегателство - вербално и физическо, върху журналисти и се обърна с призив за нулева толерантност при прояви, застрашаващи живота и работата им. (<https://www.cem.bg/displaynewsbg/913>)

Регулаторът обърна внимание на медиите да спазват най-високи професионални и етични стандарти в контекста на ситуацията в Близкия Изток и отправи призив за проява на по-голяма чувствителност с оглед защита сигурността и безопасността на гражданите от различните общности в страната. (<https://www.cem.bg/displaynewsbg/914>).

По повод клип, демонстриращ унижително отношение към младеж, Съветът осъди остро бруталното погазване на хуманността и откритата демонстрация на бездушие към хора със специални потребности. Смущаващо е безкритичното и широко разпространение на клип, накърняващ човешкото достойнство и безцеремонното погазване на добрите нрави. СЕМ апелира доставчиците на медийни услуги да се въздържат от популяризирането на лица, преследващи скандална слава. (<https://www.cem.bg/displaynewsbg/885>)

Съветът за електронни медии наблюдава през последните години една обезпокоителна тенденция - зачестяват опитите за натиск от страна на политически фигури върху регулатора. На 8 август 2023 г., във връзка с коментари от страна на министър-председателя, СЕМ излезе с позиция, в която обърна внимание на гарантираната от закона независимост на медийния регулатор и на всички медии в страната. (<https://www.cem.bg/displaynewsbg/910>)

ИНФОРМАЦИОННИ ДЕЙНОСТИ

ИНТЕРНЕТ СТРАНИЦА

За подобряване на интернет страницата на СЕМ се правят постоянни промени - създадени са нови категории, менюта и подменюта. Заедно с това се предприемат необходимите действия по отстраняване на констатирани несъответствия с изискванията за достъпност (съгласно чл.58в от ЗЕУ и хармонизирания стандарт EN 301 549 V3.2.1 (2021-03).

Информацията на страницата на Съвета периодично се актуализира, за 2023 г. са качени: 141 броя решения на СЕМ, 12 броя информационни бюлетини, 22 броя наказателни постановления, 18 броя съдебни решения, 13 броя АУПДВ, 4 броя уведомления за откриване на административно производство за издаване на АУПДВ, 11 броя покани за доброволни изпълнение, 36 броя протоколи от заседания и срещи на СЕМ, 36 броя проекти на дневен ред, както и доклади, отчети, писма, новини, прессъобщения, обяви за конкурси, споразумения, указания, дневни информации за плащания на СЕМ и други.

ТЕХНИЧЕСКО И ТЕХНОЛОГИЧНО РЕСУРСНО ОСИГУРЯВАНЕ

През отчетния период е осигурен всекидневен мониторинг на сървърите и работните станции, одит на системата за мониторинг и техническите ресурси. С помощта на закупена програма за постоянен мониторинг на техническите ресурси са предприети действия по обновяване на работните станции, на които не им стигат ресурсите, също така са виртуализирани и 4 от физическите сървъри.

Цялостната дейност по надзора от техническа и технологична гледна точка е подчинена на следните приоритети:

- Уеднаквяване на технологията на мониторинга и нейното устойчиво развитие;
- Усвояване на капацитета на новозакупените работни станции и новите операционни системи;
- Увеличаване на обхвата на записаните радио и телевизионни програми;

Инспекторите в Дирекция „Мониторинг и анализи“ работят основно чрез наблюдение на файлове, достъпни чрез системата за мониторинг, внедрена през 2022 г. През отчетния период броят на записваните програми е увеличен и е изградена система за ежеседмични резервни копия на системите на СЕМ на външни носители.

В „Интегрираната информационна система на държавната администрация“ е попълнен в срок годишният отчет за 2022 г. Поддържан в актуално състояние е административният регистър и са качени 6 конкурса в същия портал.

В края на 2023 г. започна цялостен ремонт и оборудване на сървърното помещение, което е изградено през 2006 г. Премахнати са сървърите на старата система за мониторинг. Ремонтът се финализира в началото на 2024 г. със смяна на UPS устройството.

ПРОБЛЕМИ ПРИ ПРИЛАГАНЕТО НА ЗАКОНА ЗА РАДИОТО И ТЕЛЕВИЗИЯТА

Посочените по-долу проблеми са отбелязвани многократно от Съвета за електронни медии и в предишни отчети, но доколкото и към настоящия момент не са налице законодателни инициативи за изменение на ЗРТ относно тези разпоредби, ги отбелязваме отново, тъй като необходимостта от промяната им не е отпаднала.

Разпоредбите са изброени в хронологичен/ пореден ред, както се намират в закона:

- Чл. 66 от Закона за радиото и телевизията изисква кандидатите за генерални директори на БНР и БНТ да притежават 5 години трудов стаж. Изискването стажът да е „трудоу“ е твърде ограничително и като последица води до кандидатстване на едни и същи лица в обявени от СЕМ процедури. Доколкото заемането на мениджърски/ управленски позиции се урежда с договори за възлагане на управление, стажът по които не е трудов, а осигурителен, то Съветът отново отбелязва, че това изискване следва да претърпи ревизия.

- Законът за радиото и телевизията не предвижда обвързаност между мандатите на генералните директори на обществените доставчици на медийни услуги БНТ и БНР и членовете на управителните им съвети. Същевременно, чл. 68, ал. 1, т. 3 от закона посочва, че генералният директор предлага на СЕМ за утвърждаване членовете на УС. При хипотезата на предсрочно прекратяване на мандат на генерален директор се стига до положение, в което следващият избран генерален директор не може да сформира собствен управителен съвет, тъй като мандатът на членовете на предложението от предишния не е изтекъл и липсва правно основание за предсрочно прекратяване. Генералните директори се включват в състава на управителните съвети и са техни председатели по право (чл. 58, ал. 2 от ЗРТ). Законът предвижда редица правомощия, свързани с управлението на обществените медии, именно на управителните им съвети (чл. 62 от ЗРТ), по които решенията се взимат с мнозинство (чл. 64 от ЗРТ). Изложеното води до извод, че би следвало всеки един генерален директор, за да провежда успешно заложената в програмата си за управление политика, с която е бил избран, да има възможността да избира и предлага сам членовете на управителния съвет, с който ще работи в своя мандат, а не да е принуден да работи с екип, който е бил посочен от друг ръководител на медията. В тази връзка в проекта на ЗИД на ЗРТ, изработен от работната група към Министерство на културата по ЗДБ 2020 г., бяха предложени промени, които да осигурят по-голяма стабилност на управлението на обществените медии чрез обвързване на мандатите на членовете на УС с този на генералния директор, който ги е предложил. Бяха предложени и други текстове, свързани с договорите за възлагане на управление, сключвани между СЕМ и членовете на УС, включително и предвиждане на отговорност за неизпълнението им.

- Чл. 84 от ЗРТ предвижда за доставчиците на медийни услуги определени задължения при позиционирането на продукти (сходни с тези по чл. 82 за спонсорството), но в чл. 126, ал.

1 не е предвидена санкция за нарушение на чл. 84, ал. 1 от ЗРТ. В предходни години длъжностните лица на Съвета са се опитали да подведат подобни деяния под легалната дефиниция за „скрито търговско съобщение“ поради факта, че представянето на даден продукт/ услуга/ дейност излиза далеч извън допустимото „включване или споменаване“, съгласно чл. 74, ал. 4 от ЗРТ, за да се определи безспорно, че представлява продуктово позициониране. Съдебната практика в последните години обаче е почти еднозначна и приема, че когато е налице обозначение за продуктово позициониране, няма как търговското съобщение да се приеме за „скрито“. Предвид този факт, реално изискванията на чл. 84 от ЗРТ са без значение, доколкото нарушаването им не е скрепено с възможност за налагане на административно наказание и имуществена санкция.

- През 2023 г. отново не се наблюдава интерес от заинтересовани лица за стартиране на процедура за издаване на лицензия за радиодейност за програми, които да бъдат разпространявани чрез електронни съобщителни мрежи за наземно цифрово радиоразпръскване. За пореден път Съветът отбелязва, че в ЗРТ, независимо от подробното разписаната в чл. 116е процедура, не е предвидена възможност тя да приключи с издаването на лицензия за радиодейност. Ал. 9 от същата изрично посочва, че в определен срок след приключване на процедурата Съветът за електронни медии издава лицензии за телевизионна дейност. В тази връзка, в работните групи за изменение на ЗРТ през 2020 г., бяха обсъдени различни предложения за промяна на законодателството, които, обаче, все още не са изяснени и финализирани.

- Продължава да е налице и законодателен дефицит при прилагане на закона по отношение на режимите за прекратяване на лицензии/ заличаване на регистрации за радио- или телевизионна дейност. Така например, като основание за заличаване на регистрация чл. 125д, т. 2 от ЗРТ предвижда възникването на обстоятелства по чл. 125а, ал. 4, т. 1, който пък препраща към обстоятелствата по чл. 105, ал. 4 от закона (обстоятелства, при наличието на които лицата не могат да кандидатстват за издаване на лицензия). Тези обстоятелства, независимо че са задължителни при кандидатстването за лицензия, не са предвидени като основание за отнемането ѝ (чл. 122 от ЗРТ). Поради тази причина например, към настоящия момент в регистъра на СЕМ продължават да фигурират лица в несъстоятелност, на които е заличена регистрацията, но решението на СЕМ за отнемане на лицензията е отменено от Върховния административен съд поради липсата на правно основание за отнемането ѝ (ТВ Седем ЕАД и Балкан българска телевизия ЕАД). Налице е пропуск и при посочване на основанията за заличаване на регистрация, както е например чл. 121, ал. 1, т. 3 от ЗРТ, който постановява, че лицензията са прекратява с прекратяването на юридическото лице или смърт на физическото лице – едноличен търговец, докато тази хипотеза липсва в чл. 125д от ЗРТ, където са изброени основанията за заличаване на регистрация.

- Законът за радиото и телевизията не предвижда възможност за отнемане на лицензия/ заличаване на регистрация при неплащане на годишната такса за надзор от доставчик на медийни услуги. С цел обезпечаване на по-безпроблемното събиране на тези такси и постигане на дисциплиниращ ефект за заплащането им в срок, законодателят би могъл да обсъди възможността за въвеждане на такава хипотеза и в ЗРТ, по аналогия с чл. 117, ал. 1, т. 3 във връзка с § 1, т. 69а от ДР на Закона за електронните съобщения.

- Чл. 125в от ЗРТ задължава предприятията да предоставят на СЕМ доказателства за уредени права за разпространение на произведенията, звукозаписите и записите на аудио-

визуални произведения, включени в разпространяваните и/или препредаваните програми, но чл. 126а, ал. 5 от ЗРТ не предвижда санкция за разпространението им без уредени права. Във връзка с тези правомощия на Съвета, многократно е отбелязвано също така, че тази дейност на Съвета е непривична, недостатъчно обезпечена откъм възможности за действия, като са отправяни предложения за промяната на тези разпоредби. Събирането на обичайно една и съща информация на всеки 6 месеца представлява огромна административна тежест за предприятията, които изпращат на СЕМ стотици страници с договори, непроменяни през годините и би могло да се помисли за законодателна промяна, която да задължава лицата, които разпространяват програми, да предоставят тази информация еднократно, а след това в някакъв срок от при всяка промяна в списъка с програми, а не на всеки 6 месеца. Подробни предложения в тази област бяха предложени в проекта на ЗИД на ЗРТ, изработен от работната група към Министерство на културата по ЗДБ 2020 г.

Тук следва да се преповтори и посоченото в частта относно измененията на ЗРТ в края на 2023 г., свързани с промените в ЗАПСП, несинхронизиране на всички разпоредби, касаещи разпространението или препредаването на програми.

Представеното в настоящия годишен отчет показва изпълнение на основните функции на регулатора, съгласно действащото законодателство:

- ✓ надзор върху дейността на доставчиците на линейни и нелинейни медийни услуги и доставчиците на услуги на платформи за споделяне на видеоклипове;
- ✓ лицензиране и регистриране за доставчици на линейни медийни услуги;
- ✓ вписване на доставчици на услуги по заявка и на услуги на платформи за споделяне на видеоклипове.

В рамките на надзора се предприемат действия за изпълнение на ангажиментите, следващи от ревизираната Директива за аудиовизуалните медийни услуги, свързани с по-засилена защита на децата; защита срещу реч на омразата; събиране и обработване на информация за дела на европейските произведения в линейните и в услугите по заявка; достъпността на медийните услуги; предприемане на мерки за развитие на медийната грамотност; поддържане на регистри на доставчиците на медийни услуги и платформите за видеосподеляне под юрисдикцията на Р България и обмена на информация с Европейската комисия; и др.

Важно е да се отбележи, че в рамките на надзора Съветът за електронни медии води последователна политика за проследяване на отразяването на важни за обществото ни теми. И през 2024 г. продължават наблюденията как в медийните услуги се представят събития като: втората година от руската инвазия в Украйна; общественият дебат по готовността на България за присъединяване към еврозоната; инциденти с емигранти и др.

Стремежът на СЕМ е надзорът, който осъществява, да е безспорно установен, но и да се поощряват добрите практики на саморегулация и на съвместна/ корегулацията в определени области, така че Съветът да бъде възприеман не само като облечен във власт орган, но и като партньор на медиите. Активното сътрудничество с други национални регулатори в рамките на Европейската платформа на регулаторните органи (EPRA) и Групата на европейските регулатори на аудиовизуални медийни услуги (ERGA), дава възможност за изследване и възприемане на добри практики при прилагане на общностното законодателство в областта на медийните услуги.

Предстоят значителни промени в нормативната уредба, които пряко ще засегнат обема и обхвата на правомощията на Съвета за електронни медии. Това предполага предприемане на действия за засилване административния капацитет (финансов, човешки, технологичен), за да се отговори на новите, не специфични до сега дейности за регулатора. Препоръките по линия докладите на Европейската комисия за върховенството на закона, както и вече приетият от Европейския парламент Европейския акт за свобода на медиите (EMFA) изискват промени в медийния сектор, които да гарантират плуралистична среда; изсветляване на собствеността на медиите; по-ефективна защита на журналистите; гарантирано и обезпечаващо обществената мисия финансиране на обществените медии. Регулаторът, освен всичко, ще е натоварен да дава и оценки, свързани с концентрация в медийния сектор. От февруари 2024 г. вече е пряко приложим Актът за цифрови услуги (DSA) и се очаква приемане на Законопроект за изменение и допълнение на Закона за електронните съобщения, съгласно който СЕМ е определен за компетентен орган по смисъла на този регламент по отношение на платформите за споделяне на видеоклипове. Това, наред и с укрепения Кодекс за поведение във връзка с дезинформацията, предполага осигуряването на експерти със специфична компетентност. Допълнителни ангажименти за регулатора се предвиждат във връзка и със Законопроекта на Закон за изискванията за достъпност на стоки и услуги, където СЕМ също е определен за специализиран орган по спазване на разпоредбите на Директива (ЕС) 2019/882. В Програмата за управление на Р България 2023 – 2024 г. на Министерски съвет е предвидено одобряване и внасяне в Народното събрание на Законопроект за изменение и допълнение на Закона за радиото и телевизията, който предвижда актуализиране на текстове на вече внесен в парламента законопроект „за въвеждане на нов модел на адекватно, дългосрочно, устойчиво и предсказуемо финансиране на обществените медии БНР и БНТ“. Проектът възлага множество задължения за регулатора – като администратор на държавна помощ; за оценка изпълнението на обществената мисия на двете обществени медии, за надзор на всички (не само на медийните) услуги и дейности на националното радио и националната телевизия и други нетипични към настоящия момент дейности за регулатора.

Всичко това предполага преодоляване на системното, продължаващо повече от десетилетие, недофинансиране на българския медиен регулатор.